

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙ ΟΔΙΚΩΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Ἐκδίδεται δις ἡ
ἄπαξ τοῦ μηνός.

Τιμὴ ἑτησία Ἀρ. 24
ἑξάμηνος 12

(Πενίαν καὶ ἀτιμίαν ἀφαιρεῖται παιδεία. Σαλ. Π. 18.)

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 31 Ἰουλίου 1836.

ΤΜΗΜΑ Α΄.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ:

Περὶ παιδείας καὶ εὐθραισμοῦ:

Μὲ τὴν φράσιν πρόδος τοῦ πνεύματος σημαίνουν οἱ Γάλλοι τὸν φωτισμὸν τοῦ ἀνθρώπου. Το καλλίστον σύγγραμμα περὶ τούτου μᾶς ἄφησιν ὁ Κονδόρκετος (condorcet,) τὸ ὁποῖον ἔνας ἀπὸ τοὺς φίλους τοῦ ἐδημοσίευσεν ἤδη διὰ τοῦ τύπου, καθὼς καὶ τὴν αξιόλογον βιογραφίαν του. Μὲ μεγάλην ἀγχίνειαν καὶ ἀκρίβειαν εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο παραστήσει ὁ δυστυχὴς φιλόσοφος ἱστορικῶς καὶ χρονολογικῶς τὴν ἀρχὴν τοῦ φωτισμοῦ, τὴν πρόδον, τὴν πτώσιν, τὴν ἐκ νέου ἀνάστασιν, καὶ τὴν πλέον θάσιμον στάσιν του· ἀποδείχσει τέλος, ὅτι εἰς τὴν περαιτέρω προχώρησιν τοῦ φωτισμοῦ δὲν ἐμπόζονται ὄρια· εἶναι δὲ πεπεισμένος, ὅτι θέλει προχωρήσει ὁ φωτισμὸς (φυλ. Ζ΄.) Α΄.

εις τὸ ἐξῆς ἐπ' ἀπειρον, καὶ διαγράφει μὲ πιθανότητα πάλ-
λῃ ὡς ποῦ δύναται νὰ φθάσῃ.

Λυπηρὰ τῷ ὄντι εἰκὼν εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι διὰ
τούς, ὅσοι ἀπὸ τίποτ' ἄλλο δὲν ἐκπλήσσονται τόσον, ὅσον
ἀπὸ τὴν λέξιν φωτισμὸς. Ἰσχυροὶ ἠγεμόνες καὶ ἄλλοι
ἄνθρωποι μὲ ἐπίσης ἠγεμονικὰ φρονήματα, τῶν ὁποίων πυρο-
κοκκινίζει τὸ πρόσωπον, ἅμα προσφέρει τις εἰς τὴν κοινωνίαν
τὴν λέξιν φωτισμὸς.

Δύσκολον δὲν εἶναι νὰ καταλάβωμεν διατί τινες ἀπὸ τοὺς
ἀνθρώπους ἀγαπῶσι κάλλιον τὸ σκότος παρά τὸ φῶς, κάλ-
λιον τὴν νύκτα παρά τὴν φωτεινὴν ἡμέραν. Τὸ σφάλμα δύ-
ναται νὰ ἦναι εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ αἰσθητηρίου των, τὸ
ὁποῖον δὲν ὑποφέρει νὰ βλέπῃ καμμίαν λάμψιν. Ἡ γλαυκὴ
εὐχαριστεῖται τὴν νύκτα περισσότερον παρά τὴν ἡμέραν. Δύ-
ναται ὅμως νὰ ἦναι τὸ σφάλμα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς φωτίζον-
ται, ὅταν ἀντὶ φωτὸς ἀληθείας διαδίδωσιν ἐπιβλαβῆς σπιν-
θῆρας πυρὸς, ὅταν ἀντὶ βελτιώσεως ἡθῶν εἰσάγωσι περισσο-
τέραν διαφθορὰν τούτων. Ὁ φανητικὸν, ὁ ἀλχημικὸς, ὁ γόης
κτλ. κρίνουν ἑαυτοὺς τόσον φωτισμένους, ὅσον ἀπὸ τοὺς
ἄλλους ἀνθρώπους νομίζονται μαροὶ. Ἄλλ' εἰς τὴν ὀρθὴν
ἔννοιαν τοῦ φωτισμοῦ σφάλλουν ἴσως καὶ τὰ δύο μέρη. Φω-
τισμὸν τέλειον ν' ἀντιποηθῇ δύναται μόνον ὅστις ἐπροχώ-
ρησεν εἰς τὴν ἐπιστήμης· μόνον, ὅστις ἐρεύνησε καὶ ἀνέπτυξε
τὴν φύσιν καὶ κατ' ἀναλογίαν ἐσυμπέρανεν ἅτι ταχὺτάτα
συνεργεῖ εἰς τῆς ἀληθείας τὴν εὔρεσιν, εἰς τοῦ ἀνθρώπου
τὴν τελείωσιν, ἢ εἰς τῆς κοινῆς ευδαιμονίας τὴν αὐξήσιν.
Φωτισμὸς εἶναι γνώρισις τῆς ἀληθείας· εἶναι ἀποβολὴ τῶν
προλήψεων, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς δεισιδαιμονίας· εἶναι ἀνα-
κάλυψις ἐπιστήμων ἐλαττωμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπαρ-
τήθησαν ἀκόμη.

Ἄλλ' εἰδὼ γίνεται λόγος περὶ φωτισμοῦ ἐν γένει. Ποῖος
δὲ ἠγεμὼν, ἢ ποῖος καλοθελητὴς κοσμοπολίτης δὲν θέλει

ἐπιδοθῆσαι νὰ ἐμψυχωθῇ ὁ γενικὸς φωτισμὸς μὲ καὶ νὰ κατα-
στήσῃ εὐδαίμονα τὴν πατρίδα του, καὶ ἂν αὕτη εἶναι χώρα
ἢ χωρίον;

Οὗτα ἐπιστήμη, οὔτε τέχνη, οὔτε τάξις ἀνθρώπων ὑπάρ-
χει καμμία, ἢ ὁποία δὲν ἔχει τοὺς αἰνιγμοὺς τῆς, τὰς προ-
λήψεις, τὰς ἀπάτας, τὰς ἐλλείψεις, ἀκολουθῶς καὶ τὸν ἰδι-
αίτερον φωτισμὸν τῆς. Ὁ Ὄστεραδόνος (Osterhausen)
ιστόρησε διεξοδικῶς καὶ βασιμῶς τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ ἐμπό-
δια τοῦ φωτισμοῦ τῆς ἰατρικῆς· ἀπαράλλακτα καὶ πᾶσα
τέχνη ἢ τάξις δύναται νὰ ἐξιστορήσῃ τὰς προλήψεις, τὰ προσ-
κόμματα καὶ τὰς ἐλλείψεις τῆς, καθὼς καὶ ὅσα· ἔκαμε προ-
όδου εἰς τὴν βελτιώσιν καὶ τελειώσιν τῆς.

Κατὰ δυστυλίαν ὅμως ὁ πεπαιδευμένος μὲ τὸν ἀπαιδευτὸν
δὲν θέλουν νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον· καὶ οὕτως εἶναι δυ-
νατὸν, ὅταν μὲ τὸν αὐτὸν νοῦν δὲν κάμωσι καὶ τὴν αὐτὴν
ἐρευναν καὶ προχωρήσιν εἰς τῆς ἀληθείας τὴν εὔρεσιν. Λέγοντας
τὸν δεισιδαίμονα ὀρθώτερα περὶ θεοῦ καὶ θρησκείας· λόγια,
μᾶς καταλαλεῖ ἀθεοῦς καὶ νεωτερίζοντας περὶ τὰ θεῖα· δει-
χνοντας τὸν πολεμικὸν, τὸν δικανικὸν, τὸν τεχνίτην τὴν ἀνω-
φελῆ τοῦ ἐπιτηδεύματος των σχολαστικότητα, καὶ τὰς ἄλλας
ἐλλείψεις του· τὰς ὁποίας ἢ διὰ τὴν ὀκνηρὰν εἰς τὴν κατά-
στασιν των αὐτάρκειαν δὲν ἐγνώρισαν, ἢ διὰ τὴν ὁποίαν
ἀπέκτησαν ἐμπειρίαν, καθὼς καὶ διὰ λόγους σφαλεροῦς δὲν
ἐμπόρεσαν νὰ κρίνωσι, μᾶς λέγουσιν παραξίας, νεολόγους
καινοτόμους καὶ, κύριος οἶδος, τί ἄλλο πλέον ἀκόμη.

Διὰ νὰ γένη λοιπὸν ὁ φωτισμὸς κοινότερος, πρέπει νὰ γέ-
νη κοινότερα τοῦ λογικοῦ ἢ καλλιέργεια, ἢ ὅσον τὸ δυνατόν
τακτικώτερα· ἀνάγκη νὰ ἐξαπλωθῶσι περισσότερον ἢ διδασ-
καλία καὶ ἡ ἐνίσχυσις εἰς τῆς παιδείας τὴν πρόοδον καὶ εἰς
τῆς ἀληθείας τὴν ἐρευναν· ἄλλως δὲ ὀλίγοι πάντα πεπαι-
δευμένοι θέλουν εἶσθαι ἐν μέρει, καὶ πολλώτατοι ἄλλοι

κατηγορούντας και διώκοντες αυτούς ως νεωτερίζοντας περί τὰ θεία.

Μακράν ἀπό τῆς ἀληθινῆς παιδείας τὸν τρόπον πρέπει νὰ εἶναι τοῦ διωγμοῦ ὁ δαίμων και ὁ θειασμός. Τὸν φανητικῶντα χειραγωγοῦν ἀπάτη, γοητεία, προλήψεις και δεισιδαιμονία. πλὴν τίποτ' ἀπὸ ταῦτα δὲν μένει, ὅπου ἡ αἰδέα στήση τὸν θρόνον της, και ἐξαπλώση τὰ φῶτά της.

Ὅτι συμφέρει εἰς μίαν πολιτείαν νὰ εἶναι φωτισμοῦ βαθμοὶ ἀνάλογοι δὲν διίσχυρίζομαι ὀλοτέλα. Χρεῖαν ὁ κοινὸς ἄνθρωπος δὲν ἔχει νὰ φθάση εἰς τοῦ φιλοσόφου τὸν φωτισμὸν, ἀλλὰ καθαρὰ πρέπει νὰ βλέπη και αὐτός. κάποιος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τοῦ δέσῃ τὰ ὀμμάτια, μήτε πρέπει νὰ δέχεται μαῦρον ἀντὶ ἄσπρον, μήτε δεισιδαιμονίας και προλήψεις ἀντὶ ἀληθείας. Ἐξυβρίσθη παρά πολὺ τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἐπεὶδὴ ἐγέμισαν αἱ κεφαλαὶ τοῦ λαοῦ με παραμύθια μαγείων, φαντασμάτων και τῶσων ἄλλων θρησκευτικῶν προλήψεων.

Δὲν θέλω νὰ ἔμβω εἰς λεπτομερεστέραν τούτου ἐξήγησιν, διὰ νὰ μὴ καταπετραθῶ, ἢ νὰ μὴ ῥιφθῶ εἰς τὰ πηλά, ἢ και νὰ καῶ ἐπάνω εἰς τὴν πυραν. Καθαρὸς ἀπὸ πάσαν ἰδιωτέλειαν και πάσαν ἄλλην γνώμην εἶναι ὁ σκοπός μου· ἀλλ' εὐχῆς ἔργον ἦτο και πᾶς ἐνθεομος ζηλωτὴς νὰ ἐξέταζεν ἀκριβέστατα τὴν καρδίαν του, ἂν τὰ φρονήματα και αἱ πράξεις του κινδυνεύει ἀπὸ τὴν αὐτὴν τιμιότητα και φιλανθρωπίαν.

Ἄτοπον δὲν ἦτο τώρα νὰ ἐξελέγξωμεν ἀρκετὰ τοὺς ἀνατροφεῖς τῶν πριγκίπων, τοὺς παιδευτὰς τῶν λαῶν, και τινὰς διδασκάλους τῶν πανεπιστημίων. Καιρὸς ἦτον ἐν γίνεῖ νὰ προτεινωμεν μεγάλην μεταρρύθμισιν· ἀλλὰ τίποτε δὲν εἶναι δυσκολώτερον παρά νὰ δυνηθῇ τις νὰ πράξῃ τι καλὸν ὅπου συμφέρει τοὺς περισσότερους, ἢ νομίζουν ὅτι θέλει τοὺς συμφέρει νὰ ἦναι τῆς ἐναγίας γνώμης.

Ὁ Κυβερνήτης, τοῦ ὁποῦ τὴν ἀνατροφὴν δὲν πρέπει ν' ἀναδέχεται ποτὲ ἱερωμένος, ἀπαιτεῖται πρὸ πάντων νὰ ἔχη ὅσην ὁ νοῦς του συγχωρεῖ παιδείαν· τὴν αὐτὴν παιδείαν ἀπαιτεῖται νὰ ἔχωσι και ὅσοι γίνονται σύμβουλοι και ὑπουργοὶ του, οἵτινες ὡς ἐπιτοπολὺ διδάσκονται τὰς πρώτας τῶν ἀρχῶν, και αὐτὰς κολλᾷς διγὰς ὠφέλειαν, εἰς τὰ πανεπιστήμια. Τὰς και κυβερνῆται, και ὑπουργοί, και σύμβουλοι θέλουσι εἶσθαι εἰς κατάστασιν νὰ ὑποφέρωσι, και με εὐχαριστήσιν τῶν νὰ βλέπωσι, ὅτι και ὁ λαὸς ἔχει τὸν βαθμὸν τῆς παιδείας του. Ὅστις ταράσσεται τόσο κατὰ τῆς παιδείας και κατὰ τῆς καλλιέργειας τοῦ λογικοῦ, ἐπιθυμεῖ βέβαια νὰ μὴν μωρὸς και δίγως φρενας· ἀ, εἶναι οὗτος πάντα μωρὸς και με ὅσας θέλει ὀλίγας φρενας· με ποῖον δικαίωμα ὅμως θέλει νὰ βιάσῃ και ἡμᾶς νὰ γένωμεν μωροὶ και ὀλιγόφρονες, εἰς ἐγεννήθημεν και κατεσκευασθημεν εἰς καποῖαν καλύτεραν κατ' ὑπὸν κατάστασιν.

Με λύπην μας μεγάλην πληροφοροῦμεθα τέλος ἀπὸ τὴν ἀνάγκωσιν τῶν διαφορῶν ἐποχῶν τῆς ἱστορίας, ὅτι χιλιάκις οἱ ἄνθρωποι πίπτουν εἰς τὰς αὐτὰς ἀπάτας, εἰς τὰς αὐτὰς ἀτοπίας, και εἰς τὰς αὐτὰς ἀφροσύνας· τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι σπαιώτερον παρά νὰ σωφρονισθῇ τις ἀπὸ λάθη, ἢ ἀπὸ παραδείγματα· γνωρίζει τὴν ἀπάτην ὁ ἄνθρωπος, και ὅμως γρηγορώτατα πίπτει πάλιν εἰς ταύτην.

Ἄκοιθις παρατηρητὴς θέλει παρατηρήσει ἐν τούτοις, ὅτι και τὰ ἐλαττώματα και τὰ προτερήματά μας τροποποιῶνται διαφόρως κατὰ τὴν διαφορὴν ἐκάστου ἡμῶν φυσικὴν και ἠθικὴν διάθεσιν. Ὅλα σχεδὸν τὰ ἐπαγγέλματα τῶν ἀνθρώπων, ὡς παρατηρεῖται, ἐκλέγονται, ἢ διορίζονται κατὰ τὴν διάθεσιν ἢ διαφορὰν τῆς φύσεως των.

Ὁ ἄνθρωπος ἐκ φύσεως ἀγαπᾷ νὰ εἶναι εἰς ἐνέργειαν, και κίνησιν, και τῶσων πλέον, ὅσων δραστικώτερα εἶναι ἡ φύσις του. Και ὁ περιορισμένος και ὁ πιθηκικὸς νοῦς ἀφοσιῶνεται

αι: παιδαριώδεις φλυαρίας με τόνον ζήλον, με ὅσον και ἔ
 ἀγχίνοις προσπαθεῖ νά δείξη τήν ἔμφυτον εἰς τὸ ἐνεργεῖν
 ὁρμήν του εἰς ὑψηλὰ μόνον ἢ ἐπίσημα ἔργα. Ὁ μωρός κρίνει
 πράγματα ἀξιολογώτατα τὰ μικροῦ λόγου ἔργα του, τὰ ὁποῖα
 δὲν εἶναι πλὴν ἔργα δούλου· ὁ φαντασμένος αὐλικὸς δὲν αἰσθάνε-
 ται εἰς τὸν κόσμον ἄλλοτι δι' ἑαυτὸν ἀξιολογώτερον παρὰ τὰ
 προτερήματα τοῦ κουρέως του, τοῦ βράπτου του, τῆς πλυν-
 τρίας του, και πρὸ πάντων τὰ αὐτικά του μαρολογήματα.
 Κοινὴ λοιπὸν εἶναι εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἐνεργεῖν ἢ ὁρμῆ,
 διαφέρει μόνον προσωπικῶς.

Ἄλλὰ καθὼς αἱ ἄνθρωποι διαφέρουν ἐν μέρει κατὰ τὰς
 ἰδίας των κλίσεις και πράξεις, τοιοῦτοτρόπως και ἔθνη ὁλό-
 κληρα διαφέρουν κατὰ τὰς ἀρχὰς κατὰ τὰ ἦθη και ἔθνη των.
 ὅθεν και εἰς τοῦτο, καθὼς πανταχοῦ προὔποτιθεται φυσικῆ
 αἰ ἠθικὴ βία και δράσις.

Ἄν λοιπὸν δεχθῶμεν, ὅτι βάρβαρον και ἀπαιδευτον ἔθνος
 ἀπὸ τὴν φυσικὴν τοῦ σώματος του κινουμένου δύναμιν, βάλ-
 λεται εἰς ἐνέργειαν, ἢ ἐν' ἰργίᾳ του θέλει εἶσοθαι βέβαια νά
 εἰσβάλλῃ τοὺς γείτονας του, νά γυμνώσῃ, νά μαστιγώσῃ και
 νά φονεύσῃ αὐτούς. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ εἶναι φυσικὴ τοῦ ἰσχυ-
 ροτέρου ὁρμῆ κατὰ τοῦ ἀσθενεστερου· και ἐπάγεται εἰς τοῦτο
 ἀπὸ κάποιον κέδος ἐπιζόμενον ἀπὸ παρομοίας νίκας. Εἰς ὅλα
 δὲ τὰ ἔθνη ὑπῆρξαν τοιοῦτοι καιροί, και τοιαύτας ἀφορμὰς
 ἔλαβαν ὅλαι αἱ γνωσταὶ ὁλοκληρῶν ἐθνῶν ἀποικίαι, αἵτινες
 εἶχαν γένῃ μίαν φορὰν κοινὰ. Πᾶν ἔθνος ἔχον θάρρος εἰς τὴν
 ἰσχύν του, ἢ κινουμένου ἐξ ἀνάγκης ἐπροσπάθει νά καταπα-
 τήσῃ ξένην γῆν, ὅταν ἐβλάπεν αὐτὴν καλητέραν τῆς ἰδικῆς του.

Ἄν δὲ προὔποθίσωμεν, ὅτι λόγοι σφαλεροὶ ἐφθεῖραν και
 παρώξυναν τὸ ἠθικὸν ἔθνος τοιοῦτου ἰσχυροῦ, τολμηροῦ και
 ἐπιχειρηματικοῦ, και ἐνεφύτευσαν εἰς τὴν ψυχὴν του μῖσος
 ἐθνικὸν, μῖσος θρησκευτικὸν, και πνεῦμα διωγμοῦ, ἢ ἐρήμω-
 σις βέβαια και ὁ διωγμὸς δὲν θέλου ἔχει τέλος. Καὶ τοιοῦτο

καιροὶ δὲν λείπουν ἀπὸ καὶν σχεδὸν ἔθνος, ὅταν φθάσωσι
 ἱερεῖς ἀνάσχυνοι και ἄνθρωποι δεισιδίμονες νά κυριεύσωσι
 τὰς ψυχὰς τῶν ἀθρώπων, και νά ἐμπνεύσωσι εἰς αὐτούς
 δεισιδαιμονίας βλαβερὰς και πνεῦμα διωγμοῦ.

Ἰδέαι τινὲς περὶ τιμῆς και ἀνδραγαθίας ἐκέντριζον μίαν φο-
 ρὰν καθένα ἀνδρείον εἰς μονομαχίαν. Τὸ πνεῦμα τῶν ἵππιων
 εἶχε γένῃ κοινόν, και παντοῦ ἐγύριζον ἵππεῖς ἔτοιμοι νά
 ἀνδραγαθῆσσι και νά ριψοκινδυνεύσωσι.

Ἄλλοι καιν ἐπιποθοῦντες γὰ λαφυρῶν γήσῃ κατεστά-
 θησαν περίφημοι εἰς τὴν θάλασσαν, ὅ· μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία τῶν
 γνωστῶν Φλιβύστιων (α). Ἡ φιλεμπορίῃ και ἡ ἐκταύτης πλε-
 ονξία παρέπεισεν ὅσα κατοικοῦν εἰς τὰς παραλίους ἔθνη νά
 ἐπιχειρήσῃ ναυτιλίας κινδυνώδεις εἰς ζήτησιν καλῶν και
 πλουσιῶν νήσων, και εἰς κράτησιν αὐτῶν, ὅταν τὰς εὑρίσκον.
 Τώρα δὲ αἱ μᾶς συγχαρητῆ νά λάθωμεν ὡς βίασιν, ὅτι διὰ
 τῆς διαίτης και ἀνατροπῆς χάνουν ὁπωσοῦν τὰ νεῦρα τῶν ἀν-

(α) Φλιβύστιοι σύστημα Γάλλων και Ἀγγλων πειρατῶν
 εἰς τὴν Ἀμερικὴν κατὰ τὸν δέκατον ἔβδομον αἰῶνα. Μετὰ τοῦ
 δεκάτου τετάρτου Ἑρρίκου τὸν φόνον εἰς τὴν Γαλλίαν κατὰ
 τὸ 1610 ἔτος, πολλοὶ Γάλλοι κατέφυγον εἰς τὸν ἅγιον Χρισ-
 τοφόρον, μίαν ἀπὸ τὰς Ἀντίλλας νήσους, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐξω-
 σθέντες κατέφυγον σὲ μετ' εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ ἁγίου Δο-
 μίγκου, οἱ δὲ εἰς τὴν πλησίον νῆσον Τορτέβαν, και με τοῦτους
 ἠώθησαν πολλοὶ Ἀγγλοὶ διώφρονες. Οἱ ριψοκινδυνοὶ οὔτοι,
 ὀλίγοι μὲν και με μισρὰν δύναμιν, με τόλμην ὅμως τοιαύτην,
 ὅστε ἀντέτασαντο γενναίως εἰς πάντα κίνδυνον και εἰς αὐτὸν
 τὸν θάνατον, ἐπειράζον ὄχι μόνον ἐμπορικὰ κατὰ μόνας πλοῖα,
 ἀλλὰ και πολλὰ δικῶ, πολλάκις δὲ και ὀπλισμένα. Κυρίως
 ὅμως ἐλήστευον ἰσπανικὰ πλοῖα φέροντα τοὺς θησαυροὺς τῆς
 Ἀμερικῆς εἰς τὴν Εὐρώπην. Οἱ ἰσπανοὶ τοὺς ἐφοβήθησαν τόνον,
 ὅστε σπανίως τοὺς ἀντιστέλλοντο, και ἠναγκάσθησαν ἐπὶ
 τέλους νά συστέλωσι τὴν εἰς τὴν Ἀμερικὴν θάλασσοπορίαν
 τῶν ἀρκετὰ και εἰς τρόπον, ὅστε ἐτόλμησαν οἱ Φλιβύστιοι

δρεῖων τὴν ἰσχύον καὶ τὸν τόνον των, ὅτι ὀλιγοστεύει διὰ ταύτης ἡ βαρῦτης καὶ ἡ θερμότης τοῦ αἵματος των, ἡ ἰσχυροτέρα ἐν γένει ὀρμητικῶν, καὶ ἡ εἰς βάρβαρα κινήματα κλίσις των. Ὅτι δὲν κινουῦνται πλέον εἰς ἐπιχειρήσεις οὔτε ἀπὸ ἠρωϊσμῶν, οὔτε ἀπὸ ἐθνικῆν ὑπερηφάνειαν, οὔτε ἀπὸ φιλεμπορίαν καὶ τὴν ἐκ ταύτης πλεονεξίαν, ἀλλ' ὅτι μάλιστα οἱ δραστήριοι ἄνθρωποι παρεκινήθησαν εἰς τὴν μάθαιν ἀπὸ τὴν ἀνάγκην ἀπὸ τὴν ἀνατροφὴν, καὶ ἀπὸ τὰ παραδείγματα; ὁ τοιοῦτος λαὸς βέβαια ἤθελε προσπαθῆσαι νὰ ἐνασπληθῆται εἰς ἐπίτονα τοῦ νοῦ ἔργα, εἰς ἀξιολόγους τέχναι, εἰς ὑψηλὰς καὶ ἀδιάκοπους θεωρίας καὶ ἐρευνας. Τὸ ἐπικρατοῦν αἶσθημα ἤθελε ἀναγκάσει τοὺς ἀνθρώπους τούτους νὰ δοθῶσιν εἰς νομίμους, ἀναγκαίους καὶ ὠφελίμους ἐπιστήμας καὶ ἐρευνας ἢ ἀδιάκοπος αὐτῶν δραστηριότης γενομένη χωρὶς ὁδηγίαν καὶ κρίσιν, ἤθελε καταστήσει εἰς ἀταξίαν καὶ αὐτοὶ ἤθελον ἐπιθυμήσει νὰ μάθωσι περισσώτερον παρ' ὅ, τι εἶναι χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον εἰς τοῦ φρονίμου ἀνθρώπου; ἤθελον προσπαθεῖ ἀνωφελῶς νὰ ἐξακριβώσωσι πράγματα τὰ ὅποια κάλλιον νὰτὰ ἐλησμονούσαν ὅταν τὰ ἐξηκριβύαν.

Ὅταν δὲ αὐξηθῆ τῶν νεύρων καὶ τοῦ αἵματος ἡ ἐξατόνισις

νὰ κάμωσι περατείας εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας, καὶ νὰ λεηλατῶσι τὰς Ἰσπανικὰς πόλεις. Τὰ ἄλφουρα, ἀφ' οὗ πρῶτον ὠκίζοντο, ὅτι δὲν ἐκράτησε κανεὶς των τίποτε, καὶ ἀφ' οὗ οἱ πληρωμένοι ἐλάμβανον πρῶτον τὸ μεριδίον των ἀναλόγως τῆς πληγῆς των, ἐμοίραζαν εἰς ἴσα μέρη, καὶ ἐλάμβαναν αὐτὰ μὲ λαχνῶν, χωρὶς νὰ λάβῃ κανεὶς τίποτε περισσώτερον. Καὶ ὁ ἀρχηγός των τότε μόνον ἐλάμβανε περισσώτερον, ὅταν ἤθελε διακρίψει εἰς τὴν μάχην. Τὰ μερίδια δὲ τῶν ὅσαι ἐπιπτον εἰς τὴν μάχην, ἐλάμβανον οἱ συγγενεῖς αὐτῶν καὶ φίλον, ἢ εἰδίδοντο εἰς τοὺς πτωχοὺς ἢ εἰς τὰς ἐκκλησίας. Τὰ αὐστηρὰ προβουλεύματα τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας ἔδωσαν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος τέλος εἰς τὴν περατείαν τῶν Φλιβουστίων.

(Σημ. τοῦ Μετ.)

τότε ἡ προξενεῖται ἄμεσος ἀτονία, νωθρεία, ἀναδρία, καὶ ἀνεπιτηδεύτης, ἢ κατασταίνεται τὰ νεῦρα πλέον ἀπαλά, πλέον εὐκίνητα καὶ εὐερέθιστα. Ἡ ἀραιοτέρων χυμῶν κυκλοφορία γίνεται πλέον ἐγγήγορος, ἢ πλέον ὀλιγοχρόνιος, καὶ οὕτω γεννᾶται ἄλλου εἶδους ἐνέργεια ταραχώδης, δυνατὴ νὰ ὀνομασθῆ ἐνέργεια ἀσθενῆς ἢ ὑστερική. Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι εἶναι γοργοί, εὐράπελοι, ἄστατοι καὶ ἀψίχοροι. Τὴν ἐνέργειαν τῶν πιθήκων τῶν παιδιῶν ἢ τῶν ἀσθενῶν γυναικῶν ὁμοιάζει τούτων ἡ ἐνέργεια. Ἀντίσπουδαίων καὶ ὑψηλῶν ἐξετάσεων, καταγίνονται εἰς ἐλαφρῶν καὶ ἐπιπόλιον μάθησιν, χρήσιμον ὡς ἐπιτοπολὺ πρὸς ἐπίδειξιν μόνον, καὶ τρίβουν τὸν καιρὸν εἰς ἀστεῖα φλυορήματα, εἰς σοφιστικὰ παιγνίδια, εἰς φιλολογικὰ σπάσματα, εἰς μηχανοῤῥαφίας (α).

(α) Ποῖος δὲ βλέπει ἐν ταῦτα τὴν εἰκόνα τινῶν νέων γραφῶντων καὶ ὁμιλοῦντων κατὰ τύχην περὶ φιλολογίας, τὴν ὁποίαν ἐμίρισαν εἰς βαρείαν καὶ ἐλαφρῶν, θεωροῦντων ὡς διανοητικὴν πρόσδοον τοῦ ἔθνους ἀσύρραπτα στιχάρια καὶ βεβιασμένου λογογράφου, ἀποσκυβελίζοντων δὲ ὅ, τι δὲν φέρει τὴν σφραγίδα τῆς εὐφυΐας αὐτῶν καὶ δὲν λαλεῖ βαρβαρολόικον γλῶσσαν; Εἰς τὴν Εὐρώπην ἀδύνατον νὰ ἐκδοθῆ κακοῦτοκτος ἐφημερίς ὁποιαδήποτε, ἐπειδὴ μόνον γενναῖοι ἄνθρωποι ἐνέσταισι καὶ ἐλλογιμοὶ ἄνδρες ἀναλαμβάνουσι τῆς ἐφημεριδογραφίας τὸ βαρὺ καὶ δυσκόλον ἔργον. Ἀλλ' ἐκτός τῶν γνώσεων ἢ περὶ τὴν γλῶσσαν ἀκριβεία ζητεῖται μάλιστα ἀκαραιτέτως ἀπὸ τὰ φιλολογικὰ συγγράμματα, διότι χρησιμεύουσιν οὐχ μόνον ὡς διατριβῆς καὶ ψυχαγωγίας ὑποκείμενον, τὸ ὅποιον ὑπάρχει σκοπὸς ἰδιαιτέρως τῶν πολιτικῶν ἐφημερίδων, ἀλλὰ καὶ ὡς ὠφελίμον μάθημα εἰς τοὺς ἀναγνώστας, κολλάκις δὲ καὶ τοῦ κλοῦ τύπος. Πόσον διαφέρουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ ἀτρήματοι καὶ φοβεροὶ συντάκται τινῶν διατριβῶν, τὰς ὁποίας πιστεύουσι μετριοφθῶς φωτὸς ἀξίας καὶ στέλλουσιν εἰς φιλολογικὰς ἐφημερίδας! Ἄλλ' εἰς ταῦτα ἄτοπα παρασύρει τὸν ἄνθρωπον ἡ συνηθὴς μέχρι τοῦδε μεταξύ ἡρῶν ἀνατροφή (φυλ. Ζ')

Οἱ τοιοῦτοι εἶν' ἐγγένει ἐπιβρέπεις εἰς τὴν ἀσταςίαν, εἰς τὰς ἡδονάς, εἰς τὰ σαρκικά, εἰς τὴν βωμολοχίαν καὶ εἰς τὴν κλάνην, εἰς ὅλα τὰ βδελυρὰ καὶ ἐπικίνδυνα ἰλαττώματα καθ' ὅσον δηλαδὴ ἴσχυσεν εἰς τὸ φυσικὸν καὶ ἠθικὸν αὐτῶν ἢ ἀνατροφὴ ἢ τὸ ἐτικρατοῦν αἴσθημα τοῦ αἵωνος.

Ἀπὸ τὴν ἀλλαγὴν ταύτην τῆς κατασκευῆς, τῆς ἀνατροφῆς καὶ τοῦ καιροῦ ἤκμασαν ἐναλλαγῆς, καὶ θείλου ἀκμάσει ἀκόμη καὶ ἐφεξῆς ἡ ἀμάθεια, ἡ παιδεία, ἡ μυστηριοκαπηλεία, ἡ θεολογία, ἡ φυσικὴ, ἡ μεταφυσικὴ, ἡ ποιητικὴ, ἡ ἀγυρτεία, ὁ χορὸς, ἡ δραματοουργία, ἡ γελωτοποιία, ὁ φανητικισμὸς, ὁ ἡρωϊσμὸς, ἡ θειλία, ἡ ἀστωτία καὶ ἡ τιμιότης.

Εἰς τοὺς χρόνους μας, ὁπότεν τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἔγινε πλέον εὐλύγιστον καὶ τρυφερὸν, ὁπότεν οἱ ἄνθρωποι ἔλαβον πλέον αἰσθητικὰ καὶ ἡμερα φρονήματα, ὁπότεν ἡ ἀσχημία τοῦ παραλόγου διαγωμῆς ἐγυμνώθη ὀλοτελα· εἰς τοὺς γαλιητικῶντας τούτους χρόνους δὲν φεβούμεθα πλέον εὔτε εἰσβολὰς ἐθνῶν βαρβάρων, αὔτε δορυκτῆτρας μανιώδεις· καὶ δὲν γίνονται πλέον θρησκευτικαὶ αἰρέσεις, οἱ θρησκευταὶ τῶν ὁποίων ἀγχοίζοντο εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ των. Εἰς τὸν παρόντα πόλεμον δὲν ἐδυνήθη πλέον ὁ Καπουκινικὸς τόπος αὐλῶντινων καὶ ἐθναρχῶν νὰ διαθέσῃ τὸν λαὸν εἰς πόλεμον θρησκευτικόν· Ὀλίγοι τινὲς μόνον, καὶ οὔτοι πρὸς δυστυχίαν των, ἐτόλμησαν νὰ δεῖξωσι ζῆλον ἀπαίδευτον.

Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄνθρωποι ἀγαπῶσιν ἐντοσοῦτω νὰ εἶναι ἐνεργοί· ὅλοι θέλου δισκοιθάσεις, ὅλοι ὑπερτερίας, ὅλοι τιμὰς· καὶ ποῖ δὲν ἐφάνη τάση ἐπιτηδεύσεις εἰς τὴν σύνθεσιν

ὅταν μάλιστα σπουδῆπιστημῶν δὲν ἔρθεσαν νὰ ἐμπνεύσῃ γενικωτέρως ἰδέας, νὰ πῆξῃ τὸν νοῦν, νὰ μαρφόσῃ τὴν κρίσιν, νὰ διδάξῃ τὸ Σωκρατικὸν παράγγεσμα, γινῶθι σαυτὸν, καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ μυστήριον τῆς ἐλευσινῆς ἀμαθείας, τὴν ὁποίαν ἀπέχουμεν, ἄν καὶ τυφλώττοντες ἀπὸ οἴσιν δὲν διακρίνωμεν.

τῶν συνταγμάτων, εἰς τὸ ἐμπόριον, εἰς τὴν βιομηχανίαν, καὶ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ αἰπαντὸς εἰδους φλυαρίαι δὲν ἔλαβαν ποτέ τήσιν χώραν.

Οἱ ἐξευγενισμένοι λεγόμενοι τὴν παρελθοῦσαν δεκαετηρδαῖκυριεῦθησαν ἀπὸ παιδαριώδεις καπνοῦς, οἷτινες ἐξέλιπον τόσον ἐγρήγορα, ὅσον εἶχαν πυρώσει τὰς κεφαλὰς των. Ἀνθρωποκίλειον κακὰ ἀναθραμμένοι ἔτρεβον καὶ τρίβουν ἀκόμη τὸν καιρὸν εἰς σχολαστικὰς φιλονεικίας, καὶ εἰς παρόμοια ἀναιδῆ σκώμματα. Ἐσυστάθησαν αἰ μυστικαὶ ἐταιρεῖαι, τὰ μυστικὰ τάγματα, καὶ αἰ ἀδελφοποιήσεις, τὰ ὁποῖα σπουδάζουν ἀκόμη πολλοὶ νὰ πράξωσιν ἀπὸ τὴν ὠσούτως φανατιῶσαν ποτε Ἀσίαν. Ἐσυστάθησαν μυστικαὶ ἐταιρεῖαι καθ' ὅλα ποικιλοχρώματοι· ἐσυστάθη ἡ ἐταιρεῖα τῶν Ῥοσηνοκρευσίων (α)

(α) Ῥοσηνοκρεῦσεροι, μυστικὴ ἐταιρεῖα, γνωστοποιηθεῖσα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἵωνος δια πολλῶν συγγραμμάτων ἐμπειριεχόντων γινῶμικὰς τὰς πλέον ἀλλοκότους· Σκοπὸς τῆς συστάσεως τῆς ἐταιρείας ταύτης· ἐλέγετο μὲν ἡ ἐπανόρθωσις τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἡ ἀποκατάστασις μονίμου κοινῆς καὶ ἰδίας ἐκάστου εὐδαμονίας· ἐφανερῶθι δὲ μετ' ἀκριθῆ ἐξέτασιν, ὅτι ὠνειροπολοῦσαν τὴν εὔρεσιν τοῦ φιλοσοφικοῦ λίθου, ἥτις ἐθασάνειν ἔκπαλαι τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνθρώπων· Συστάτης τῆς ἐταιρείας ταύτης λέγεται ἐσφαλμένως καὶ ποιος χριστιανὸς Ῥοσηνοκρεῦσης, (Christian Rosenkreuz) ὅστις διέτριψε μέγα τῆς ζωῆς του μέρος εἰς τοὺς Βραχυμάνας, ἐκ τὰς πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου, καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν. Λέγεται, ὅτι ἐκεῖ μαθὼν θεοῦ σοφίαν καὶ τέχνην, ἐκοινώνησε ταύτας ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς προκρίτους τινὰς· ὅθεν οὕτως ἤρχισεν ἡ ἐταιρεῖα αὕτη εἰς τοῦ δεκάτου τετάρτου αἵωνος τὰς ἀρχὰς. Ὁ καθ' αὐτὸ θεμελιωτῆς ὅμως λέγεται, ὅτι ἦτο Β. Ἀνδρέας, περὶ δευμένους τις, ὅστις ἔζησεν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἔκτου αἵωνος εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῆς Οὐίτεμβέργης ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἀποδειγμένον· τὸ δὲ βέβαιον μόνον εἶναι, ὅτι ἡ ἐταιρεῖα αὕτη, ἀφ' οὗ ἔξαφνα ἐγνωστοποιήθη διὰ πολλῶν συγγραμ-

εἰς τῶν Μαρτινιστῶν (β), τῶν Νεοκώρων (γ), τῶν Φωτισμένων (Illuminat) (δ), καὶ τέλος πρὸς καταφρόνησιν τῆς ἀνθρωπότητος ἢ ἐταιρεία τῶν Ἐκλεκτικῶν. Οὗτοι ἐβλεπον φαντάσματα, καὶ συνωμιλοῦσαν μὲ ταῦτα· ἐμαγνητίζοντο καὶ ἀνι-

μάτων, πάραυτα ἐλησημονήθη, ἔχουσα μόνον εἰς ἀπαταιωνάς τιναι ἐσχύν. (Σ του Μ.)

(6) Λουδοβίκος Κλαύδιος Μαρτίνος ἐγεννήθη τὴν 18 Ἰαννουαρίου τοῦ 1743 ἔτους. Νέος ὡς ἔτι ἐμβήκεν εἰς ὑπηρεσίαν στρατιωτικὴν ἐκαταγίνετο δὲ θάνατῳ εἶχε καιρὸν, εἰς τὴν μάθησιν ἀρχαίων γλωσσῶν, εἰς θεωρίας θρησκευτικῆς, καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς μουσικῆς καὶ τῆς φύσεως. Πρὸς αὐξήσιν τῶν γνώσεών του παρητήθη τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας του, καὶ περιῆλθε τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἑλβετίαν, τὴν Ἀγγλίαν καὶ Ἰταλίαν, ἀποκτήσας διὰ τοῦ χαρακτήρος του φίλους πολλοὺς καὶ θαυμαστάς του. Εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῆς Γαλλίας ὑπηρέτησε στρατιωτικῶς εἰς τὴν ἐθνικὴν φρουρὰν. Ἔως οὗ τὸν ἀπέλυσεν ἡ τακτικὴν ηλικία· ἐγένετο ἔπειτα μέλος τῆς πρώτης ἀρχαιρεσιατικῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ὅπου ἔσυχασαι μετέπειτα ἀπέθανε τὴν 14 τοῦ Οκτωβρίου τοῦ 1803 ἔτους. Ἦτο δὲ ἀνθρώπος κόσμιος, ταπεινός, ἐνεργητικὸς χωρὶς ἐπίδειξιν καὶ εἰς ἄκρον θρησκός. Το θρησκευτικὸν του πνεῦμα ἐπισκιαίνει ὅλα του τὰ συγγράμματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐξτάζει τὰ δυσκολώτατα ὑποκείμενα τῆς φυσικῆς καὶ μεταφυσικῆς μὲ πολλὴν ἄλλως ὀξύνοιαν. Διὰ τοῦ σπανίου θρησκου πνεύματος, διὰ τῆς πρότητος καὶ τοῦ ἐπαγεγοῦ τῶν συγγραμμάτων του, ἀπέκτισε πολλοὺς θαυμαστάς, ὥστε εἰς τὴν Γαλλίαν ἐσουστάθη θεοσοφικὴ αἵρεσις ὑπὸ τὸ ὄνομα Μαρτινισαί.

Σημ. τοῦ Μ.

(γ) Τεμπλάριοι ἦσαν τάγμα σταυροφόρων ἰππέων περίφημον· Οὐγὼν Δεσαϊνης καὶ Γοτοφρίδος Δεσαϊνουδελαμάρης μαζὴ μὲ ἄλλους ἐπτά ἰππεῖς ἐσύστησαν τοῦτο κατὰ τὸ 1819 ἔτος πρὸς προστασίαν τῶν ταξιδευόντων εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἔπειτα δὲ πρὸς ὑπερασπισμὸν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ τοῦ ἁγίου τάφου κατὰ τῶν Σαρακηνῶν. Οὗτοι ὑπέσχοντο νὰ φυλάξωσι παρθενίαν, ὑποταγὴν καὶ πενίαν, ζῶντες τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὰς ἐνεργείας τῶν προϋχόντων τῆς Παλαιστίνης. Ὁ Βα-

σκεύαζον ὅλα κατὰ τὰς διδασκαλίαις φρηνητιώντων τινῶν καὶ ἀπαταιώνων αἰρεσιάρχων.

Ἄλλοι δὲ καταγίνονται εἰς ἀπεργασίαν συστημάτων· διασχεδαζοῦν τὸ κοινὸν μὲ ὄνειρατα μεταφυσικὰ καὶ δημοσιεύουν βιβλία συστηματικὰ κατὰ τὸ ἀλκωρὸν τῶν Μαρτινιστῶν (des erreurs et de la verité). Ποτὲ δὲν ἔγιναν τόσα συστήματα, τὰ ὁποῖα πολλακίς ἀνεγνώσθησαν ὡς χίλια καὶ

σιλεύς τῆς Ἱερουσαλήμ Βελδουίνος ὁ δεύτερος τοὺς ἔδωκε κατοικίαν εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ τόπου, ὅπου ἦτον πάλαι ὁ Ἰουδαϊκὸς ναός, (templum) ἐξ οὗ ἔλαβον καὶ τὸ ὄνομα Templarii ἢ φήμη τῶν πράξεων των πύξησεν ὄχι μόνον τὰ μέλη τοῦ τάγματος, ἀλλὰ καὶ τὰ προσφερόμενα πρὸς αὐτὸ δῶρα, ὡς οἰκίαι, ἀγροὺς καὶ χρήματα. Το τάγμα διηρητό εἰς ἰππεῖς, ὄπλοφόρους, ὑπηρετοῦντας ἀδελφοὺς, καὶ κατὰ τὸ 1172 ἔτος εἰσέβησαν καὶ τινες τοῦ ἱεροῦ κλήρου ὡς ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς. Ὅλοι ἔφερον εἰς παράσημον ζῶντῃ ἐκ λίου, το ὁποῖον ἐσήμαινε ὅτι ἐχρεώσθουν νὰ φυλάξωσι τὴν παρθενίαν των. Οἱ ἱερεῖς ἦσαν ἐνδυμένοι λευκὴν, οἱ ὑπηρετοῦντες ἀδελφοὶ φαιάν, ἢ μαύρην ἐνδυμασίαν, καὶ οἱ ἰππεῖς ἐκτός τῆ ἀκλήης πανοπλίας των εἶχαν λευκὰ ἐπανωφόρια· στολισμένα μὲ οκταγώνους σταυροὺς αἰμόχρους, ὡς ἔτοιμοι νὰ χύσωσι τὸ αἷμά των ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας. Ὁ ἀρχηγὸς των, ἀνεξάρτητος ἀπὸ πάντα ἄλλον, δὲν ἐγνώριζε προστάτην ἄλλον παρὰ τὸν Πάππαν. Τὰ πλεῖστερα κτήματά των ἦσαν εἰς τὴν Γαλλίαν· κἀνεὶς ὅμως ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἦτο συγχωρημένος νὰ ἔχη ἰδιοκτησίαν. Το 1291 ἔτος ὅλον τὸ τάγμα κατέφυγεν εἰς τὴν Κύπρον μὴ δυνάμενον νὰ ἀνθέξη ἐναντίον τῶν Σαρακηνῶν. Φίλιππος ὁ καλός, ὀρεγόμενος τὰ κτήματά των, ἐκλέσσε διὰ φίλου του, Κλημεντίου τοῦ πέμπτου, Βερνάρδον τὸν Δεμολαῦον, τὸν τελευταῖον τοῦ Οὐγῶνος διάδουχον, ἐπὶ λόγῳ, ὅτι θείλου συμβουλευθῆ περὶ νέας σταυροφορικῆς ἐκστρατείας, τὸν ὁποῖον ἐλθόντα ἐφυλάκισε μὲ τοὺς ἐξήνητα ἰππεῖς του καὶ μὲ ὅσους ἄλλους ἔλαχον ἐκεῖ ἐπὶ προφίσει, ὅτι εἶχαν παραδοθῆ εἰς τὸν Σατανᾶ, εἰς τὰς μαγείας, καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας ἀνυπάρκτους φλυαρίας. Σύμφωνος λοιπὸν μὲ τὸν Πάππαν

μία νύξ, εἰμὴ ἐξ οὗ ἐθέριμανεν ἡ Καντιανὴ φιλοσοφία τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνθρώπων· εἰς ἓνα λόγον τὸ ἀνθρώπινον γένος ἦτο καὶ εἶναι ὅ,τι ἔπρεπε φυσικὰ νὰ εἶναι, ὀδηγούμενον ἀπὸ τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν διάθεσιν του. Ὁ νοῦς μας ἐπροχώρησεν εἰς τὴν παιδεῖαν διὰ στενωπῶν, κάποτε κατὰ διὰ λαβυρίθων, ἐκκλίνας ὡς ἐπιτοπολὺ ἀπὸ τὴν εὐθετῆαν ὁδὸν πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδεῖαν.

Εἰς τοιοῦτους παιδαριώδεις χρόνους δὲν φοβούμεθα πλέον μεγάλα καὶ δυσκατόρθωτα ἐπιχειρήματα, οὔτε δεισιδαιμονίας σφοδρᾶς ἢ ἀγρίας, οὔτε ἐπαναστάσεις βιαίας, ἀν δὲ δοθῶσιν ἀφορμαὶ μεγαλωτάται· καὶ ὅμως πολλὰ περισσότερα θέλουν

εἰς τὴν διαρπαγὴν τῶν κτημάτων των κατεψήφισι νὰ καθῶσι ζωντανοί, ὅσοι δὲν ἤθελαν ὁμολογήσει ὅσα ψευδῶς ἐκατηγορήθησαν. Μεταξὺ τῶν καέντων ἦτο καὶ ὁ ἀρχηγὸς των Δεμοκραύος, ὅστις ἐκάθη εἰς τοὺς Παρισίους τὴν 18 Μαρτίου τοῦ 1814 ἔτους· ὁ Πάππας ἐπροσκάλεσε καὶ ὅλους τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης· εἰς φυλακίσιν καὶ καταδίωξιν τούτων. Εἰς τὴν Σικελίαν ἔγινεν ὅ,τι καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν· εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ἰσπανίαν, Αὐστριανίαν, Ἰταλίαν καὶ Γερμανίαν ἐφυλακίσθησαν μεν, ἀλλ' ἀπελθθησαν ἔπειτα ὡς ἀθῶοι διὰ τῶν συνόδων τῆς Σαλαμάνκης, καὶ τοῦ Μακοντιάκου. Οὕτω λοιπὸν ἔπαυσε τὸ τάγμα τούτων· τὰ δὲ κτήματά των ἐδόθησαν εἰς τὸ τάγμα τῶν Ἰωαννιτῶν, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσέβχινον καὶ ὅσοι ἤθελον ἐκ τοῦ ταγματο, τῶν νεοκάρων (τεμπλάρων). Νεωστὶ ἠθέλησαν πάλιν ν' ἀναστήσωσι τὸ τάγμα τοῦτο, ἀλλὰ μὲ σκοπὸν μυστικῆς φιλοσοφικῆς πλασμίνου.

Σημ. τοῦ Μ.

(δ) (Illuminats) Ἡ ἐταιρεία αὕτη ἰσυστήθη ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ Β. Γαυτο Weishaupt διδάσκαλον τοῦ κανονικοῦ δικαίου εἰς τὴν πόλιν Ἰγγολστάδιον, τὴν 1 τοῦ Μαΐου κατὰ τὸ 1776 ἔτος. Τὸ σῆμα καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς ἐταιρείας ἦτον ὡς τῆς ἐταιρείας τῶν Ἰησοῦιτῶν, κατὰ τοῦτο μόνον διαφέροντα ὅτι ἱεραρχεῖοντο οὗτοι ἐπὶ καλοῦ ὅ,τι οἱ Ἰησοῦιται ἐπὶ κακοῦ. Τὰ μέλη ἔσπευ νὰ προσπαθῶσι νὰ σύρωσιν εἰς αὐτοὺς ἐπισήμους ἀνδρας παντοῦ, νὰ λαμβάνωσιν ἰσχὺν εἰς τὰ

λέγεσθαι περὶ ἀνατροπῆς, ἐπειδὴ τὰ λόγια εἶναι εὐκολώτερα πολὺ παρὰ τὰ ἔργα.

Εἶναι δὲ νὰ θαυμάση τις πόσον ἀλλοιοτρόπως παραστήνεται εἰς ἡμᾶς τὸ νευρόσπασμα (ἡ κοῦκλα) τῶν ὑποχονδριακῶν ἰππέων μας καθ' ἐκάστην. Μεγάλον ἐθροῦθησαν θόρυβον τὴν παρελθούσαν δεκαετηρίδα κατὰ Ἰησοῦιτισμοῦ καὶ κατὰ προσηλυτεύσεως ἐκ μέρους τῶν Καθολικῶν, ὥστ' ἐφαντάζοντο Καθολικῶν ἐταιρείας εἰς πᾶσαν γωνίαν, καὶ ἀπαράλλακτα ὡς ὁ Δονκιώτος, ἐφέροντο κατ' αὐτῶν, φοβούμενοι τῶν Δουθηροκαλβίνων ἀφανισμῶν ὀλοτελῆ. Ἀλλ' ἤλλαξεν εὐθὺς ἡ σκηνή, καὶ οἱ Δουθηροκαλβίνοι ἐμάχοντο ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Οἱ Ἰησοῦιται δὲν ἐθροῦνον πλέον, ἐπλεόνασεν ὅμως ἐξεναντίας διὰ θρησκευτικῶν προγραφῶν ἢ ταλαιπωρία, ἢ βία, ἢ συκοφαντία καὶ ὁ διωγμὸς, καὶ τέλος ἐπράχθη ἀπὸ τὸ ἀξιεπαῖνον τάγμα τῶν Εκλεκτικῶν ὅ,τι πρότερον ἐπράσσετο ἐναντίον τοῦ Καθολικισμοῦ ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦιτοθῆρας λεγομένου κατ' ἄλλων μόνον προσώπων φερομένου, καὶ ἄλλοι ἀποβλέποντας. Ἡλούσιος ὁ Ὄφμανος εἰς τὴν Βιέννην, καὶ Ζιμερμάννος ὁ μακκαρίτης εἰς τὴν Ἀνοβρίαν ἦσαν οἱ ἀρχηγεῖται τῶν Εκλε-

δημόσια πράγματα νὰ διορίζονται εἰς δημόσια ὑπουργήματα καὶ αξιώματα· καὶ νὰ δίδωσι λόγον κατὰ μῆνα, ὄχι μόνον διὰ τὴν ἰδίαν προχώρησιν εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ εἰς τὸν φωτισμὸν, ἀλλὰ καθ' ὅσα ἤθελον παρατηρήσει εἰς τοὺς συναδελφούς των. Εἰς τὸ τάγμα τοῦτο εἰσέθη κατὰ τὸ 1780 ἔτος καὶ ὁ Καίγγης, ὅστις μὲ ἀληθινὸν ζῆλον φερόμενος εἰσήγαγε πολλοὺς ἐπισήμους καὶ πεκαυμένους ἀδρας, μετὰ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ Βόδης. Ἀλλὰ τὸ 1778 ἔτος ἐξεδόθη προκήρυξις τῆς Βιουαρκῆς κυβερνήσεως ἐμποδίζουσα πᾶσαν ἐταιρείαν μυστικὴν, καὶ ἄλλη πάλιν κατὰ τὸ 1785. Μ' ὅλας ὅμως τὰς προκηρυχθείσας ἀμνηστίας ὁ διωγμὸς ἠκολούθει ὁλονέν, ὥστε πολλοὶ ἀνδρες, ἀξιοὶ ἀπεβλήθησαν ἀπὸ τὰ ὑπουργήματά των, ἐξωρίσθησαν, καὶ ἐφυλακίσθησαν· καὶ ὡς ἔπρεπε νὰ παύσῃ καὶ ἡ ἐταιρεία αὕτη.

Σημ. τοῦ Μ.

κτικῶν, εἰς τοὺς ὁποίους συγκαταλέγονται καὶ οἱ Εὐδαιμονιστικῆ καὶ τινες ἄλλοι ἀκόμη. Αἱ καταδρομαὶ τούτων κατα τῶν προξενούντων σύγχυσιν εἰς τὸν κόσμον, ἦσαν ἐπίσης μανιώδεις, καθὼς καὶ αἱ κατὰ τῶν Ἰησοῦτιν πρότερον ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ των. Ὅλα τοῦτε φαίνοντο ὑποπτα παντοῦ ἐξεσκέπασον ἔχνη παραχῆς· παντοῦ ἐφοδοῦντο πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀνατροπὴν, ἔχοντες πολέμιον τὸν μὴ ὄντα τοῦ ἱεροῦ των τάγμα-τος. Πῶς ὁ μὴ μεθ' ἡμῶν καθ' ἡμῶν.

Οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι παντοῦ βλέπουν καὶ αἰσθάνονται, ὅτι καὶ πρὶν εἰς τὴν ἀσθηνητῶν ἤδη φαντασίαν ἐφαντάσθησαν, ὅτι ἴδον καὶ ἤσθάνθησαν. Ὁ Αἰνεῖας τοῦ Οὐίργιλίου, ἐφαντάσθη ὁ πατήρ Ἀρδούινος, ὅτι παραστήσει τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἡ δέσποινα τοῦ Ὁρατίου τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν· καὶ ἄθρον ἐνόμιζε πάντα φρόνιμον, ὅστις δὲν συνεδεδισδαίμονε μαζῆ του. Ἀλλὰ πᾶσα θρησκεία ἔχει κατὰ δυστυχίαν τοῦ Ἀρδούινου, της, οἱ ἴδιοι πιθανόν ὅτι εἰς τοὺς χρόνους μας εἶναι πλειότεροι παρὰ ποτὲ.

Τώρα δὲ ἐξετάσωμεν διατὲ ἐνῶ ἐγράφησαν τόσα περὶ ἀνα-τροφῆς καὶ περὶ ἐπιστημῶν, ἐνῶ ἐλαλήθησαν τόσα περὶ φωτι-σμοῦ, ἐξέλιπεν, ὡς φαίνεται, ἀπὸ τινὰ μέρη ὁ ὄρθος τοῦ ἀνθρώ-που λόγος· διατὲ τὴν σήμερον ὁ κόσμος πίπτει τόσον παρα-λόγως εἰς ἀτοπήματα, καὶ εἰς παντὸς εἶδους σκώμματα μετερ-χόμενος ταχύτητα ἀπὸ τὴν μίαν φαντασιοκοπίαν εἰς τὴν ἄλλην.

Εἰς ὀλίγα λόγια λέγω, τὸ σύνθημα τὴν σήμερον ἀρρώστημα τῆς ψυχῆς, ἢ διὰ τὸ εἶπω σαφέστερα, ἡ ἀληθινὴ τῆς κού-κλας μας γεννήτρια, ὡς τίποτ' ἄλλο δὲν δύναται νὰ κροθῆ· εἰμὴ ὡς ἀρρώστημα ὑστερικὸν τοῦ ἠθικοῦ μας· ὡς ἀδυναμία τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος, προελθούσα ἀπὸ τὸν καιρὸν καὶ ἀπὸ τὰς περιστάσεις ὡς καπνοὶ τῆς ψυχῆς προξενούντες ζάλην συγνήν, φόβον πολὺν, καὶ ταραχὴν μεγάλην.

Δύσκολον δὲν εἶναι νὰ πιθανώσωμεν, ὅτι το κακὸν ἔχει τὴν πηγὴν του κυρίως εἰς τὴν ἀνατροφὴν μας. Τῶν σημερινῶν ἀν-

θρώπων τὸ φυσικὸν καὶ ἠθικὸν προετοιμάζεται τοιοῦτῶτρόπως διὰ τῆς τωρινῆς ἀνατροφῆς μας, ὥστε ἀπὸ τὴν παραμικρὰν ἀ-φορμὴν γεννῶνται τοιαῦτα ἀτοπήματα, ἢ ἠθικὰ ἀρρώστηματα, ὁποῖα εἶναι τὴν σήμερον. Τὸ νόστιμον ὅμως εἶναι, ὅτι σιμὰ τούτων ὄλων ὀνειρεύονται φωτισμὸν ἀκρότατον, καὶ, παντελῆ φρενοβλάβειαν πάσχοντες, πιστεύουν μάλιστα, ὅτι εἶναι κάλ-λιστα, καὶ ἀσυγκρίτως καλῆτερα παρ' ὅσους δὲν πάσχουν τίπο-τε· ἀπαράλλακτα καθὼς εἰς οἰκίας τινὲς ὁ μωρότατος θάρρει, ὅτι εἶναι ὁ φρονιμώτατος ὄλων τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Χωρὶς κόπον καταλαμβάνει τις, ὅτι ἡ λέξις ἀνατροφὴ λαμβάνεται ἐδῶ εἰς σημασίαν γενικωτάτην. Εἰς ταύτην ἐμπεριέ-χονται τὸ γένος, ἡ διαίτα, ἡ τροφή, τὸ εἶδος τῆς μαθήσεως, ἡ τοῦ φωτισμοῦ μας, τὸ ἐπιτήδευμά μας, τὸ κλίμα, ἡ συνανασρο-φὴ, αἱ διδόμεναι ἀφορμαί, ἢ τὰ προκείμενα εἰς ἡμᾶς ἐμπόδια. Περὶ τούτου δύναται τις ν' ἀναγνώσῃ εἰς τὸν Λεκάμον (*) ἀρκετὰ.

Δύσκολον δὲν εἶναι νὰ προῖδη τις ὅσα διάφορα αἷτια συνε-τέλεσαν εἰς ἐξασθένησιν τοῦ σώματός μας· ἦγουν εἰς ἐλάτ-τωσιν τῆς ἐνεργείας (στερεότητος καὶ τόνου τῶν νεύρων ἢ ὀρ-γάνων) καὶ τῆς ἀρρενώδους θαρύτητος καὶ συστάσεως τῶν χυμῶν μας. Τὰ ἀρρώστηματα τῶν γονέων μας, ἡ τρυφή τῆς διαίτης καὶ τῶν ἠθῶν μας, ἡ σφύρευσις τῶν ἀνθρώπων εἰς μα-γάλας πόλεις, ἡ πολυμέριμος ἐκλογή τῶν τρυφερῶν φαγη-τῶν μας, καὶ τόσα ἄλλα ἀκόμη μετέβαλον τὰ δυνατὰ καὶ ῥωμαλέα σώματα τῶν προγόνων μας εἰς τὰ τρυφερά· εὐκίνητα, ἐξῆχος εὐαίσθητα, καὶ ἀδύνατα ἡμῶν τῶν ἀπογόνων των σω-μάτια.

Κάνεις ἀκόμη, ὅσον ἐξεύρω, δὲν ἀνέφραεν, ὅτι συνετέλεσεν ὄχι ὀλίγον καὶ ἡ κηρευτικὴ εἰς τῶν τωρινῶν ἀνθρώπων τὴν ἐξατόνισιν. Ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ ποικιλία τῶν λαχανικῶν, ἢ

(*) Ἡ ψυχικὴ καὶ σωματικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἱστορία κ τ λ:

των φυτῶν ἐν γίνεσθαι, κατήνητες παραπολύς, ἐπειδὴ τὴν σήμερον
 τρεφόμεθα πολλὰ περισσώτερον ἀπὸ ταῦτα παρ' ἀπὸ κρέας·
 καὶ ὁ χυλὸς ἐκ τούτων γίνεται κακός, ἐπομένως ἀποκτώμεν
 χυμοὺς κακοὺς, θρίψιν ἀδύνατον καὶ ἀτονίαν. Οἱ δὲ προπά-
 τορές μας ἐξαναντίας ἐτρέφοντο ἀπὸ μόνον σχεδὸν κρέατα.
 Ἀλλὰ τὸ κρέας, τὰ αὐγά, τὸ γάλα ἀκόμη καὶ τὰ ζυμαρικά
 εἶναι ἡ μόνη τροφή, διὰ τῆς ὁποίας ἀποκτώσι τὰ μὲν ὄργανα
 στεγρότητα, οἱ δὲ χυμοὶ σύστασιν καὶ οὐσίαν.

Ἐπαρατηρήθη σιμὰ τῶν ἄλλων, καὶ ὅτι ὅσον καταγιγόμεθα
 εἰς νοεράς ἐργασίας, τόσον ἐλαττοῦται, ἢ ὀλιγώτερον ἀναπτύσ-
 σεται τοῦ σώματός μας ἡ δύναμις. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πεπαι-
 δευμένους ἠεθάνθησαν τοῦτο καὶ ἐλυπήθησαν εἰς ἄκρον, ὅτι
 ἐδόθησαν εἰς τὰς ἐπιστήμας πρὸς βλάβην τῆς υγείας των. Ἐτι
 χειρότερα πάσχει, ὅστις ἐπιχειρήσῃ πολλὰ πρῶτα νὰ σπου-
 δάσῃ ἐπιστήμας, καὶ νὰ καλλιεργήσῃ δι' αὐτῶν τὸ λογικόν
 του. Διότι ὁ τοιοῦτος ἢ ἀρρωστῆται πρῶτα καὶ ἀποθνήσκῃ,
 ἢ, ἅμα γένη σοφός, μωραίνεται. α Νέος ἐγερόντισε, καὶ γέρον
 ἐνεάνισαν » ἐλάγετο διὰ τὸν Ἑρμογένην, ὅστις εἰς τὸ δέκα-
 τον πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔγινε διδάσκαλος, καὶ εἰς
 τὸ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος ἐμωράνθη.

Καὶ ἄλλοι ἀνέφεραν ποίαν ἀλλοίωσιν ἔλαβον οἱ Ἑυρωπαῖοι
 ἀπὸ τὰς ναυτιλίας, ἀπὸ τὸ ἐμπόριον τῆς Ἰνδίας, καὶ ἀπὸ
 τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς. Οἱ θαλάσσιοι ἰχθύες, τὰ ἀρώ-
 ματα, ἡ βοτάνη θαία (thea), ὁ καφές, καὶ πᾶν εἶδος τρυ-
 φῆς, τὰ χαρτία, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος γίνεται κοινωνικός,
 ἀμαρτάνει τὰ ὀρμητικώτερα τὰ πάθη καὶ σώζει μόνον τὰ ἀθυ-
 μίας πρόξενα, ἢ τυπογραφία, καὶ ἢ ἐκ ταύτης μανία εἰς τὴν
 ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν, ἢ ἀνάγκη τοῦ νὰ πολιτισθῶμεν ἔθνη, ἢ
 νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὰ κάποιον βαθμὸν πολιτισμοῦ· εἰς ἕνα λό-
 γον ὅλα ταῦτα δὲν ἐδύναντο νὰ κρατήσωσι τὸν ἄνθρωπον οὔτε
 εἰς τὴν φυσικὴν, οὔτε εἰς τὴν ἠθικὴν τῶν πραγμάτων του κατά-
 στασιν.

Τῆς ῥηθείσης λοιπὸν ἀδυναμίας μας ἀληθῆς αἰτία εἶναι ἐξ
 ἐνὸς μέρους ἡ φυσικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐκνεύρισις, καὶ ἀπὸ
 τ' ἄλλο ἡ ἠθικὴ διὰ παρεξηγήσεως τοῦ φωτισμοῦ προξενηθεῖσα
 ἀλλοίωσις. Ταῦτα εἶναι ἡ πρώτη πηγὴ τῶν παθημάτων τῆς
 ψυχῆς, ὅσα μᾶς ἐκπλήσσουν τοσάκις καὶ μᾶς ταρασσούν
 μὲ πολλὴν ἀδημονίαν. Ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα εἶναι καὶ ἡ καλλί-
 στη ἀφορμὴ εἰς καθένα ἐνθεομανῆ καὶ ἀπαταιῶνα, διὰ νὰ
 μᾶς ἐμπαίξῃ ὅταν θῆλῃ. Τίποτε δὲν ἤθελον ἰσχύσει εἰς τὸν
 ἀπαιδευτον, σταθερὸν καὶ ἡσυχον ἄνθρωπον ὅλα τοῦ Γεσνήρου
 καὶ Μεσμήρου τὰ τεχνάσματα· ὅθεν διὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ
 τὸ πειραμάτιόν του ἐπάνω μας ὅστις θέλει, χρειαν ἔχει νὰ
 εἴμεθα ἀσθενεῖς, νὰ ἔχωμεν φαντασίαν πεπυρωμένην, καὶ νὰ
 μᾶς λείπωσι βάσιμοι γνώσεις εἰς τὴν φυσικὴν, εἰς τὴν χημείαν
 καὶ εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν. Ἄς δεῖξῃ ὁ Μέσμηρος, ἂν ἐμπορῇ
 ἐν ἀπὸ τὰ μαγνητικά του τεχνάσματα εἰς ἄνθρωπον δυνατὸν,
 ὀλιγόπιστον καὶ μὲ λογικὴν δύναμιν ὀπλισμένον.

Γνωστὸν εἶναι καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἐπιτηδεύοντας τὴν ἰατρι-
 κὴν πόσον εὐκόλον εἶναι εἰς τοὺς ὑστερινοὺς μας τώρα χρόνους
 νὰ βραστάσωσι μὲ τὰ λόγια πρὸς καιρὸν τοῦλάχιστον ἀσθενεῖς
 ἢ υγιεῖς τοὺς ὅσοι εἶναι αἰσθητικοὶ ἢ νευρόνοσοι, ὑστερικοί
 ἢ ὑποχονδριακοὶ ἄρρωστοι.

Εὐκόλα πληροφορεῖται, ὅστις θέλει νὰ λάβῃ πείραν, ὅτι
 τὴν σήμερον εἰς τὴν σπουδὴν μας λείπει τὸ σπουδαῖον, τὸ
 ἐμβριθές, καὶ τὸ ἀρρενωπὸν, ἢ εἶναι εἰς ὀλίγους μόνον ἀν-
 θρώπους· λείπει κατὰ δυστυχίαν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἐπι-
 στημῶν ἡ ἀκριβεία, ἢ κρίνεται ἀκριβεία ὅ,τι δὲν εἶναι πλὴν
 ἀθλιεστάτη ὀνοματολογία, ἢ παίγνια μόνον.

Ἄπ' ὅλα προσπαθοῦμεν νὰ ἐξεύρωμεν κάτι, καὶ πολλάκις
 δαπανῶμεν τὸν καιρὸν μας εἰς πράγματα μικροπρεπῆ, τὰ
 ὁποῖα κάλλιον νὰ μὴν ἐξεύρωμεν. Προσπαθοῦμεν νὰ γίνωμεν
 εἰς ἄκρον αἰσθητικοὶ, καὶ γινόμεθα μάλιστα τοιοῦτοί ἀπὸ
 τὴν ἀνάγνωσιν τῶν μυθιστοριῶν, ἀπὸ τὰ δράματα, καὶ ἀπὸ

τάς τοιαύτάς φλυαρίας. Δέν σπουδάζομεν μὲ τὴν ἀπαιτου-
μένην ἐμβρίθειαν τοὺς ἀληθεῖς εἰς τὴν φυσικὴν λόγους περὶ
τῶν ἰδιοτήτων καὶ δυνάμεων τῶν σωμάτων· καὶ οὕτω δέν
εἴμεθ' ἄξιοι νὰ κρίνωμεν οὔτε περὶ φαινομένων ἀπατηλῶν καὶ
παρὰδόξων· ὅθεν καὶ διὰ τῆς σφαλερᾶς ταύτης παιδείας μας
ἐγίναμεν καὶ ἠθικῶς ἀδύνατοι, εὐερέθιστοι, ἤτοι εὐκίνητοι
καὶ ὑποχονδριακοί, καθῶς καὶ φυσικῶς ἤδη διὰ τῆς ἀνατροφῆς
καὶ διαίτης· ἀποτέλεσμα δὲ τούτων εἶναι ἡ ἀστασία, ἡ κου-
φόνοια, ἡ ἀπάτη καὶ ὁ φανητισμὸς.

Ὅταν τις παραβάλλῃ γυναῖκα σωματικῶς ὑστερικᾶ πάσχουσαν
μὲ τοὺς φανητιῶνας ἢ τοὺς ψυχικῶς ὑποχονδριακοὺς μας, πλη-
ροφορεῖται σαφέστατα τὴν ὑποίαν δίδω ἀναλογίαν· Ἡ πά-
σχουσα ὑστερικᾶ γυνὴ κυριεύεται ἀπὸ σπασμοῦς εἰς μόνην
τὴν θείαν ἢ εἰς μόνην τὴν ὑσφρησιν πράγματος ἀηδοῦς· μία
μόνη δυσάρεστος ἀγγελία τῆς ἐπιφέρει συμπτώματα τρομερά·
πολλάκις καὶ τοῦ ψύλλου τὸ πῆδημα εἶναι εἰς κατάστασιν·
νὰ τῆς προξενήσῃ σφοδρὰν τῶν νεύρων ταραχὴν, καὶ στένωσιν
τῆς ψυχῆς τοιαύτην, ὥστε νὰ τρέμωσιν οἱ περιστεκόμενοι
βλέποντές την, ἐνῶ ὁ καρτερός καὶ νευρώδης ἄνθρωπος μένει
ἀτάραχος εἰς τὴν αὐτὴν θείαν, εἰς τὴν αὐτὴν ὑσφρησιν καὶ εἰς
τὴν αὐτὴν ἀγγελίαν, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τὸ παραμικρὸν, οὔτε
νὰ πειραχθῇ καντάκασιν ἀπὸ σπασμοῦς.

Ἀλλὰ καὶ πᾶσα μυστηριώδης, παράδοξος καὶ μεταφυσικὴ
ιδέα, καὶ πᾶν ἐνθεομανές ἐπιδόημα ἐκπλήσσει ὡσαύτως ἢ
κυρύνει τὰς κεφαλὰς τῶν λεγομένων μας φωτισμένων, ἐνῶ
εἰς τὸν ὅστις ἔχει σῶμα καὶ ψυχὴν ὑγιᾶ, καὶ εἰς τὸν ὅστις ἔμαθε
νὰ σκέπτεται, ἢ νὰ διατάξῃ ἀτάραχα, δέν κάμνουν οὔτε τὴν
ἐλαγίστην ἐντύπωσιν. Οἱ ψευδοφωτισμένοι λοιπὸν ἄνθρωποι
εἰς αἰτίαις τῆς μαλθακότητος, τῆς ψευδαναγνώσεως, τῶν ἐπι-
πολαίων γνώσεων εἰς τὴν φυσικὴν, τοῦ θηλυπρεποῦς χαρα-
κτῆρος, καὶ σιμὰ τούτων, τῆς σωματικῆς ἀτονίας παθαίνουν
ὅ,τι παθαίνει γυνὴ ὑστερικὴ ἐξ αἰτίας τῆς τρυφερότητος τῶν

νεύρων, τῆς ἀτονίας τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντοσθίων τῆς·
ἢ ἐξ αἰτίας δριμύτητος τινος τῶν χυμῶν τῆς.

Καὶ ἡ θεραπεία τῶν ὑστερικῶν παθῶν τοῦ σώματος ἔχει
μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τὴν θεραπείαν τῶν ἠθικῶν. Τὸ
ὑστερικὸν σῶμα μιᾶς γυναίκης, ὅταν τὸ ἀρρώστημά του ἀκμά-
σῃ πολὺ, δέν ἀπαιτεῖ πλέον ἄριστον θεραπείαν μὲ φάρμακα
ἐρεθιστικά, βίαια καὶ δυνατά, ἀλλὰ θεραπείαν βαθμηδὸν
καὶ μὲ πολλὴν προσοχὴν γινομένην. Εἶναι δὲ μεγάλη καὶ
ἄτοπος εἰς τὴν πάσχουσαν ἡ ἐνέργεια πάσης μεταβολῆς αἰ-
φνητοῦ καὶ παντὸς ἰατρικοῦ παραδόξου· τρέμει ἡ εὐαίσθητος
ἀσθενὴς εἰς τὸ ψυχρὸν λουτρὸν, πνίγεται καὶ δέν ἠμπορεῖ νὰ
συνέλθῃ γρήγορα· βαρύνουν τὸν στόμαχον, καὶ αὐξάνουν τὴν
στένωσιν τὰ σιδηροῦχα φάρμακα· προξενεῖ ἐνόχλησιν, ἢ
ἐξέρχεται ἀχώνευτος ὁ Περουβιανὸς φλοιὸς, καὶ πολλάκις
ἔμπορὸν τὰ αἰθέρια λεγόμενα φάρμακα νὰ φέρωσι σπασμοὺς, κε-
φαλαλγίαν, τρόμον καὶ στένωσιν. Πικροποῖος αὐξάνομεν ἐπὶ
πολὺ καὶ τοὺς καπνοὺς τῶν ψευδοφωτισμένων ἀνδρῶν μας, ὅταν
τῶν προβάλλωμεν εἰς τὰ ἑμμάτια τὸ φῶς τῆς ἀληθείας,
τὸ ὅποσον οὔτοι δέν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι διὰ τὴν
κακὴν κατασκευὴν ἢ βλάβην τῶν ὀφθαλμῶν των· ὅταν
τῶν ἐκάρωμεν εὐθὺς ἀπὸ τὰς χεῖρας τὰ περιπόθητα τι-
βλίαι των, τὰς μεθόδους των, τὰς ποθητὰς χαιρετηνήσεις των
(ceremonies) καὶ τὰ παιγνίδια των· ὅταν τοὺς θελήσωμεν
εὐθὺς νὰ μὴν εἶναι πλέον ἐνθεομανεῖς, μήτε μωροί, μήτε πλα-
νημένοι. Καὶ τὰ μωρά μας ἠξέουρον πολλάκις, ὅτι ὁ λαγὼς
δέν γεννᾷ τὰ βξιμένα αὐγά· καὶ ὅμως εὐχαριστοῦνται νὰ πι-
σταύωσι καὶ νὰ θελωσι πᾶν ἔτος νὰ τὰ γεννᾷ· εὐχαριστοῦν-
ται νὰ ἐτοιμάζωσι μόνον τὴν φωνὴν, διὰ νὰ τὰ γεννήσῃ· καὶ
θελεῖ τὰ κακοφρονῆ πολὺ, ὅταν, λέγοντές τα τὴν καθαρὴν ἀλή-
θειαν, τ'ἀφήσωμεν χωρὶς ἀπάτην καὶ χωρὶς αὐγά.

Κοινῶς ἐπαρατηρήθη, ὅτι μὲ τὴν πρόβξιν τοῦ χρόνου
καλητερεύει τῶν ὑστερικῶν γυναικῶν ἡ κατάστασις. Διότι

καὶ τὰ νεῦρα τοῦ σώματος μὲ τὸν καιρὸν γίνονται πλέον δυνατὰ καὶ ὀλιγότερον ἐκκίνητα, καὶ αὐταὶ συνεθίζου πλέον εἰς τὸ πάθος των, ἢ γίνονται πλέον θαρρήτικαί. Ἄλλ' ἡ πείρα μᾶς βεβαιώνει ὡσαύτως, ὅτι οὔτε ἀπάτη, οὔτε φανητισμὸς διαρκεῖ πολὺ τὴν σήμερον. Μόλις ὀλίγα ἔτη παρέρχονται, καὶ λησμονεῖται ἤδη καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῶν ὄσα εἰς τὴν πρώτην των ἐμφάνισιν ἐστάθησαν τόσον ἀξιολόγητα πράγματα. Ποῦ εἶναι τὴν σήμερον ἢ μὲ τόσον ζῆλον ἐπιτηθευμένη ἑταιρεία περὶ τῶν σημυῶνκαθεστῶτων (observanz); ποῖος τερατουργεῖ πλέον εἰς τὸ Βερολίνον; ποῦ εὐρίσκονται οἱ Σχροίπφοροι (Schröepfer); ποῦ οἱ Σουηδενβούργοι (Schedenbourg); ποῦ οἱ Γάσνεροι (Gasner); ποῦ οἱ Τισσεράνται (Tisserant); καὶ τί ἔγιναν ἔνθιρμοὶ τινες ἑταιρεῖαι καὶ νόμιμοι μωρία; (α)

Οἱ ἔκτοτε ἀδελφοποιητοὶ τὴν σήμερον ἀπαντῶμενοι καὶ βλέποντες ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, γελῶσιν, ὡς ἐγλαουσαν ποτε τῆς Ῥώμης οἱ οἰωνοσκόποι. Ὁ φανητισμὸς ἐξέλιπεν ὅλοι καὶ πρωτεῖα ταγματῶν, οἰκίαι, σκαυῆ, ἀποθήκαι, τυπογραφίαι παρεχωρήθησαν καὶ παραχωροῦνται ἀκόμη εἰς τὸν ὅστις προσφέρει πλειότερα ἢ εὐρίσκεται πανοῦργός τις, ὅς τις τὰ σφαιτερίζεται καὶ τὰ μεταχειρίζεται πρὸς ἴδιον ὄφελος. (β)

Ἄνωτέρω ἀνέφερα, ὅτι τὰ σκώμματα, οἱ ἡμεροὶ φανητισμοὶ καὶ τὰ μικροπρεπῆ κινήματα εἶναι πλέον κατάλληλα τῶν χρόνων μας παρὰ τὰς ἀγρίας καὶ βιαίας ἐπιχειρήσεις. Πρὸς

(α) Καὶ ποῦ οἱ Βρουσαῖοι καὶ οἱ μὲ τόσον ζῆλον εἰς τὸ στάδιον τῆς ἱατρικῆς μάχης καταβάντες Ἄνεμάνοι; θέλομεν ἴσως πεῖ μετ' ὀλίγον.
Σημ. τοῦ Μετ.

(β) Εἰς τὴν Μοσκοβίαν εἶχαν οἱ Μαρτινισταὶ ἀποθήκην μεγαλοπρεπῆ, καὶ τυπογραφίαν σπανιωτάτην· τὸ τέλος τούτων ἀγνοῶ· πιθανὸν ὅμως, ὅτι δὲν ἦτον, ἢ δὲν θίλει εἶσθαι ἄλλο παρ' ὅ,τι ἀνέφερα. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τινὰς Μασσονικὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκίας.

ἀντιλογίαν ἴσως μὲ φέρουσι παράδειγμα καρτερίαις καὶ ἀνδρίας τὸ ἐπικρατεῦν τὴν σήμερον ἐπαναστατικὴν πνεῦμα. Ἄλλ' αὐτοῦτο δὲν μὲ φαίνεται, ὅτι βεβαιώνει, ὅτι ἀνέλαβαν οἱ ἄνθρωποι τὴν προτέρην ἀνδρίαν καὶ ὠμότητα, οὔτε ὅτι εἶναι δυνατοὶ νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἐπιχειρήσεις ἀγρίας.

Ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἔμαθον ἤδη νὰ λαλῶσι περὶ εὐτυχίας ἢ δυστυχίας, περὶ δικαίου ἢ ἀδίκου, τὰ ὁποῖα αἰσθάνονται καλῆ-τερα τὴν δουλείαν, τὴν πεινίαν καὶ τὴν τυραννίαν, ἢ καὶ ἀπατώμενα κρίνουσι τυραννίαν ὅ,τι δὲν εἶναι ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἔδοσαν προσοχὴν εἰς τὴν δουλείαν των, ἢ καὶ ἐκινήθησαν εἰς ἀντινέργειαν ἀπὸ πολιτικὴν ἐπήρειαν ξένων αὐτῶν ἢ ἰδιοτελῶν δυνατῶν, κατῶς ἤμπορεῖ νὰ ἐσυνέβη καὶ εἰς τοὺς γείτονάς μας Γάλλους, δὲν ἔμποροῦν μὲ τὴν ἐνέργειάν των ταύτην νὰ μᾶς δώσωσι βεβαίαν ἀπόδειξιν ἰσχυροτέρου γένους ἀνθρώπων, ἐπειδὴ ὁ ἐρεθισμὸς παροξύνει πολὺ καὶ τὸν ἐκτικόν.

Δὲν ἀνοῦμαι παντάκασιν, ὅτι ἐξ αἰτίας τῆς ἀνατροφῆς, τοῦ χρόνου, καὶ τῶν περιστάσεων ἔγινεν ὁ λαὸς πλέον ἐμπαθῆς, εἰς τὰς σκίψεις του, πλέον ἐμβριθῆς καὶ ταρχώδης, καὶ εἰς τὴν θέλησίν του πλέον δραστήριος. Ἄλλ' εἰς τὴν προλαβοῦσαν ἐπανάστασιν καὶ ἄλλαι μεγαλώταται ἀφορμαί, αἰδοῦνται τέλος ἔπρεπε νὰ φέρωσι τὸν λαὸν εἰς ὅ,τι ἦλθε· δουλεία, ἀνάγκη, πεινία, γνώρισίς τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς νεκρώσεως τῶν ἀρχόντων, ὀρθώτεροι περὶ δικαίου ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων ιδέαι, Ἄμερικανικὸν παράδειγμα, διαφθορά, ἐρεθισμοί, δωροδοκίαι, λυπηραὶ καὶ ταρχώδεις ἀπειλαὶ καὶ ἐπεμβάσεις ξένων δυνάμεων, Γυλλοτιναὶ ἀπάται, ὅλα ταῦτα ἔπρεπε νὰ συντρέξωσι διὰ νὰ φέρωσιν εἰς λαὸν ἐξυπνον καθ' ἑαυτὸν καὶ φιλοτάραχον τοιαύτην σφοδρὰν ῥῆξιν.

Τῶν Γάλλων ἡ δραστηριότης στέκει εἰς ὀξυθυμίαν, ἥτις εἰκότα πίπτει τόσον ἐγρήγορα, ὡς νὰ τὴν εἶχε κατακρημνίσαι τις μὲ παρηγορικὴν τινα κόβιν. Ἐπιβεβαιώματα δὲ τοῦτο, ἔταν ἐνθυμηθῶμεν μὲ πῶσιν ὑπομονὴν ἐκλίναν τὸν αὐχίνα των εἰς

τὴν Γυλλοτιανὰ ἐπὶ Ῥοβερσιέρου. Μὲ προθυμίαν ἢ ἡσυχίαν ὑποφέρει ὁ λαὸς καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ προστάγματα καὶ τὰ θελήματα τῶν διευθυντῶν του, ἢ τὰς ἀπάτας καὶ τὰ δεινὰ τῶν κλεπτικῶν ἐπιτρόπων του. Τὸ νὰ υποφέρειωσι δὲ τὰς δεινοπαθείας ὅλας εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ ν' ἀντιτάσσωνται γενναίως εἰς ὅλους τοὺς κινδύνους, προέρχεται ἐξ ἑνὸς μὲν μέρους ἀπὸ τὴν ἰδίαν των κουφόνοιαν, ἐξ ἑτέρου δὲ ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμὸν ἐμπνεόμενον εἰς αὐτοὺς ἀπὸ νέους καὶ ἀνδρείους ἀρχηγούς, καὶ ἀπὸ τὴν ἐριθιζομένην ἰδίως εἰς τὰς μάχας πρόχειρον γενναίωσι καὶ ἀπόφασίν των.

Τῶν Γερμανῶν ἡ δραστηριότης δὲν εἶναι παρὰ μίμησις τῶν ὅσα πράττουσι οἱ Γάλλοι, καὶ εἰς τοῦτο μᾶς προητοίμασαν φιῦ! παντοιοτρόπως αὐτοὶ μας οἱ μεγάλοι καὶ μικροὶ ἄρχοντες μολονότι μακρύτερα τῶν ζυθοπωλείων δὲν εἰδείξαμεν ἀκόμη τὴν εἰς τὰς ἐπαναστατικὰς πράξεις δραστηριότητά μας. Ὅλα προέρχονται ἀπὸ μεγαλητέραν ἐριθιστικότητα καὶ ταχυτέραν ἀντενέργειαν, ἢ ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἤδη ὠνόμασα ὑστερικὸν τοῦ ἠθικοῦ μας ἀρρώστημα.

Διὰ ν' ἀποφύγη λοιπὸν ὁ λαὸς ἀναβρασμούς, ἐνθουσιάζεις, καὶ νὰ λάβῃ παιδείαν χρηστὴν, ἔχει πρὸ πάντων χρεῖαν σκοπίμου καὶ, ὅσον εἶναι δυνατὸν, ἐνωμένης ἀνατροφῆς τοῦ σώματος καὶ τοῦ ἡθους. ἔχει δηλαδὴ χρεῖαν νὰ λάβῃ σῶμα ὅσον τὸ δυνατόν ὑγιερόν καὶ καλοκαμωμένον, καὶ ἐκλεκτάς πολὺ, ὡς μονιμωτάτας, τὰς πρώτας του ἀρχάς. « Ἡ ἐπιτυχημένη ἀνατροφή, λέγει ὁ Δεκάρτος, εἶναι μέγα προτέρημα εἰς τὸν ἄνθρωπον » αὕτη τοῦ ἐνδυναμώνει καὶ τοῦ ὑψώνει πολὺ τὸν νοῦν. Ὅταν δὲ αὕτη εἶναι ὀλίγον ἐλλειπής, τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι εὐκολώτερον παρὰ νὰ σκονδάλπητῃ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν εἰλικρινεστάτην καρδίαν καὶ νὰ στιγματίζεται μὲ στίγματα ἀφροσύνης καὶ ἀποτίας.

Σκοπὸν δὲν ἔχω νὰ λαλήσω διεξοδικῶς περὶ ἀνατροφῆς· ἐγράφησαν περὶ αὐτῆς ἀρκετὰ καὶ καλὰ καὶ ἀνωφελέη. Μόνον

ἄξιωματὰ τινὰ θεῖω νὰ εἴπω, χρήσιμα νὰ καταστήσωσι τὸν ἄνθρωπον κόσμιον, σταθερὸν, ἡσυχον καὶ εὐδαίμονα, καὶ νὰ τὸν φυλάξωσιν ἀπὸ φανησιασμὸν, δεισιδαιμονίαν καὶ ἑκατόν ἄλλας ἀνησυχίας τῆς ψυχῆς. Μὲ τὴν προχώρησιν τοῦ φωτισμοῦ πῦξησαν ἤδη καὶ τοῦ βίου μας αἱ δυσχέρειαι. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ σπουδάσωμεν νὰ καταστήσωμεν τὴν ψυχὴν μας ἀρκετὰ καρτεράν, φυλάσσοντες αὐτὴν ἀπὸ μεγάλης τρυφερότητος καὶ αἰσθησι, ἂν θέλωμεν εἰς τὸν παρόντα τοῦ κόσμου θόρυβον, ἀ θαδίσωμεν ἡσυχά, ὅχι δὲ καὶ ὡς μωροὶ ἢ τυφλοὶ.

Ἐὰν ἤμην πατὴρ, καὶ ἔμελλα ν' ἀναθρέψω υἱόν, ἤθελα πρῶτον φροντίσει νὰ γένη τὸ σῶμά του ὑγιερόν καὶ ῥωμαλεόν, καὶ ἡ ψυχὴ του καρτερὰ σχεδὸν κατὰ τὰ παραγγέλματα τῶν Στωϊκῶν. Εὐκόλον μὲν εἶναι νὰ μορφώσωμεν, ὡς θέλομεν, ψυχὴν ἀπαλὴν ἀκόμη· δυσκολώτατον δὲ ν' ἀλλοιώσωμεν ἰδιώματα, τὰ ὁποῖα ἐρρίζωσαν ἤδη καὶ ἔγιναν ἔξις εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἰς ἀπόκτησιν τῆς τιμιότητος, τῆς χρηστοθείας καὶ τῆς ἐγκρατείας τῶν παθῶν, τίποτ' ἄλλο δὲν ἰσχύει τόσον, ὅσον τὸ παράδειγμα καὶ ἡ ἀναστροφή, ἤθελα σπουδάσει νὰ δώσω αὐτὸς εἰς τὸν υἱόν μου τὸ παράδειγμα, καὶ ἤθελα τὸν συνεθίσει νὰ ἀναστρέφεται μὲ τοιοῦτος ἀνθρώπου, κατὰ τῶν ὁποίων τὸ παράδειγμα ἐπιθυμῶ νὰ μορφωθῇ, ἐπειδὴ ἡ ἀπλῆ μόνον ἀναστροφή μὲ ἄνδρα ἐνάρετον ἰσχύει πρὸς μὲρψωσιν τῆς ψυχῆς περισσότερον παρ' ὅλα τὰ ἠθικὰ παραγγέλματα, καὶ παρ' ὅλους τοὺς πρακτικὸς κανόνας.

Ἦθελα τὸν εἰπεῖ ἔπειτα, ἀδικος μὴ γένης ποτέ, μὴ λυπήσῃς κἀνένα, δεῖχνε ὅμως καὶ σπανιώτατα δραστήριον ἀγαθότητα, ἐλεήμονα συμπάθειαν καὶ συγκατάθεσιν. Διότι ἡ ἐκ συμπάθειας ἐλευθεριότης ἀνταμείβεται πολλάκις μὲ ἔνδειαν, μὲ πένιαν, μὲ βάρβαρον ἀχαριστίαν, καὶ μὲ περιπλοκὴν εἰς πολυτρόπους δυσαρεστήσεις· ἡ ἀλόγιστος συγκατάθεσις ἔχει ἀκολούθους τὴν μετάνοιαν, τὴν πλάνην καὶ τὴν αἰσχύνην. Δίσαζε δὲ εἰς ὅσα σε λέγουσιν· καὶ πολλάκις πολὺ εἶναι, ὅταν πιστεύ-

ωμεν καὶ τὸ ἡμῖς μόνον τῶν ὅσα μᾶς λέγονται. Μὴ πιστεύῃς κἀνὲν φαινόμενον παράδοξον καὶ μὴ στηριζόμενον εἰς φυσικούς νόμους. Ὅλα δὲ τὰ ὑπέροφα τῶν σοφῶν ὄνειρατα, ὅσα δὲν ἠμπορεῖς νὰ καταλάβῃς, καὶ ὅσα κἀνεῖς φρόνιμος δὲν ἠμπορεῖ νὰ σέ τὰ καταστήσῃ καταληπτά, παραίτει ὡς ἀνοησίας. Καθαρὰ καὶ ἀπλῆ πρέπει νὰ ἦναι ἡ σοφία· καὶ τότε βέβαια δὲν θέλεις χριθῆ μὲν μεταφυσικός ὑψηλός, ἀλλ' οὔτε μυστηριώδης ἢ ἐνθεομανῆς καὶ ἀποκαλυπτικός μωρός.

Συνήθιζε, ἤθελα τὸν εἰπῆ περὶ τέρω, νὰ μὴ πράττης τίποτε ὅταν ἦσαι θυμωμένος· καὶ τότε πολλὰ σπανιώτερα θέλεις μετανοῆ δι' ὅσα πράττει. « Ἄν δὲν ἤμην θυμωμένος ἤθελα σέ δεῖρει, εἶπεν ὁ Σωκράτης εἰς τὸν δούλον του. » Μὴν ἐξισθνεσαι ποτέ μὲ ἄνθρωπον ἀπαίδευτον, καὶ ἀβουλά του μὴ τὸν διδάσῃς. Διότι ὅστις ποτέ δὲν ἔμαθε τίποτε, δὲν θέλει μάθει ποτέ του τίποτε.

Νὰ ψεύδωνται συνεθίζουσι οἱ ἄνθρωποι, ἢ διὰ τὸ ἀπατήσωσιν ἢ διότι ἠπατήθησαν ἀπ' ἄλλουσι. Ποτέ σου, τέκνον μου, μὴ εἰπῆς ψεύματα· ἀλλ' ἔσο καὶ προσεκτικός μὴ σέ γελάσῃ κἀνεῖς ψεύστης, ἐπειδὴ οὗτος ἐμπαίζει μόνον τὸν εὐκολόπιστον, ἢ καταχρᾶται τὴν εὐκολοπιστίαν του.

Τίποτ' ἄλλο τὴν σήμερον δὲν ἠμπορεῖ νὰ μᾶς καταστήσῃ ἡσύχους, νὰ μᾶς ἀσφαλίσῃ ἀπὸ τὴν ἀπάτην καὶ ἀπερισκαψίαν, καὶ νὰ μᾶς κἀμῃ κατὰ τι εὐδαίμονας παρὰ τὴν φιλοσοφικὴν ἀταραξίαν καὶ τοῦ ἑαυτοῦ μας τὴν κράτησιν. Κραταιώσεις τῆς καρδίας καὶ τοῦ σώματος εἶναι λοιπὸν ἢ πρώτη θάσις, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ στηρίζεται τοῦ τωρινοῦ πολιτου ἢ ἀνατροφῆ. Ὅσας ἔλαβας μεγάλας δυσχερεστῆσεις εἰς τὴν ζωὴν μου τὰς ἔλαβον ἀπὸ ἀμετρον ἀγαθότητα, ἐπιεικείαν, ἀγαθοεργίαν καὶ οἰκιότητα· ὑπέπεσα εἰς ἀπάτας, ἀλλὰ πάντα, ὅταν ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν ἐνόμισα τοὺς ἀνθρώπους καλῆτεροὺς καὶ μεγαλητεροὺς παρ' ὅτι ἦσαν πάντα· ὅταν ἐπίστευα παράδοξα καὶ ἀκχτάληπτα πράγματα ὡς σοφὰ καὶ ἀγγίονα πάντα, ὅταν

εὐκόλως ἔδίδα πίστιν εἰς ξένων διηγήματα· εὐτυχῆς εἶν' ἐκεῖνος, εἰς τοῦ ὁποίου ἤδη τὸ αἶμα ὑπάρχει φιλοσοφίας ἀταραξία. Εὐτυχῆς εἶν' ἐκεῖνος, ὅστις διὰ τῆς κατασκευῆς τοῦ σώματος καὶ τῆς ἀνατροφῆς ἔλαβε σύγκαιρα τοιαύτην διάθεσιν.

Τῶν πράξεών σου στάθμην ἔχει πάντα, τέκνον μου, τὸ καλὸν ἢ κακὸν ὄνομα· τὸ ὁποῖον εἶναι μὲ ταύτας ἐνωμένον καὶ τὸ ὁποῖον δύνασαι ν' ἀποκτήσῃς ἐξ ἐκείνων. Ὁ Λακεδαιμόνιος ἐκεῖνος νεανίας ἐπραξεν ὅτι δὲν ἠλιπίζατο ἀπὸ νεανίαν, καὶ ἔδειξε πόσον βαθύτατα ἦτον ἐντυπωμένον εἰς τὴν ψυχὴν του τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ὅχι! ἐφώνησεν, ὅταν ἠχμαλωτίσθη, δὲν θέλω γένοι κατ' οὐδένα τρόπον δούλος. Καὶ τῷ ὄντι εἰς τὸ πρῶτον δουλικὸν καὶ χαμερπὲς ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπροσάχθη νὰ κἀμῃ κατεσύντριψεν εἰς τὸν τοῦτον τὴν κεφαλὴν του. Εὐγενικὸν ἔδειξε φρόνημα καὶ Ἰαύλιος ὁ Γραικίος, ὅστις, ὅταν διὰ τὰς ἀνάγκας του τοῦ ἐπρόσφερε δῶρον Φάβιος ὁ Περσικὸς ποσότητα χρημάτων, δὲν τὰ ἐδέχθη λέγων εἰς τοὺς φίλους του « πρέπει νὰ δεχθῶ εὐεργεσίαν ἀπὸ ἄνθρωπον, μὲ τὸν ὁποῖον δὲν ἐπιθυμῶ οὐδὲ νὰ συμφάγω ».

Ὅσοφος ὑποφέρει τοὺς κινδύνους καὶ τὰ δεινὰ μὲ καρτερίαν, ἀλλὰ ποτέ δὲν τὰ γυρεύει. Ὅταν στέκῃς ἀτάραχος εἰς τῶν ἄλλων τὰς ἀπειλάς, ἀτάραχος εἰς τὰ ἐπαπειλοῦντά σε δεινὰ δὲ σέ μένει οὔτε τὸ ἡμῖς τοῦ ὄλου κινδύνου. Ποτέ δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ κυριεύσῃ τὴν καρδίαν σου φόβος. Διότι ὅτι τις ἀπὸ φόβου ἀπεφάσισε νὰ πράξῃ σπανίως τὸ ἐπίτευχε.

Φρόνησις πρέπει νὰ χορηγῇ καὶ νὰ περαίνῃ ὄχι μόνον τὰς πράξεις μας, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς ἀρετὰς μας. Εὐκολώτατον εἶναι μὲ τὴν πολλὴν σπουδὴν μας εἰς τὴν ἀρετὴν, νὰ περιπέσωμεν εἰς τὴν κακίαν, καὶ ὅς τις παραπολὺ προνοεῖται ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀσωτίαν, ἠμπορεῖ τέλος νὰ περιπέσῃ εἰς τὴν φιλαργυρίαν. Πολλοὶ θέλοντες νὰ μὴ ἦναι ὑπερήφανοι γίνονται χαμερπεῖς, καὶ ὁ πολὺ φυλασσόμενος νὰ μὴ πράξῃ τι ἀπερίσκεπτον, ἀεὶ φροντίζει νὰ μὴ πίσῃ εἰς νυσταγμὸν. Πολλοὶ

προσείχουν νὰ μὴ ἀφαρπασθῶσιν ἀπὸ νεωτερισμοῦ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ προσκαλῶνται καὶ εἰς παραδεχθεῖσας προλήψεις. Φρόνησις λοιπὸν πρέπει νὰ ᾖναι ὁ πιστὸς τοῦ ἀνθρώπου χειραγωγός· καὶ τοῦτο, τέκνον μου, ἐνθυμοῦ καὶ σπούδαζε ν' ἀποκτήσης.

Ἄν δὲ σὲ στείλω μίαν φορὰν εἰς πόλεις μεγάλας ἢ εἰς τὰ ξένα μόνον σκοπὸν θέλω ἔχει νὰ σοῦ δώσω ἀφορμὴν νὰ γνωρίσης ἀνθρώπους πολλοὺς, τοὺς ὁποίους ἤδη σέβασαι, κατὰ τὴν εἶναι τῷ ὄντι ἀξιοίη φαῦλοι· εἰάν ὅμως δυνηθῶ πρῶτον νὰ σὲ καταστήσω τοιοῦτον, ὥστε νὰ δύνασαι νὰ κρίνης τὰ πράγματα μὲ ἀταραξίαν καὶ νὰ μὴν ἐξαπατᾶσαι ἀπὸ κάμμιαν ψευδοστιλπνότητα.

Ὅσοι μακρύτερα τῶν πραγμάτων εἴμεθα, τόσω μεγαλύτερα καὶ θαυμασιώτερα μᾶς φαίνονται ταῦτα. Μεγάλα εἴμεθα παιδία, ἔλεγεν ὁ Σενέκας, καθ' ὅλα ὅμοιοι μὲ τὰ μικρὰ, τὰ ὁποῖα φοβοῦνται τοὺς συγγενεῖς των, τοὺς γνωρίμους των, τοὺς συντρόφους των, ὅταν φορῶσι προσωπεῖον. Ἄλλ' ὅταν θεωρήσωμεν ὅλα τὰ πράγματα χωρὶς μικροσκόπιον, ὅταν παρατηρήσωμεν τοὺς φυσικοὺς χαρακτῆρας ὅλων τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς νὰ ἔχωσι προσωπεῖον, δὲν θέλομεν εὔρει τίποτε ξυπαστικὸν εἰς αὐτοὺς παρὰ τὸν φόβον, ὅστις προπορεύεται αὐτῶν.

Ἡποικίλη ἀνάγνωσις μᾶς ἠθύνει μόνον, ἢ ἀδιάκοπος ὅμως μᾶς καταστήνει σοφούς, καὶ ἡ μανία τοῦ νὰ ἀναγινώσκωμεν ὅλα, εἶναι προσέτι καὶ μία κυριωτάτη αἰτία τοῦ νὰ ἀρρωστήῃ καὶ ὁ νοῦς ἐνταυτῷ καὶ τὸ σῶμά μας. Διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἔχομεν εἰς τὴν ἐρημίαν συντρόφους καὶ διασκεδαστάς μᾶς τοὺς μεγαλητέρους φιλοσόφους, τὰ συγγράμματα τῶν ὁποίων μᾶς λυτῶνουν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν προλήψεων καὶ τῆς δεισιδαιμονίας, καὶ μᾶς φέρουν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας· τὰ χρονικά τῆς ἱστορίας μᾶς δείχνουν τοὺς κακοὺς καὶ ἐναρέτους ἀνθρώπους· ἀπὸ ταύτην μαθαίνομεν τὰς ἀφροσύνας τῆς ἀνθρωπότητος, τὸ ἄστατον τῆς τύχης, τὴν ἀμοιβὴν καὶ τὴν κόλασιν

σιν τῆς ἀρετῆς, τὴν ποινὴν καὶ τὸν θρίαμβον τῆς κακίας. Ἡ ἱστορία λοιπὸν ἡμπορεῖ νὰ μᾶς κινήσῃ εἰς μίμησιν ἢ ἀποστροφήν, νὰ μᾶς καταστήσῃ σοφούς μὴ ἔχοντας ὅμως προϋπάρχουσαν διάθεσιν ἡλικίαν πρὸς τὴν ἀφροσύνην. Τῶν ποιητῶν καὶ ῥητόρων τὰ συγγράμματα διασκεδάζουν εὐάριστα καὶ τρέφουν τὸν νοῦν μας. Ὅθεν ἡ ἀνάγνωσις ἀποτελεῖ μέγα μέρος τῆς ἀνατροφῆς μας. (*)

Θέλω δὲ ἐμποδίσαι τὸν υἱόν μου ὅλων σχεδὸν τῶν μυθιστορητῶν καὶ τῶν τοιοῦτων τρυφηλῶν διατριβῶν τὴν ἀνάγνωσιν· καὶ μετὰ τοῦ ἐπιτηδεύματός του τὰ συγγράμματα δὲν θέλει ἀναγνώσκει μὲ περισσοτέραν ἐμβρίθειαν ἄλλοτι παρὰ τὰ κλασσικά τῶν μεγάλων ἀνδρῶν συγγράμματα, τὰ ὁποῖα θέλουν διαμένει εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας· τοιαῦτα εἶναι τὰ συγγράμματα τοῦ Κικέρωνος, τοῦ Ὀρατίου, τοῦ Σενέκα, τοῦ Ὀββη, τοῦ Λωκείου, τοῦ Μοντάγνη, τοῦ Μοντεσκιου, τοῦ Βολταίρου, τοῦ Ρουσῶ, τοῦ Γιββῶνος, τοῦ Ροβερσῶνος, τοῦ Λεσσγκίου, τοῦ Γελλέρτου καὶ τῶν παρομοίων ἀρίστων ἀνδρῶν (**). Δίχως ἄλλο πρέπει ν' ἀποκτήσῃ βασίμους γνώσεις εἰς τὴν φυσικὴν, καὶ ποτὲ νὰ μὴ γένη θεολόγος μῆτε μεταφυσικός, καὶ τότε βέβαια δὲν θέλει παραξενίζεσθαι εἰς κανένα φηνησιασμόν.

Ἐπειτα, τέκνον μου, βλέπε χαμογελῶν τὰς ἀφροσύνας τῶν ἄλλων, χωρὶς νὰ πικραίνεσαι ποτὲ, μῆτε νὰ λυπῆσαι διὰ τὰς μωρίας τοῦ πολλοῦ ὄχλου· καὶ ἀντὶ νὰ παρατηρῆς εἰς τὰς μωρίας τῆς ἀνθρωπότητος τὸ κακὸν μόνον, παρατήρει κάλλιον τὸ γελοῖον· διότι ἀγατῶ νὰ ζήσης, ὅσον ἡμπορεῖς χαρούμενα, ἦσυχά καὶ εὐτυχισμένα· ἐκτός τούτου κάλλιον εἶναι νὰ μιμηθῇ

(*) Καλὴ συμβουλὴ νὰ τὴν ἀκολουθήσωσιν οἱ νῦν ἀναγεγνώμενοι Ἕλληνας!

(**) Καὶ πρῶτιστα πάντων τὰ κλασσικά τῶν Ἑλλήνων· ὅταν ὁ νεανίας ᾖναι Ἕλληνας.

κατὰ τοῦτο τὸν Δημόκριτον παρὰ τὸν Ηράκλειτον, εἶπα καὶ πάλιν ὁ γέρος Σενέκας

Τόσον φωτισμὸν θέλω, τέκνον μου, νὰ σ' ἀφήσω· ἂν δὲ τυχὸν ὁ φωτισμὸς σου οὕτως ἤθελε φανῆ δυσάρεστος εἰς τὸν ἡγεμόνα σου, δυσάρεστος εἰς τὴν ἀρχὴν σου, καὶ δὲν ἠθελαν σὲ δώσει διὰ τοῦτο κἀνὲν ὑπουργημα, ἢ ἠθελαν σὲ κατατρέξει μάλιστα, καταφρόνησέ του: ὡς ἀναξίους σου, καὶ ἄφες τὴν χώραν αὐτῶν· ἢ ἀνεξάρτητος ἀπ' αὐτοῦς, προσπάθησε νὰ ζήσης μὲ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου ἢ τῆς κεφαλῆς σου· καὶ οὕτως, ἥσυχα φερόμενος, ἀρκοῦ, ὅτι δὲν εἶναι ἰδικόν σου τὸ σφάλμα, καὶ ὅτι ἔχεις ἐσωτερικὴν ἀξίαν πλειοτέραν παρὰ τοὺς ὄσοι σὲ κατεφρόνησαν.

Καιρὸς εἶναι ν' ἀναφέρω κύριόν τι ἀκόμη, τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει τὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας· τοῦτο δὲ εἶναι τὰ πολλὰ Πανεπιστήμια τῆς Γερμανίας, περὶ τῶν ὁποίων ἄλλοτε ἔκρινα πάντῃ διαφορατικῶς παρ' ὅ,τι τώρα κρίνω φρόνιμον καὶ πρέπον. Ἀπὸ λόγους τινὰς κινούμενος εἶπά που, ὅτι δὲν πρέπει τὰ πανεπιστήμια τὰ ἦναι εἰς τὴν μητρόπολιν, μῆτε εἰς τὰς λαμπρὰς πόλεις· ἀλλ' ἀποχωρῶντες λόγοι μ' ἔπεισαν ἤδη πάντῃ τὸ ἐναντίον. Καὶ ἐγὼ κρίνω καθὼς καὶ πᾶς φρόνιμος πρέπει νὰ κρίνῃ, τὸν εἰς μεγάλας πόλεις ἀνατραφέντα νέον περισσότερο χρήσιμον εἰς τὸ ὅλον, διὰ τὸ ὁποῖον κυρίως καὶ ὡς πεπαιδευμένος εἶναι διωρισμένος. Διότι ἀπὸ μαθητὴν οὗτος μέλλει μίαν ἡμέραν νὰ γένη ὠφέλιμος πολίτης, ὠφέλιμος ψυχῶν ἐπιμελητής, δικαστής, ἐπίτοτε δὲ καὶ πολιτικὸς καὶ ὑπουργός. Πολλάκις εἰς τὰ μοναδικὰ Πανεπιστήμια δὲν ἠξεύρουσι οὔτε κἀν τὰ κοινότατα εἰς τὸν αὐλικὸν καὶ ἀσυκὸν βίον, ἢ εἰς τὸν μέγαν κόσμον καθήκοντα. Ἀπίστευτοι σχεδὸν εἶναι αἱ ἀθλιότητες, τὰς ὁποίας ἐπίτοτε προφέρουσι οἱ μοναδικοὶ τῶν Πανεπιστημίων ἄνδρες, ἂν τυχὸν εὐρεθῶσιν εἰς καλύτεραν τινα συναναστροφὴν.

Εἰς πόλιν μεγάλην ὁ νέος μαθητὴν μὲ τὴν ἀσκησιν καὶ αἰ

νὰτροφὴν χίλια πράγματα ἀναγκαῖα εἰς πάντα κοσμοπολίτην, ἢ πολιτικὸν ἄνδρα· ἐξεύρει τί εἶναι λοχαγός, τί ὑποχίλιάρχος, τί τοῦ πυροβολικοῦ ἀρχηγός, τί στρατηγός· διακρίνει τὸν τοποτηρητὴν ἀπὸ τὸν πληρεξούσιον ὑπουργόν, καὶ τοῦτον ἀπὸ τὸν πρέσβυν, τὰ ὁποῖα ὅλα φαίνονται χῶραι Ἰσπανικαὶ (*) εἰς τὸν ὅστις ἐσπούδασεν εἰς Πανεπιστήμιον ἀπομακρυσμένον· σιμὰ τούτων τὰ παραδείγματα θέλουσι τὸν καταστήσει καὶ εἰς τὰ ἥθη χρηστότερον, καὶ εἰς τοὺς τρόπους κοσμιώτερον, ὥστε οὕτω θέλει καταφρονεῖ καὶ αὐτὴν τῶν συμμαθητῶν τὴν φορτικότητα, ἐνῶ ἐξεναντίας ἢ ἀναστροφή μὲ συντρόφους κακὰ ἀναθρεμμένους εἰς τὰ εἰς τὴν ἑρμῖαν φυγαδευμένα Πανεπιστήμια τὸν καταστήνει ἀγροίκον, ἄμουσον, καὶ εἰς τίποτ' ἄλλο χρήσιμον, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ ἦναι κατὰ τι μέρος θεϊνὸς λογοκρίτης.

Εἰς μεγάλας πόλεις ὁ νέος ἀπομανθάνει τὴν ἀπαιδεύτον πρὸς τοὺς μεγαλητέρους τοῦ δειλιαν, ἢ ὁποία γεννᾶται ἀπὸ τὸ καινὸν καὶ ἀσυνήθιστον τῶν πραγμάτων, καὶ δὲν θαυμάζει πλέον μὲ ἀνοικτὸν στόμα τὰς διαφορῶν ἀξιωματῶν ἐνδυμασίας, οὔτε τὰ παράσημα, οὔτε τὰ χρυσομένα οἰκήματα, ἀλλὰ μαθητὴν μάλιστα περισσότερο ἀπὸ τὴν ποικιλίαν ταύτην τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων ἀνθρώπων νὰ κρίνῃ τοὺς κατὰ τὴν ἀληθινὴν των δόξαν.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς κυρίους διδασκάλους ἴσως ἠθελεν εἶσθαι ἢ διατριβὴ τῶν εἰς μεγάλας πόλεις ὠφελιμωτάτη. Διότι ἐκεῖ παύει πλέον τὸ ἀγροίκον φρόνημα, εἰς τὸ ὁποῖον οὗτοι διαπρέπουσι σχεδὸν πανταχοῦ· παύει πλέον ἢ ἀηδὴς σχολαστικότης, καὶ τὸ χαμηρπὲς αὐτῶν φιλόκεινον, καὶ γίνονται οὗτοι πλέον εὐγράπελοι καὶ πλέον χρήσιμοι εἰς τὸν πρακτικὸν βίον. Εἰς πόλιν μεγάλην ἢ μηχανορραφία τῶν διδασκάλων κατανατᾷ

(*) Φράσις Γερμανικὴ ἀντιστοιχοῦσα μὲ τὸ « Πόλεις εἰσιν, οὐδὲ φωλεοὺς εἶναι νομίζεις »

εις μηδέν, καὶ ἡ κυρία διδασκάλισσα, ἢ ἡ θυγάτηρ τῆς Δίλου ἀπαντήσῃ μεγάλας δυσκολίας διὰ τὰ γένωσιν ἐπίσημοι καὶ δυναταί, ὥστε νὰ ἐπηρεάσωσιν ἄνδρα τίμιον καὶ διδάσκαλον σοφόν, ἢ καὶ νὰ τοῦ ἀφαιρέσωσι τὸ ὑπόργημα καὶ τὴν ὑπόληψιν. Λυποῦμαι, ὅτι ἤκουσα νὰ διηγῶνται τοιαῦτα παραδείγματα διὰ λαμπρὰ τῆς Γερμανίας Πανεπιστήμια.

Καιρὸς ἦτον εἰδῶ νὰ λαλήσω διεξοδικώτερα περὶ ἀνατροφῆς τοῦ λαοῦ, ἢ περὶ τοῦ φωτισμοῦ του. ὁ φωτισμὸς τῶν ἡγεμόνων ποῖπει βέβαια νὰ προηγηθῇ· ἀλλ' ἐγὼ τῶρ ἀπίχω τοῦ νὰ εἶπω τὴν γνώμην μου περὶ τούτου. Διότι δὲν εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου ὅ,τι φρονοῦν καὶ πιστεύουσιν οἱ ἡγεμόνες καὶ ὁ λαός· ἀλλ' οὔτε τῆς γνώμης τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ εἶναι ὅ,τι ἐγὼ φρονῶ καὶ πιστεύω. Ὅθεν τὸ φρονιμώτατον εἶναι καὶ τὰ δύο μέρη νὰ μὴ διελθῶμεν νὰ μεταβάλλωμεν ὁ ἓνας τὴν γνώμην τοῦ ἄλλου καὶ τὸ φρόνημα.

Γ. Ὀλύμπιος Ἱατρός.

Πρὸς τοὺς Συντάκτας τῆς Ηοῦς.

Ἐρεθίζοντες τὴν φιλοτιμίαν τῶν περὶ τὰς Μούσας ἀσχολοῦντων, προσκαλεῖτε, Κύριοι, τὴν εἰς τὸ λαμπρὸν στάδιόν σας ἐξαναστασίαν των, ἀριστα ποιοῦντες καὶ συντελεστικώτατα πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δυνάμεων. Ὅθεν στέλλων σας τὸ ἐγκλειστον ποιημάτιον τοῦ φίλου μου, καὶ παραλῶν νὰ τὸ καταχωρίσητε εἰς τὴν ἐφημερίδα σας, ἐνεργῶ σύμφωνα μὲ τὴν πρόθεσίν σας.

Κεχαρισμένα δὲ ἠθέλητε πράξει πρὸς ἐμὲ καὶ τὸν φίλον συντάκτην τοῦ ποιηματίου, εἰὰν κατεχωρίζετε τοῦτο εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον ἑλδοκλήρον.

Ἐν Τήνῳ, τῇ 1 Δεκεμβρίου 1836.

Εἰς τῶν συνδρομητῶν σας Ν. Ν.

ΕΝΥΠΝΙΟΝ.

Ἐνύπνιον περιέρχον ἐνός μου φίλου λέγω·
Τ' ὁποῖον ἔχει ὡς ἐξῆς, καθὼς μὲ διηγῆθη.

Εἰς ἡλικίαν πρόσηβον, ἰκεῖνος εἶπεν, ἤμην Ἐνῷ συνέβη θάνατος εἰς τοὺς καλοὺς γονεῖς μου· τὸν κληρὸν δ' ὅλον ἔλαβον ἐγὼ ὡς μόνον τέκνον, Ἄπο πολλὴν συγκείμενον παντοδαπὴν οὐσίαν. Ἄλλ' ἀπομείνας ἔρημος τῆς προστασίας κείνων, εἰς δρόμον παρενέκλινα κακίας, κ' ἐφθειρόμην· Ὁ πλοῦτος εἰς τὰ αἰσχίστα μ' ὑπηρετοῦσεν ἤδη, καὶ βαθμηδὸν ἠλίθιος ἠδουπαθῶν γινόμην.

Παιδείαν εἶχον κ' εὐφυῆς εἰς τὰς μαθήσεις ἤμην· Ἄλλ' ἤδη δὲν ὑπέφερον σπουδὴν καὶ θεωρίαν.

Ἐπερβολαί δὲ κάποτε δεινῆς ἀκολασίας, εἰς ἣν ἢ πόνον ἔφερον ἢ νόσον εἰς τὸ σῶμα, Συλλογισμοὺς μὲ ἄρινον τῶν πρώτων διδασμάτων, καὶ μετενόουν δι' αὐτὸν τὸν ἐμπαθῆ μου βίον.

Πλὴν ἄλλοθεν μοῦ ἀναπταν τὸν νοῦν μυθιστορίας τῆς ἀρετῆς ἀνατροπὴν διδάσκουσαι τοὺς νέους·

καὶ τὰ σοφὰ διδάγματα ἀκαιρῶς ἐνθυμούμην τὴν βλάβην ἀφοῦ ἔπασχον ἀτάκτου φαντασίας·

Τοιαύτη μ' ἐκυρίευσ φρενύλης δυστυχία, Ἐνῷ δεινὸν ἐνύπνιον στὴν φαντασίαν ἤλθε.

Εἰς τόπον τινὰ κάλλιστον μ' ἐφάνη πῶς εὐρέθην, Ἐστυάζων μετ' ἐκστάσεως τῆς φύσεως τὸ κάλλος.

Μορμύραντα διέρρεον βυάκια ἐνταῦθα, Ὡς κρύσταλα, κ' ἐπὶ τίζον πολυανθὴ λειμῶνα.

Ἐδῶ φυτὰ ἀνέθαλλον παντοδαπά κηπαῖα,

Ἐκεῖ λαμπρὰν ἢ ἄμπελος ἐξέτεινε τὴν βλάστην·

Ἄλλου τὴν γῆν ἐστόλιζον δροσώδεις κολοκύθαι.

Ἄλλου καλαὶ πεπογιαὶ μὲ τοὺς γλυκεῖς καρπούς των,

(Φυλλάδ. 7.)

Γ.

Ἄλσιδια ἰδῶ κ' ἐκαὶ ὡς ἄσυλα τῆς ζέστης,
 Προσφέροντο δασύσκια ὀπωροφόρων δένδρων.
 Παντοῦ δὲ τ' ἄνθη φαίνοντο μὲ τοὺς καρποὺς μιγμένα,
 Ἐπὶ τῶν δένδρων ὡς ποτὲ στὴν Ἀλκινόου Κῆπον.
 Τὰ δ' ἴα, οἱ ὑάκινθοι, οἱ νάρκισσοι, τὰ ῥόδα,
 Τοὺς βύακα στεφάνωναν κ' ἐπλήρουν τὸν ἀέρα,
 Ἀπὸ νεκτάρειον ὄσμην, εἰς μέγα πλῆθος ὄντα.

Ἐν τούτοις δὲ ὁ ἥλιος ἀκτίνας δραστηρίους
 Τοξεύων μὲ ἐβίαζεν εἰς τὴν σκιάν νὰ ἔλθω.
 Λοιπὸν εἰς ἓν ἀλσιδίον ἐμβαίνων ἀνεπαύθην,
 Ὑπὸ μηλέαν βρίθουσαν καρποῦ ὠραισιότατου.
 Πνοαὶ ζεφύρων ὀροσεραὶ ἐνέπαιζον στοὺς κλάδους,
 Τὰ φύλλα περισείουσαι εὐνοϊκῶς τῶν δένδρων.
 Ἦχοῦσαν μὲν τὰ ὕδατα, αἱ δ' ἀηδόνες ἦδον
 Κι ἄλλα πτηνὰ λιγύφωνα εἰς πλῆθος ἐκαλάδουν.
 Ἐτέττιζον οἱ τίττιγες, ψιθύριζε τὸ δάσος,
 Ἐβόμβουν δὲ αἱ μέλισσαι, τὸ μέλι των τρυγῶσαι,
 Ἐθαύμαζον τὸ μέγεθος τῶν δένδρων, καὶ τὸ πλῆθος
 Τῶν εὐειδῶν των ὀπωρῶν καὶ τὸ εὐώδες τούτων,
 Καὶ ὀρεχθαί· συνέλεξα τινὰς ἀπὸ τὰ δένδρα,
 Τὴν γεῦσίν των δ' ἀνάλογον τῆς ὕψους των εὔρον,
 Ἐν τούτοις φωνὴν ἔξαφνα ἁρμονικὴν ἀκούω
 Ἐρωτικά τιν' ἄσματα εὐρύθμωις κελαδοῦσαν.
 Στραφεῖς δ' εὐθὺς πρὸς τὴν φωνὴν μὲ ἀπορίαν βλέπω
 Νυμφῶν χορὸν, ὑπὸ σκιάν καλῆς χρυσομηλιάς.

Ἰδὼν δ' αὐτὰς ἠπόρησα πῶς παρευθὺς ἐκείνους,
 Χορὸς ὁ πολυάριθμος συνῆλθε κ' ἰμελωῶδει,
 Ἐνῶ ψυχὴ δὲν φαίνετο πρ' ὀλίγου εἰς τὰ πέριξ,
 Ἐνῶ ὁ τόπος ἔρημος ἐφαίνετο διόλου.
 Διότι ἔχνος οὐδαμοῦ οὐδὲν ἀνθρώπου ἴδον,
 Ἄλλ' αὐτομάτου φύσεως τὰ πάντα ἦσαν ἔργα.
 Ἐγαίρομαι καὶ κάραιτα πρὸς τὸν χορὸν προβαίνω

Τὸ σαιρηνώδες μέλος του ν' ἀκούσω πλησιόθην.
 Καθόσον δ' ἐπλησίαζον ἡ ἁρμονία 'κείνη,
 Στὴν ἀκοὴν ἐφαίνετο θελκτικωτέρα ἔτι.

Ἐλθὼν πλησίον ἕκστασιν ἐνίκφραστον λαμβάνω,
 Τὸ κάλλος τὸ ἀμίμητον αὐτῶν ἰδὼν τῶν νέων.
 Αὐταὶ δὲ τότε παύσασαι τὸ ἄσμά των μὲ βλέπουσιν
 Καὶ μὲ φωνὴν προσαγωγὸν ἐν μέσῳ των καλοῦσι.
 Μία δὲ τούτων ἔφερε τροφήν τινα ἀρίστην,
 Ὅποιαν λέγουσιν Ποιηταὶ Θεῶν τὴν ἀμβροσίαν,
 Καὶ ἕκταρ οἶνον, ἔμπροσθεν ἐμοῦ νὰ ἀριστήσω,
 Ἐνῶ αἱ ἄλλαι ἤρχισαν τὴν συμφωνίαν πάλιν,
 Κ' αἱ μὲν φωνῆς τὰ ἄσματα ἐπῆδον, αἱ δὲ ἄλλαι
 Ἐπηύλουν κ' ἐκιθάριζον ὀργάνων πολὺ πλῆθος.

Ἀφοῦ δὲ τέλος ἔλαβε τὸ ἄριστόν μου τοῦτο,
 Ἡ πρώτη τότε τῶν νυμφῶν προσέταξε τὰς ἄλλας
 Νὰ ψάλουν μέλος ἡσυχον τὸν ὕπνον ἐπιφέρων.
 Εὐθὺς δ' αὐτὴν ὑπήκουσαν, κ' ἡ νέα μελωδία
 Ἀχλὺν τοῦ ὕπνου ἔχυνε στοὺς ὀφθαλμοὺς ἡδέως.
 Ἐκείνη δὲ μ' ὠδήγησε μετέπειτ' εἰς τὴν κλίνην,
 Καὶ λέγει ὦδε, φίλε μου, κοιμήθητι ἡσύχως.
 Λαμπρότητα θαυμάσιον ἡ κλίνη εἶχεν αὐτῇ,
 Προσφέρουσα δαιδάλματα ποικίλα εἰς τὴν ὕψιν.
 Τὰ δὲ παραπετάσματα εἰκόνας ἀκαλύπτους
 Παντοδαπὰς ἐπόμπευον ὀργίων Ἀφροδίτης.

Ἄλλ' ἐν ταυτῷ πλησίον μου συμπαρακαθημίην,
 Ἐκφώνησε μ' ἀμίμητον εὐτραπελίαν ταῦτα.

» Τῶν ἡδονῶν ἐγὼ Θεὰ ὑπάρχουσα παρέχω
 » Εὐδαίμονας τοὺς φίλους μου, βαθμολογοῦσα τούτους.
 » Χοροὶ Νυμφῶν διάφοροι ὑπήκοοί μου εἶναι
 » Εἰς παραδείσους χαίροντες τερπνοῦς, δοξομένους,
 » Ἀπὸ τοῦ λόγου καὶ βαθμοῦ καλοῦ καὶ καλλιτέρου,
 » Εἰς ὃν δ' ἐγὼ εὐρίσκομαι τὸ τέλειον ὑπάρχει.

» Ἡ πρὸς ἐμὲ τῶν φίλων μου ἀγάπη εἶναι γνώμων
 » Δικαίας κατατάξεως αὐτῶν ἐνὸς ἐκάστου.
 » Κ' εἰς μὲν τοὺς ἄλλους μου χοροὺς πλειότεροι ἐμβαίνου
 » Καθόσον ὀλιγώτερον τὸ κάλλος εἶν' ἐκείων.
 » Εἰς τοῦτον δ' ὀλιγώτατοι, οἱ μάλλον μ' ἀγαπῶντες
 » Εἰσάγονται ὡς ἄξιοι τῶν τόσων ἡδονῶν μου.
 » Ἄφοῦ δ' ἐδῶ κατατριφθοῦν καιρόν τινα ὀλίγον
 » Εἰς κῆπον μεταφέρονται Μακάρων κατοικίαν,
 » Κ' εἰς μέθην πάντα μένοντες ἡδυπαθείας πάσης,
 » Εἰς ἡδονὰς παντοδαπὰς κυλιόνται ἀνέτως.
 » Καὶ σὲ μ' αὐτοὺς τοὺς φίλους μου σὲ καταλέγω, φίλε,
 » Καὶ σ' ἀξίω τῆς κλίνης μου, μετέπειτα δὲ μέλλω
 » Νὰ σ' ὀδηγήσω εὐθυμον εἰς τὸν καλὸν μου κῆπον,
 » Καὶ ἄλλον σου παρόμοιον νὰ περιμεῖνω πάλιν.
 » Ἄλλ' ὅσοι θραπεύουσι τὴν ἀρετὴν ἀφρόως,
 » Ἐκεῖνοι τῶν χαρίτων μου δὲν κοινωνοῦσιν ὕλως,
 » Ἄλλ' ἔχθιστοι τὸν βίον των ἀβίωτον διάγουσιν.
 Ταῦτ' εἶπεν, αἰ δὲ Νύμφαι τῆς τὸ ὑπνοφθρον μέλος
 Ἄλλάττουσιν ἐκφέρουσαι ἐπαφοδίτους ἦχους,
 Εἰς ἡδονὴν κεντρίζοντας, κηλοῦντας τὰς αἰσθήσεις,
 Διὰ νὰ καθηδύνωσι τὴν ὄραν τῶν ὀργίων.
 Συγχρόνως τῶν θελητῶν τῆς ἡ νύμφη ἐκπομπεῖ
 Τοὺς θησαυροὺς καὶ προκαλεῖ τὴν φλόγα τοῦ ἡμέρου.
 Διψῶν δ' ἐγὼ μὲ ἀληθὴ ἀγάπης ἀπληστία
 Καὶ μὲ τὰ χεῖλη καίοντα ἱρῶ φων κατ' ὀλίγον,
 Τῆς ἡδονῆς ἀμβρόσιον χυμὸν εἰς τὴν καρδίαν.
 Τοὺς λόγους δ' εἰς τὸ κάλλος τῆς ἀκούοντας μὴ εὐρίσκων.
 Μὲ φίλτρου πολλὰ δειγμάτα τὰς λέξεις ἀνεπλήρου.
 Ἄλλὰ ἀμέσως ἀηδῶν ἐφάνη εἰς τὸ δένδρον,
 Ἀνθρώπου γλῶσσαν ἔχουσα καὶ λέγει πρὸς με ταῦτα,
 Μὲ λιγυρὰ κωκῆματα ἐκφέρουσα τοὺς λόγους,
 Εἰς τὴν παροῦσαν στάσιν μου δεινοὺς ἀπροσδοκῆτους.

» Ἡ Ἄρετὴ μὲ ἔστειλε νὰ σ' εἶπω ὅτι εἶσαι.
 » Εἰς κίνδυνον φρικτότατον τελείας ἀπωλείας.
 » Ἀναίσθητον σὲ ἔκαμαν ἡ γοητεία ταύτης.
 » Τῆς ὀλεθρίου γυναικὸς· κ' ἐνῶ τὸν ὀλεθρὸν σου
 » Παρὰσκευάζει. ἄθλια, νομίζεις πῶς σ' εὐφραίνει!
 » Πλην μετολίγον θά ἰδῆς τὸ πρᾶγμα πῶς ὑπάρχει.
 » Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ νομίζει τὴν ψυχὴν σου,
 » Ὡ; δεκτικὴν τῶν ἔργων τῆς, ἀφοῦ ἐντεθεὶν φύγῃς.
 » Ποθεῖ τὴν σωτηρίαν σου καὶ θέλει σὲ τὴν φέρει,
 » Ἐνῶ εἰς τὴν ἀπώλειαν νὰ πέσῃς θά ἐγγίξῃ.
 » Πλὴν ἀλλὰ τίω; σπουδαζέ νὰ ἀποφύγῃς ταύτην
 » Τὴν ὀλεθρίαν Ἐρινύον, ἧς μὴ σὲ θέλῃ πλέον.
 Ταῦτα ἐκελεύθησαν ἡ ἀηδῶν ἐκείνη
 Μετέωρος πεταξάσα, κ' ἐγὼ διενευθύμην
 Το πῶς νὰ φύγω ἀπ' αὐτὴν τὴν θελκτικὴν μου φίλην
 Ἀγνώμων δεικνυόμενος εἰς τύσας περιθάλψεις.
 Ἄλλὰ ἐνῶ ἐςρέφετο περὶ αὐτὰ ὁ νοῦς μου,
 Τῆς Νύμφης βλέπων ἀπορῶ ἀλλοίωσιν τοῦ κάλλους,
 Κ' εὐθὺς ἀπὸ τὴν κλίνην τῆς ἐκβαίνων φθημένος
 Ἀλλοίωσιν εἰς τὰς λοιπὰς παρατηρῶ ὡσαύτως.
 Ἀθρόον φυλλοβρόχημα ἐπέρχεται τῶν δένδρων
 Μιχραίνοντ' ὅλα τα φυτὰ, τὰ ἄθρη καὶ ἡ χλόη
 Δεινοὶ βοῶσι λαίλαπες, ἀντίξοι ὄρμωντες,
 Κ' εἰς συμπλοκὴν μαινόμενοι, συνάγονται μαῦρα νέφη
 Αὐτὰ δ' ἀσράπτουν ἀπασα, καὶ φοβερὰ βροντῶσι,
 Χειμαρῶν ἄμβροτο χύοντα, ὡς κλύδωνα ἠχούοντας.
 Τῶν κεραυνῶν δ' οἱ πάταγοι ἐπάλληλοι κτυποῦσι
 Μὲ κρότον φοβερώτατον τὴν γῆν κατακλονοῦντες.
 Ἐντὸς ὀλίγου ἔσειεσ κ' ὀφθαλμοὺς ὑποκάτω,
 Καὶ χάσμα μέγα ἤνοιξε θαλάσσης πῦρ ἐκβαλλων.
 Καὶ ζόφος ἀπ' τὸ ἔρεθος ἀθρόος ἀναβαίνων
 Τὰ πάντα σινεκάλυπτε βαθεῖαν φέρων νύκτα.

Ἐσάλπισεν ἄιδωνεύς καὶ δαίμονες πετώσιν
 Ἄπο τὸ χάσμ' ἀκούσαντες τὴν σάλπιγγα βροντῶσαν·
 Εὐθύς δ' εἰς Ἔρνον κάθηται εἰς ἡγεμῶν τῶν ἄλλων.
 Καὶ πῦρ ἐκπνέων, φοβερά ἐδῶ κ' ἐκεῖ προσβλέπει·
 Καὶ διατάττει μὲ φωνὴν ὡς κεραυνοῦ τοιαῦτα,
 Τοὺς ἱσαμένους κύκλω του φρικώδεις διαβόλους.
 » Τινὲς ὑμῶν ὡς τάχιστα ἄς φέρωσιν ἐνταῦθα,
 » Τοὺς τῆς Κακίας ὀπαδοὺς τοὺς ὄντας εἰς τὸ ἔρκος,
 » Ἐνθ' ἀναισθητῶς κάθηται ὡς χοῖροι ἐντροφῶντες·
 » Ἐδῶ θὰ λάβουν ἄξια τῶν πράξεών των ἄθλα. α
 Εἰπὼν αὐτὰ συνέσπασε τὸ μαῦρον πρόσωπόν του
 Ὑπογελῶν σαρθῶνιον, ἐνθ' οἱ δορυφόροι
 Τὰς τερατώδεις πτέρυγας συρίζαντες ἀνοίγουν,
 Κι ὡς θύλλαι τὸ πρόσταγμα πατοῦν νὰ ἐκτελέσουν·
 Τότε κ' αἱ Νύμφαι ἔλαβον τὴν ἀληθῆ μορφήν των,
 Καὶ Ἐρινύες συγερὰ ἐφάνησαν τοῦ ἄδου.
 Τὸν Ἔρνον περικύκλωσαν τοῦ Δαίμονος ἀμέσως,
 Κι ἀπὸ τὸ πῦρ τοῦ σώματος αὐτοῦ ἰκονωνοῦσαν·
 Κι ἠρώτων τοῦτον ἀνκαιρὸς κί ἐμὲ νὰ φέρουν ἦτον·
 Ἐκεῖνος πλὴν ἀνένευσεν εἰπὼν « οἱ ἄλλοι πρῶτον,
 » Ἄς ἔλθωσι καὶ ἔπειτα μὲ φέριτε κ' ἐκεῖνόν,
 » Νὰ πάθῃ τὰ ἐπίχερα τοῦ μανικοῦ του βίου. »
 Κ' ἐγὼ δὲ ἦδ' ἡμιθανής, ἀπληπισμένος, κλαίων
 Καὶ τρέμων, περιέμενα τὴν ὀλεθρίαν μοῖραν.
 Ἄλλ' αἴφνης πάλιν ἀηδὼν ὡς πρότερον ἠκούσθη,
 Ὡς ἄνθρωπος ἐκφράζουσα καὶ κελαδοῦσα τὰδε.
 » Ἴδού λοιπὸν ὁ κίνδυνος ἐπήλθεν, ἀλλὰ θάρσει,
 » Ἡ πέμπουσά με Σώτειρα εἰς τὴν σιγμὴν προφθάνει·
 » Ἐκεῖνοι δ' ὄσους ἔλεγεν ἡ ὀλεθρία Νύμφη
 » Πῶς ἐντροφῶσιν ἀνετοὶ εἰς τόπον τῶν μακάρων,
 » Ἐντός ὀλίγου ῥίπτονται εἰς χάσμα τοῦ Ταστάρου
 » Ἄπο τὸ εἶφος τῶν δεινῶν καλέγτων δορυφόρων.

» Ἐκεῖ καὶ σὺ νὰ κρημισθῆς, ἔμελλες μετ' ὀλίγον
 » Ἐάν ἡ χεὶρ ἡ κραταιὰ δέν πρόφθηνεν ἀμέσως·
 Ταῦτ' εἶπε καὶ τὰς πτέρυγας τινάζουσα ἀπῆλθε.
 Τὸν γόον δ' ἤδη ἤκουον τῶν δυστυχῶν ἐκείνων,
 Ὁρηνούντων ἐνθ' οὐρόντο πλησίον εἰς τὸ χάσμα,
 Εἰς τὸν κευθμῶνα νὰ ῥιφθοῦν τοῦ αἰωνίου σκότους·
 Τοὺς ἐβλεπον μὲ σιδηρᾶς ἀλύσεις δεδεμένους.
 Ἐνθ' τὸ πῦρ πλησίασαν, τοῦ ἄδου, φαινομένου,
 Διότι δέν ἐφαίνετο διὰ τὸν ζόφον πλεόν
 Οὐδέν τι ἀντικείμενον, εἰμὴ περὶ τὸ χάσμα.
 Καὶ τότε πάλιν μ' ἔλαβε θανατηφόρον δέος,
 Ἡ δὲ ἐλπίς μαραινέτο ἀπὸ τοιαύτας θείας.
 Ἄλλ' αἴφνης μὲ ἐκύκλωσαν λαμπροῦ φωτὸς ἀκτῖνες,
 Καὶ θάρσος μὲ ἐνίσταξαι εἰς τὴν καρδίαν μέγα.
 Εὐθύς δὲ χεὶρ ἀόρατος ἀρπάσασα μὲ φέρει
 Εἰς τοὺς αἰθέρας τοὺς λεπτοὺς τῆς θείας θεωρίας,
 Ὅπου αἱ αὔραι πνέουσιν ὁσμὴν ἀθανασίας,
 Κ' εὐδαιμονίας Πρύτανις ἡ ἀρετὴ δεσπόζει.
 Ἐν τούτῳ δὲ ἐξύπνησα καὶ τρέμων ἤμην ὄλιως,
 Ἄπο τῆς φαντασίας μου τὴν ταραχὴν ἐκείνην,
 Καὶ δραστηρίας, ὄνειρον κατόπιν του ἀφῆσαν,
 Πολλὴν ἀναθεώρησιν, συνέβλεπε βεβαίως,
 Εἰς τὴν τοῦ βίου ἀλλαγὴν κατ' ἀγαθὴν μου τύχην,
 Ἐνθ' ἴσαται συμβουλαὶ ἐξέβαινον εἰς μάτην·
 Ἴδέαι συγχρούμεναι τῆς ἀγαθῆς παιδείας,
 Καὶ τῆς ὑσέρας μου φθορᾶς, ἐγέννησαν ἐκεῖνο,
 Τὸ ὄνειρον, συνάψασαι τὴν μάχην εἰς τὸν νοῦν μου,
 Κ' εἰκότων παραστήσασαι ἀντίθεσιν τοιαύτην.

Α. Καρδαμῆσης.

ΤΜΗΜΑ Β΄.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

— Σπόροι οί ὅποιοι εὐρέθησαν μεταξύ ὁσίων εἰς τάφους τῆς ἐποχῆς τοῦ Μάρκου Ἀυρηλίου φυτευθέντες, ἐβλάστησαν.

— Ἡ ὑπέρογκος τιμὴ, τὴν ὁποίαν ἔλαβον ἐπὶ πλεισιψηριασμοῦ γανομένου κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας εἰς Ἀό.δραν τινὰ ἀντίγραφα μεγάλων ἀνδρῶν, ἀποδεικνύει πόσον θαυμάζεται καὶ τιμᾶται εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ ἀξία. Ἀπλὰι τρώντι ἐπιστολαὶ τοῦ Στέρνου, τοῦ Βρούκ, τοῦ Γκραί, τοῦ Chesterfield, ἐπωλήθησαν 150 ὡς 200 φράγκα ἐκάστη, τὸ δὲ ὄλογραφον ἀντίτυπον τῆς κατὰ τὴν Γαλλίαν τοῦ Johnson περιηγήσεως ἰδῶθη διὰ 500 φράγκα, καὶ ποιημάτιον ὄλογραφον ἀνέκδοτον τοῦ Γολδσμὴ 8630 φρ.

— Ὁ καθαρισμὸς τῶν δρόμων εἰς τὰς μεγάλας πόλεις καταναλίσκει μεγάλας χρημάτων ποσότητας. ἐπειδὴ πολλοὶ ἄνθρωποι περιφερόμενοι μὲ τὸ σάρωθρον καὶ τὸ πτυάριον ρίπτουσιν εἰς βρεΐας ἀμάξας τὰς σωρευμένας κοπρίας πλησίον τῶν τοίχων. Ἄλλ' ὁ Βερνέτ μηχανικὸς τοῦ Λυόν (Λουγδούνου) ἐφευρῆκε μηχανὴν ὀνομαζομένην σαρώσαν, διὰ να ἀναπληρώσῃ τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες καθαρίζουσι τὰς ὁδοὺς ἀπὸ τὸν βόρβορον, τὸν ὁποῖον ἡ μηχανὴ αὕτη κινουμένη ἀπὸ ἓνα μόνον ἵππον μὲ 100 σαρωσίας εἰς 4 τετραγώνους ὀργυϊὰς συνάγει μὲ ἀπίστευτον ἀκρίθειαν καὶ τακτικότητα, ἔπειτα δὲ φορτίζει εἰς τὸ κάρρον.

— Οἱ γεωλόγοι καὶ μίλιχα δ Lyel πιστεύουσι πρὸ πολλοῦ, ὅτι ἀνυψοῦνται καθ' ἕκαστον αἰῶνα οἱ αἰγιαλοὶ τῆς Νοβεργίας. εἰς ἐναντίας δὲ παρετηρήθη ἰσχυρῶς, ὅτι αἱ τῆς Γροενλαδίας καταπίπτουσι (ταπεινοῦνται), καὶ ὅτι ἡ ἀνύψωσις καὶ ταπεινώσις αὕτη γίνεται ὁμοίως βραχυτάτη καὶ σχεδὸν

ἀνεπαίσθητος. Ἀποδεικνύει δὲ τὸ λεγόμενον ὁ κόλπος τοῦ Youghall. ἐπειδὴ νησιδιόντι ὕπου, ποτὲ δὲν ἔφθανε τῆς θαλάσσης ἢ πλημμύρα ὑπάρχει ἤδη διόλου ὑψαλον. Ἐκτὸς δὲ τούτου εὐρίσκονται ἔτι πετρῶν ἐρείκια, τὰ ὁποῖα βρέχει σήμερον ἡ θάλασσα, ἐν ᾧ ἦσαν ἄλλοτε ἀνεπηρέασα ἀπὸ τῶν κλύδωνα. τέλος οἱ γάτοικοι τῶν αἰγιαλῶν τούτων ὁμολογοῦσιν, ὅτι ἀπὸ 30 ὡς 40 χρόνων μέχρι τοῦδε ἡ θάλασσα ἐξηπλώθη (ἐπελάγισε) κατ' ὀλίγον εἰς τὴν γῆν αὐτῶν καὶ δις μετέφερον τοὺς χάρακας, τοὺς ὁποίους συνήθως ἐμπήγουσιν εἰς τινα τοῦ αἰγιαλοῦ μέρη.

Βλέποντες ἔνθεν μὲν τὰ προσχώματα τῆς Γροελανδίας, ἔνθεν δὲ τὴν ὑψωσιν τῆς Νορβεγίας, συμπεραίνομεν ὅτι κατὰ τὸ Βόρειον μέρος τῆς γῆς ταλαντεύονται τρόπον τινὰ οἱ αἰγιαλοὶ εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ μέρος ἀλληλοδιάδοχοι.

— Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς γῆς δὲν ὑπερβαίνουνσι τὰ 6 ὡς 800 ἑκατομμύρια. εὐρίσκονται δὲ κατὰ τετραγωνικὸν γεωγραφικὸν μίλλιον εἰς μὲν τὴν Εὐρώπην 61 ἄνθρωποι, εἰς δὲ τὴν Ἀσίαν 27, εἰς δὲ τὴν Ἀφρικὴν 10, εἰς δὲ τὴν Ἀμερικὴν 3, εἰς δὲ τὴν Ὀκσιανίαν 1.

Ὁ μέγιστος πληθυσμὸς εὐρίσκεται εἰς τὸ Χαμβούργον, ὅπου 1302 ἄνθρωποι ἀναλογοῦσιν εἰς ἓν τετραγωνικὸν μίλλιον· ἐνῶ εἰς τὴν Βρέμην ὑπάρχουσι μόνον 980, εἰς τὸ Φραγκοφόρτιον 783, εἰς τὸ Λουβέκ 523, εἰς τὴν Λούξαν 464, εἰς τὴν Βελγικὴν 392, εἰς τὴν Σαξωνίαν 314, εἰς τὴν Ὀλλανδίαν 277, εἰς τὴν Ἀγγλίαν 257, εἰς τὴν Σικελίαν 236, εἰς τὴν Γαλλίαν 208, εἰς τὴν Αὐστρίαν 165, εἰς τὴν Προυσίαν 155, εἰς τὴν Πορτογαλίαν 121, εἰς τὴν Δανίαν 119, εἰς τὴν Ἰσπανίαν 101, εἰς τὴν Τουρκίαν 63, εἰς τὴν Ἑλλάδα 51, εἰς δὲ τὴν Ῥωσίαν 37. Ἄλλὰ καὶ εἰς χώρας τινὰς τῆς Ἀσίας ἀκμάζει ὁ πληθυσμὸς, ὡς ἕκαστον τετραγωνικὸν μίλλιον παρέχει ἐνίοτε 201 καὶ 500 μάλιστα κατοίκους. Ἰδιαιτέρως δὲ ἀριθμοῦνται εἰς μὲν τὴν Ἰαπωνίαν 139, εἰς

δὲ τὴν Κίαν 42, εἰς δὲ τὸ Βασιλεῖον τοῦ Σιάμ 57, εἰς δὲ τὴν Ἀγγλικὴν Ἰνδίαν 185. Ἄλλ' εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἢ τοπαρχία τοῦ Μαρόκ μόλις περιλαμβάνει 45, ἢ δὲ τοῦ Τουνεσίου 45. Τέλος εἰς τὴν Χαϊτὴν τῆς Ἀμερικῆς εὐρίσκονται 36, εἰς τὸ Χηλί 10, εἰς τὰς Ὁμοσπόδους Ἐπαρχίας 7 1/2, καὶ εἰς τὸ Μεξικὸν 6.

— Ὁ δόκιμος χημικὸς καὶ ἰατρὸς Ἰούλιος Φοντανέλλας ἐξίδωκεν ἐσχάτως βιβλίον περιεργὸν περὶ τῆς κατὰ τὸν ἀνταφιασμὸν ἀναγκαίας προσοχῆς· ἀναφέρει δὲ μεταξὺ πολλῶν παραδειγμάτων, ὅτι ὁ λεγόμενος Μορέλ ὑπηρετῶν σήμερον ὑγιῆς καὶ εὐρωστος εἰς τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον τῶν Παρισίων ἐτάφη δις ζῶν ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐκστρατείας.

— Ἀναγινώσκωμεν εἰς Ἀγγλικὴν τινα ἐφημερίδα τὰ ἀκόλουθα.

α Κατὰ τοὺς ἐσχάτως ἐκδοθέντας πίνακας ἐργάζονται εἰς τὰ διάφορα νηματουργεῖα βαμβακίου τῆς Μ. Βρετανίας 100,195 ἄνδρες καὶ 119,639 γυναῖκες (= 219,834)· ἐκ τούτων δὲ 28,771 ἔχουσιν 8 ὡς 13 ἐτῶν ἡλικίαν. Εἰς τὰ ταλασιουργεῖα ἐργάζονται 37,477 ἄνδρες καὶ 33,797 γυναῖκες (= 71,274) ἐξ ὧν 13325 ἔχουσιν 8 ὡς 13 ἐτῶν ἡλικίαν. Εἰς τὰ μεταξουργεῖα εὐρίσκονται 10188 ἐργάται καὶ 20494 ἐργατιδές (= 30,682) ἐξ ὧν 5288 ἀπὸ 8 ὡς 13 ἐτῶν ἡλικίαν. Ἀθροισμα τῶν ἐργατῶν τούτων ὅλων 321,760 (ἐξ ὧν 55,455 παιδία) δηλ. τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ πλήθους τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος ὅλης.

— Ἐγενήθη πρό τινων μηνῶν εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Coblenz παιδίον ἔχον ἐπάνω τοῦ ὀμφαλοῦ δύο κορμούς· καὶ δύο κεφαλὰς, ἐφαίνετο δὲ βιώσιμον.

— Ἡ Ὁλλανδία, κατὰ τὸν περιγητὴν D' Urmont d' Urville, εὐτύχησε πλεῖστον παρὰ τὴν Ἀγγλίαν κατὰ τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους κυβερνᾷ εἰς τὰς κατὰ τὴν Ἰνδίαν αὐτῆς κατακτήσεις· ἐπειδὴ οἱ Γιαβανέζοι ὑπάρχουσιν

ἀνεξίθρησκοι, ἀγαθοὶ, πρᾶοι καὶ γλυκεῖς, καθὼς καὶ ἡ γλῶσσα, τὴν ὁποίαν ὀμιλοῦσιν· ἔχει δὲ αὕτη 70 σύμφωνα καὶ 6 φωνήεντα· ἡ φιλολογία καὶ ποίησις αὐτῶν ὑπάρχουσι κανονικαί· τὰ ᾄσματα ἔχουσιν ἀρμονίαν καὶ χάριν. Ὁ λαὸς οὗτος δὲν φαίνεται προσέτι ἀνίδεος ἐπιστημῶν· ἐπειδὴ γνωρίζει μὲν τὰ στοιχεῖα τῶν μαθηματικῶν, τὴν ναυτικὴν καὶ γεωγραφίαν, ἔχει δὲ τὸ Ἀραβικὸν μηνολόγιον κτλ.

— Εὐρίσκομεν εἰς τὰ χρονικά τῆς Χριστιανικῆς φιλοσοφίας περιγραφὴν γυναικός, ἣτις ἀπὸ λευκῆς μετεβλήθη εἰς μέλαιναν. Ἦσαν μὲν ἤδη καὶ ἄλλα παραδείγματα τοῦ παραδόξου τούτου μεταχρωματισμοῦ, ἀποτελέσματος τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀνησυχίας. Ἄλλ' ἡ προκειμένη γυνὴ ἤδη τεσσαρακοντούτις ἔζησε πάντοτε ἀμέριμος καὶ χωρὶς θλίψεως· ὑπῆγε δὲ ἐσχάτως εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Σαιν Λουὴ τῶν Παρισίων διὰ τὰ ἰατρειβῆ ἀπὸ ἀχωρώδη τινα ἀβρωστίαν, τὴν ὁποίαν ἔπαθε, πέντε ἔτη μετὰ τὸν εἰς μέλαν αὐτῆς χρωματισμὸν.

— Ἀποπλεόντων ἤδη τῶν ἀγρευτικῶν τῆς φαλλαινῆς πλοίων, ὁ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν Γραμματεὺς τῆς Γαλλίας ἐκήρυξεν εἰς ὅλους τοὺς ἐμπορικοὺς λιμένας 100,000 φράγκων βραβεῖον πρὸς τοὺς ναύτας, οἵτινες φέρωσιν εἰς τὴν πατρίδα τοὺς ἀπολωλότας ἐπιβάτας τῆς Lilloise Βασιλικοῦ πλοίου κυβερνωμένου παρὰ τοῦ Ἰουλίου Blosseville, καὶ ἀναχωρήσαντος πρὸς ἀνακάλυψιν νέων τόπων κατὰ τὸ 1833.

— Κατὰ τινα ἐκθεσιν τῆς Γεωργικῆς Ἑταιρείας τῆς Καρολίνας φέρεται εἰς τὸ Περοῦ παμβάκιον ἐκ φύσεως χρωματισμένον. Τὸ φυτὸν ὑψοῦται ὅσον ἡ περσομηλέα. Ἐν εἶδος τοῦ παμβακίου τούτου ἔχει χρῶμα φαῖν. Ἄν δὲν ἀπατώμεθα καὶ ἡ Ἑλληνικὴ νῆσος Θήρα παράγει ὁμοίως χρωματισμένον παμβάκιον.

— Ἡ ἱερά Γραφὴ μετεφράσθη μέχρι τοῦδε εἰς 158 γλώσσας ἀπὸ τὰς βιβλιακὰς ἑταιρείας τῆς Λονδρας, Πετροῦπόλεως, Καλκώτας, Σίβυλαν κτλ. Ἡ μετάφρασις αὕτη ἐκτὸς τοῦ

Φρησκευτικῷ σκοποῦ, ἐχρησίμεισε προσέτι καὶ εἰς τὴν σπουδὴν διαλέκτων, τῶν ὁποίων τὰ βιβλία πολλάκις ἦσαν σπάνια καὶ δυσπρόσιτα. Ἐδαπανήθησαν δὲ εἰς τὸ θάνατον καὶ ἐπιστημονικόν τοῦτο ἔργον ἐπέκεινα τῶν 50 ἑκατομμυρίων φράγκων.

ΑΝΑΜΙΚΤΑ.

Ἡ ἀγχίνουα τοῦ Ἱατροῦ.

Νέος 25 ἐτῶν οἰκοδόμος τὴν τέχνην ἤλθε κλαίω εἰς τὸ νοσοκομεῖον. διότι κατέπιεν ὀφειδίων πίνων ὕδωρ ἐλῶδες. Οἱ κωλικοὶ πόνοι τὸν ἐθάσανίζον ἀκατάπαυστα ὥστε οὔτε νὰ φάγη εἶχεν ὄρεξιν, οὔτε ὕπνος ἤρχετο νὰ τὸν ἀναπαύσῃ. Ὁ χειρουργὸς Ἰούλιος Κλοκέτος γνωρίσας τὴν αἰτίαν τοῦ πάθους, εἶδειξεν οἶκτον καὶ ὑπεσχέθη τῆς ἐπιστήμης τὴν βοήθειαν· ἀλλὰ πρόσταξε νὰ δεθῇ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ ὀμμάτια ὁ ἀρρώστος, ἐπειδὴ χειρουργήμα μόνον ἐδύνατο νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τοιοῦτου πάθους. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔσχισε μὲ τὸ ἐργαλεῖον, ἀλλ' ἐπιπολαίως τὸ ἐπιγαστρικὸν διὰ νὰ ἐκβάλῃ τὸ ἀνύκταρον ὀφειδίων· πρὶν ὅμως ζητήσῃ τοῦτο εἶχε προετοιμασμένον ἀληθινὸν ἄλλο, τὸ ὁποῖον ἄρχισε νὰ φαίνεται μεταξὺ τῶν αἱμάτων τῆς πληγῆς. Τὸ ἔχομεν τέλος ἀνέκραξεν ὁ χειρουργὸς καὶ εὐθὺς ἀναβλέψας ὁ πάσχων ζητεῖ νὰ ψηλαφήσῃ τὸ ἔρπετόν, καὶ τὸ θεωρεῖ μὲ πολλὴν περιέργειαν· ἀλλ' ἡ χαρὰ μετεβλήθη ἐξαίφνης εἰς κατήφειαν, ἀνασπάζει καὶ ἁλαίει, φοβούμενος, ἔλεγεν ὁ δυσυχητής, μήπως ἐγέννησεν εἰς τὴν κοιλίαν του. Ἀδύνατον, ἀποκρίνεται τότε ὁ Κλοκέ, ἐπειδὴ ἀγαθὴ τύχη εὐρέθη ἀρσενικόν.

Λαθρεμπορία.

Ὁ περίφημος λαθρέμπορος (contrebandier) Johnston Ἰωνστων ἐφευρέτης τοῦ ὑποθαλασσίου πλοίου, μὲ τὸ ὁποῖον δύναται νὰ πλεύσῃ κατὰ πάσαν διεδοθυσίαν τῶν ὑδάτων τὴν ἐπιφάνειαν, πρόσφερε τὴν διαιτάλειον ταύτην μηχανὴν πρὸς τὸν Σατραπέην τῆς Αἰγύπτου μὲ ἀδρά, ὡς λέγει τις ἐφημε-

ρις, χρημάτων ἀνταμοιβήν. Περιέχει δὲ τὸ πλοῖον τοῦτο ἱκανὸν αέρα πρὸς ἀναπνοὴν ἐξ ἀνθρώπων τοῦλάχιστον εἰς πέντε ὥρας. Πολλοὶ ἴσως ἐνθυμοῦνται, ὅτι δι' αὐτοῦ ὁ Ἰωνστων ἐμελέτησε νὰ ἐλευθέρωσῃ τὸν φοβερὸν καὶ ἐνδοξὸν τῆς Ἀγίας Ἑλένης αἰχμάλωτον (Ναπολέοντα).

Παράδοξος ἠχολογία.

Λίγεται, ὅτι εἰς τὸ Βουδσὸκ (Woodstock Oxfordshire) ὑπάρχει ἠχὸς, ἥτις ἐπαναλαμβάνει ὡς πεντηκοντάκις τὴν αὐτὴν λέξιν.

Γελοῖαι ἀντιπάθειαι τινῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Ἐρρίκος γ. δὲν ἔμενε ποτὲ εἰς δωμάτιον, ὅπου εὕρισκε τὸ αἴλουρος (γάτος). — Ὁ Δουξ τοῦ Ἐπερνὸν ἐλειποθύμει ἀνέβλεπε νέον λαγῶν. — Ὁ Ἀρχιστράτηγος Ἀλβέρτος ἔπασχε τὸ αὐτὸ, εἰάν εἰς τὴν τράπεζαν ἔφερον γαλαθηνὸν χοῖρον (γουρουνάκι) ἢ κεφαλὴν μοσχάρου. — Ὁ Βασιλεὺς, τῆς Πολωνίας Βλαδισλάος ἐταράττετο καὶ ἔφευγε μάλιστα, ὡσάκις ἔβλεπε μῆλον. — Ἡ θεία μόνη τοῦ ὀψαρίου προξένει δέρμην εἰς τὸν φιλόσοφον Ἐρασμον. — Ὁ φιλολογώτατος Σκαλιγῆρος ἔτρεμεν ὅτε ἔβλεπε κάρδαμον. — Ὁ ἀστρονόμος Τιχοβραεὶ ἠ'σθάνετο παραλυόμενα τὰ γόνατα ὡσάκις ἔβλεπε λαγῶν ἢ ἀλώπεκα. — Ὁ Βάκων ἐλειποθύμει εἰς τῆς σεληνης τὰς ἐκλείψεις. — Ὁ Βαῦλος εἶχε σπασμούς ἀκοῦων τὸν ἦχον τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἔτρεχεν ἀπὸ στρόβιγγα (κανέλλαν). — Ὁ Λαμόθος Λεθαγέρος δὲν ὑπέφερε κἀνεὸς ἐργάνου μουσικῆς ἦχον, εὐχαριστεῖτο δὲ ἐξεναντίας νὰ ἀκούῃ τὴν βροντὴν. — Ὁ Πρίγγιψ Καμβασερέ, ἀγαπητὸς τοῦ Ναπολέοντος, δὲν ἠδύνατο νὰ ἰδῇ ἀράχνην καὶ ἄλλα ὅμοια φαλάγγια. — Τέλος αὐτὸς ὁ Ναπολέων, ὅστις εἰς ἑκατὸν μάχας ἐρρίψοκινδύνευσε τὴν ζωὴν του, εἰδείκνυεν ἀπίστουτον ἀνανδρίαν εἰς τὰ μικρὰ πράγματα. ἡ νύξιν παρ. γ. μιᾶς βελόνης ἢ καρφίδος· καὶ ἡ ἐλαφρὰ τοῦ μαχαιριδίου ἐγκοπὴ τὸν ἐρέ-

θίζον καθυπερβολήν, εἶχε δὲ καὶ κατὰ τῶν ἰατρικῶν ἀντιπά-
θειαν ἀνίκητον.

Νοσοκομεῖα τῶν ζώων.

Εἰς τοὺς Παρισίους καὶ ἄλλας μεγάλας πόλεις εὐρίσκον-
ται νοσοκομεῖα δεχόμενα ὅλα τὰ ἄρρωστα ζῶα. Ἐκεῖ φλεβο-
τομοῦνται αἱ ἡμίονοι καὶ κύνες, καθαρίζονται οἱ αἴλουροι, καὶ οἱ
χῆνες, αἱ γῆσαι, οἱ ψιττακοὶ ὑποβάλλονται εἰς δίαιταν.
Ἄλλ' εἰς τὰς Ἰνδίας τὰ τοιαῦτα καταστήματα ὑπάρχουσι
δημόσια.

Πάθη τῆς κόμης.

Πολλάκις τρίχες λευκαίνονται διὰ μιᾶς ἀπὸ φόβου, κα-
θὼς τοῦ Θωμᾶ Μόρου, τοῦ Διέγου Ὁσαρίου Ἰσπανοῦ καὶ
τῆς φονευθείσης Μαρίας Ἀντωνάτας Βασιλίδος τῶν Γάλλων.

Ἄλλὰ τὸ σπανιώτατον καὶ παράδοξον ὑπάρχει, ὅτι γίνον-
ται ἐξαίφνης καὶ μέλαιναίαις προβεβηκυῖαν (80 καὶ 50 ἐτῶν)
ἡλικίαν, καθὼς ἡ τῆς Σωσάνης Ἐδμόνδου Ἀγγλίδας, καὶ τοῦ
Δόκτορος Σλάβου.

Ἐνίοτε ἡ κόμη ἀποπέμπει ἠλεκτρικοῦ φωτὸς σπινθήρας,
κτενιζομένη εἰς τὸ σκότος.

Εἰς τῶν γνωρίμων τοῦ συγγραφέως εἶδε γυναῖκα (σύζυγον
τοῦ Ρωσ. προξένου Πίνη) τῆς ὁποίας αἱ τρίχες κτενιζόμεναι
ἀκτινοβολοῦν τὴν νύκτα.

Τὴν 10 Φεβρουαρίου 1837 ἔγινεν ἡ ἑναρξὶς τῶν Θεολογι-
κῶν μαθημάτων εἰς τὸ Ἑλληνικὸν γυμνάσιον. Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκ-
κλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίου παιδείας Γραμματεὺς Κύ-
ριος Ἰάκωβος Ρίζος, ἡ ἀγία Σύνοδος καὶ πλῆθος ἄλλο ἀκρο-
ατῶν παρευρέθησαν εἰς τὴν τελετὴν τῆς ἐναρξέως ταύτης. Ὁ
διευθυντὴς καὶ καθηγητὴς τοῦ Θεολογικοῦ κλάδου τοῦ Παν-
διδακτηρίου Κύριος Μισαὴλ Ἀποστολίδης ἀναβὰς εἰς τὸ βῆμα
ἐξεφώνησε τὸν ἀκόλουθον λόγον, ἡ δημοσίευσίς τοῦ ὁποίου

νομίζομεν ὅτι θέλει εὐφραστήσει πολὺ τοὺς ἀναγνώσας μας.
Μετὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου ὁ Ἅγιος Ἀττικῆς ἀπέγνωσεν εὐ-
χὴν κατάλληλον εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Τὰ μέλη τῆς Ἱε-
ραῖς Συνόδου ἐπευχθήσαν καὶ εἰς τοὺς καθηγητάς καὶ εἰς
τοὺς μαθητάς καρποὺς πνευματικούς εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ τό-
σον ἀναγκαίου τούτου μαθήματος· καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνά-
θροισις.

Λ Ο Γ Ο Σ

Ἐκφωνηθεὶς εἰς τὴν ἑναρξιν τῶν Θεολογικῶν μαθημά-
ματων ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας κυρίου
Μισαὴλ Ἀποστολίδου.

Δεκαοκτὼ ἤδη αἰῶνες παρήλθον, ἀφοῦ ἐπάνω εἰς ἐκεῖνον
τὸν ἀπέναντι ἡμῶν βράχον, ἐνώπιον τῆς ἐξ Ἀρείου Πάγου ἐμ-
βριθεστάτης καὶ περιωνύμου Βουλῆς καθηγγεῖλεν ὁ οὐρανοθά-
μων τοῦ Χριστοῦ Ἀπόστολος ὁ θεσπέσιος Παῦλος τὸν τῆς θεῖ-
ας ἀποκαλύψεως λόγον, καὶ ἐξ αὐτοῦ τότε τοῦ βράχου ἀν-
τήχησεν ἡ θεῖα φωνὴ ἕως εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης· ἐξ
αὐτοῦ τοῦ βράχου, ὡς ἀπὸ τινος ἐξίας, ἐξήστραψαν τοῦ ζωο-
ποιοῦ φωτὸς αἱ ἀκτῖνες καὶ κατηύρασαν ὄχι μόνον τὴν ἐπὶ σο-
φίᾳ τότε κλεινὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλλάδα
πᾶσαν, καὶ πᾶσαν, ὡς εἶπεῖν, ἐφεξῆς τὴν ὑφήλιον. Πολλοὶ
λαίλαπες καὶ καταιγίδες τοῦ σαδοῦ διηγέθησαν μανιωδῶς διὰ
τὰ ἀποσβέσωσι τὸ πρῶτον τοῦτο ἔναυσμα τοῦ θεοῦ φωτὸς,
ἀλλ' ἡ πανθενῆς τοῦ Πνεύματος χάρις μετέβαλε τοὺς λαίλα-
πας ἐκεῖνους εἰς αὖρας γλυκείας, αἵτινες ὑπερβήρισαν μᾶλλον
αὐτὸ καὶ ἐξῆραν εἰς πυρσὸν μέγαν, ὑφ' οὗ κατεφωτίσθη ὅλος ὁ
ἐλληνικὸς ὀρίζων, καὶ οὔτε τῶν βαρβάρων αἱ ἐπιδρομαὶ, οὔτε
τῆς πύλειος ἡ καταστροφὴ, οὔτε τοῦ ἔθνους ὄλου ἡ ὑποδούλω-
σις κατίσχυσαν νὰ τὸ ἀποσβέσωσιν. Ἐξ ἐναντίας περιβεβλη-
μένη ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου τὸν τῆς ἐλληνικῆς καλλιπει-
ας χιτῶνα ἠχμαλώτιζεν οὐ μόνον τοῦ κοινοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ

τῶν περιφηματάων φιλοσόφων τὰ πνεύματα ὑπὸ τὸν σωτήριον αὐτῆς ζυγόν, καὶ μετὰ δόξης πολλῆς ἐθριάμβευσε κατὰ τῆς ἀπανταχοῦ πλάνης καὶ δαισιδαιμονίας!

Εἰς αὐτὸ τοῦτο πάλιν τὸ κλεινότερον ἔδαφος ἀνεγείρεται καὶ σήμερον κατὰ πρῶτον, μετὰ τὴν ἔνδοξον ἀπελευθέρωσίν μας, ἀπὸ τὴν εὐεργετικὴν χεῖρα τοῦ Βασιλέως μας βῆμα ἱερὸν εἰς τὸν θεῖον τοῦτον λόγον, διὰ τὸ νὰ ἐρμηνεύεται ἐξ αὐτοῦ ὄχι πλέον εἰς ἐθνικούς, ἀλλ' εἰς αὐτοὺς τοὺς πιστοὺς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁπαδοὺς, μᾶλλον δέ, εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀγωνιζομένους νὰ ἀναδειχθῶσιν ὑπηρεταὶ καὶ κήρυκες τοῦ θεοῦ του λόγου, καὶ νὰ τρέφωσι τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ μετὰ τὸ καθαρὸν καὶ ἄδολον γάλα τῆς πίστεως. Ὡς συγκυρία θαυμάσιος! Ὡς λαμπροτάων ἐλπίδων πηγὴ! Ἐπειδὴ δὲν εἶναι εὐλογον νὰ μᾶς ἐμπνεύσῃ τοῦτο τὴν σταθερὰν πεποίθησιν, ὅτι, καθὼς τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἀνέδειξε τόσον γόνιμον τὸν ἐνταῦθα τότε ῥιφθέντα σπόρον τοῦ θεοῦ λόγου, ὥς ἐκαρποφόρησεν ἑκατονταπλασίως καὶ μυριοπλασίως, διότι ἐξῆλθεν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὁ φθύγγος αὐτοῦ, οὕτω διὰ τῆς παντοδυναμοῦ ἐνεργείας του καὶ τώρα θέλει ἀναδείξει τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ καὶ σπουδὴν καρποφόρον καὶ ἐπὶ πλείστον μέρος τοῦ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ὀρίζοντος ὠφελιμώτατος; Εἰς ταύτην τὴν συγκυρίαν δὲν εἶναι δίκαιον νὰ βλέπωμεν τῆς θείας προνοίας ἀναντιρρήτον δεῖγμα, ὅτι εὐδοκεῖ νὰ μορφωθῶσι πάλιν ἰδῶ ἐργάται ἀξιοὶ τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου, καταρτιζόμενοι πρῶτοι οὗτοι, διὰ νὰ καταρτιζώσιν ἔπειτα καὶ ἄλλους εἰς τὴν πίσιν καὶ τὴν εὐσέβειαν, διὰ τῆς κατὰ τὸν θεῖον λόγον ἐκπαιδεύσεως.

Ναί! Μετὰ τὸν τοιοῦτον πρέπει καὶ διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι νὰ καταβῶμεν εἰς τὸν θεοφιλῆ τοῦτον ἀγῶνα, διὰ νὰ σχηματισθῶσιν ἐξ αὐτοῦ, ὅσοι ἢ εἶναι ἤδη ἀφιερωμένοι, ἢ σκοποῦν νὰ ἀφιερωθῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Εὐαγγελίου.

Πρὸ πολλοῦ ἦτο χρέος νὰ ἀνιδρυθῆ τοιοῦτον θῆμα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ θεοῦ λόγου, καὶ ἡ μέγρι τοῦδε ἀναβολῆ του ἦτο

ἄλλειψις οὐσιώδης. Ἐπειδὴ παῖον τῶν ἀγαθῶν, ὅσα σήμερον καρπούμεθα, ἢ ἐφ' εἰς σεμνυόμεθα, δὲν χρωστούμεν εἰς τὴν σωτηριώδη τοῦ Εὐαγγελίου διδασκαλίαν, εἰς τὴν ἀμώμητον εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν πίσιν; αὐτὸ τὸ ἔνδοξον ὄνομα τῶν λαμπρῶν μας προγόνων, μετὰ τὸ ὅποσον ἐγκαλλωπιζόμεθα, αὐτὴ μᾶς ἔκαμε νὰ τὸ ἀλακτῶμεν. Ἐπειτα τὴν ἀνήκουσον καρτερίαν, μετ' ἧς τέσσαρες σχεδὸν αἰῶνας ὑπεμείναμεν τὸν βαρὺν καὶ βίβρῶρον καὶ ἀπάνθρωπον τῆς τυραννίας ζυγόν, χωρὶς νὰ ἀπολείσωμεν τὴν ἐθνικότητά μας, οὐδὲ νὰ συγχωνευθῶμεν μετὰ τῶν βαρβάρων, αὐτὴ μᾶς τὴν ἐνέπνεεν. Καὶ τὴν γενναίαν ἀπόφασιν καὶ τὸ ἥρωικόν θάρρος, μετὰ τῶν ὁποίων λαβόντες τὰ ὄπλα, μῆτε διὰ τὴν ἰδίαν σμικρότητα θειλιάσαντες, μῆτε τὴν κατὰ πάντα ὑπεροχὴν τοῦ πολεμίου ἐκπλαγέντες ἀνεκτῆσαμεν τὰ ληστρικῶς ἀρπογέιντα δίκαιώματα μας, τίς ἐνέβαλε ταῦτα εἰς τὴν καρδίαν μας; ἢ εἰς Χριστὸν πίσιν; Πᾶσα ἀνομία καὶ καταδυναστεία τοῦ τυράννου κατέθλιβε βίβαια τοὺς ἀπογενεῖς, ἀλλὰ τῆς ἱερᾶς θρησκείας ὁ περιορισμὸς καὶ ἡ ἐξουθένισις τοὺς ἐκίεντα ὀξύτερον τὴν καρδίαν, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ μίαν τοιαύτην παράνομον βίαν τῆτ συνειδήσεως ἀποκατέστη τὸ πρῶτον καὶ ἰσχυρότερον ἐλατήριον. τὸ ὅποσον μᾶς ὤθησεν εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον καὶ ἔνδοξον ἀγῶνα. Τελευταῖον τίς ἐκίνησε τὴν πρὸς ἡμᾶς συμπάθειαν ὄλου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, νὰ δράμῃ εἰς τὸ νὰ μᾶς κρατήσῃ ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ βαρβάρου, εἰς τὸν ὅποσον μᾶς ἔσπχρονεν ἡδη ἡ σιδηρᾶ χεῖρ τοῦ πολεμίου διὰ νὰ μᾶς ἐξοντώσῃ; Ἡ εἰς Χριστὸν πίσιν. Ἐπειδὴ εἰάν ἐκρητυτῶμεθ ὁπαδοὶ τοῦ ψευδοπροφήτου τῆς Ἀραβίας, τίς ποτε ἤθελε φροντίσαι περὶ ἡμῶν; Ἡ εἰς Χριστὸν ὅμως πίσιν ἔκαμεν ὄλους τοὺς Χριστιανικοὺς λαοὺς ἀπὸ τὰ ὑπερβόρεια μέρη τῆς Ἀρκτου ἕως εἰς τὴν μεσημβρίαν, καὶ ἀπὸ δυσμῶν εἰς ἀνατολάς νὰ φωνάζωσιν: Οἱ ἦν Χριστῷ ἀδελφοί μας πάσχουσι, καὶ χρωστούμεν νὰ τοὺς βοηθήσωμεν, ἢ πρωτότοκος ἐκκλησία τῶν ὀρθοδόξων κινδυνεύει νὰ

καταστροφή, καὶ χριστοῦμεν νὰ σκεύσωμεν εἰς βοήθειάν τῆς
 εἰς ὅλον τὸν κόσμον διεφημίθη τὸ ἔργον ἑνὸς σεβασμιωτάτου
 Ἰσραήλ, ὅστις, ἐνῶ ὑπέσχετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸν Αὐτο-
 κράτορά του, παρουσιάζει εἰς αὐτὸν τὸν σταυρὸν, καὶ κυριευ-
 μένος ἀπὸ ζῆλον ἀποστολικόν, μὲ πολλὴν συγκίνησιν τῆς καρ-
 δίας του λέγει: Βασιλεῦ! Ἀσπάσθητι τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ
 ὅστις σήμερον καταπατεῖται ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ του. Αὐτὸς εἶναι
 τοῦ ζήματός σου τὸ τιμαλφίστατον ἐγκαλλώπισμα, αὐτὸς
 τοῦ θρόνου σου τὸ ἀκλόνητον ἐδραῖωμα. Εἶναι ἀσέβεια εἶναι
 αἰσχύνη εἰς τοὺς ἐλπίζοντας τὴν ἐξ αὐτοῦ σωτηρίαν νὰ βλί-
 πωσι ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι τὴν λυσώδη μανίαν τῶν διωκτῶν
 του, εἰς τὸ νὰ ἀφανίσωσι τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας. Καὶ ἡ
 φωνὴ αὕτη, καθὼς καὶ τῶν λαῶν ὅλων αἱ φωναὶ ἐτάραξαν
 τοὺς δυνατοὺς, τοὺς ἐπένευσαν συστολὴν ἀπὸ τοὺς ἰδίους των
 λαοῦς, καὶ τοὺς ἔπεισαν τελευταῖον νὰ ἀνακηρυχθῶσι παρρη-
 σία πρὸς ἡμᾶς, καὶ διὰ τῆς γενναίας αὐτῶν συνδρομῆς νὰ
 ἐξέλθωμεν ἐνδόξως καὶ εὐτυχῶς ἀπὸ τὸν αἱματῶρυτον τοῦτον
 ἀγῶνα. Καὶ ἐν δυνάμει τις ἠθέλησεν ἡ ἀδιάφορος νὰ μείνη
 ἢ καὶ νὰ συδράμη τὸν ἐχθρὸν διὰ τὸν ἀφανισμόν μας, ἀπο-
 κκετῆς μισητοτέρα ἀφόσον ἦτο, δι' ὅχι ἄλλο, παρὰ διότι οἱ
 καταδιωκόμενοι ἡμεῖς εἴμεθα καὶ διομαζόμεθα χριστιανοί. Διὰ
 τοῦτο καὶ μόνον εἶδεν ὁ Κόσμος τὸ ἀνήκουστον εἰς τὰ χρονικά
 τῆς ἀνθρωπότητος θάμα, Ἐθνους πρὸ τεσσάρων αἰώνων τετε-
 λυτηκότος τὴν πολιτικὴν ἀνάστασιν, ἔθνος, περὶ τοῦ ὁποῦ
 δὲν συναεῖχε ἕνας ὀνομαζόμετος ὑπουργὸς μᾶς μεγάλης δυνά-
 μεως νὰ εἴπῃ παρρησία, ὅτι αὐτὸ δὲν ὑπάρχει πλέον, καὶ ὡς
 πρὸ πολλοῦ ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν ἐθνῶν ἐξελημμένου,
 οὔτε λόγος πρέπει νὰ γίνηται πλέον,

Ἄφου λοιπὸν τιαύτας εὐεργεσίας ἀπελαύσαμεν ἀπὸ τῆς ἰ-
 εράν μας θρησκείαν, καὶ ὅ,τι εἴμεθα σήμερον, εἴμεθα ἐξ αὐτῆς
 καὶ δι' αὐτὴν, τίς δὲν θέλει συνομολογήσει μετ' ἐμοῦ, ὅτι ἡ
 μέχρι τοῦδε διχθεῖσα ἀδιαφορία εἰς πᾶν ὅ,τι ἀπεβλέπει εἰς

τὴν ἐσπίωσιν αὐτῆς, δὲν εἶναι ἀγνωμοσύνη ἀξιοκατάκριτος.
 Καὶ κἀνὲν ἄλλο καλόν, ἀφ' ὅσα ἀφορῶσι τὸν παρόντα βίον,
 ἐν δὲν εἴχαμεν νὰ ἐλπίσωμεν πρὸ αὐτῆς, δὲν ἔρει ἀρεγὰ
 τοῦτο καὶ μόνον, τὸ ὅτι εἶναι τῆς αἰωνίου ἡμῶν σωτηρίας ἡ
 πηγή, διὰ νὰ διεγείρῃ ὅλην τὴν προσοχήν μας καὶ ἐπιμέλειαν
 εἰς τὸ νὰ διδασκώμεθα τὰς ὑψηλὰς ἀληθείας τῆς, νὰ ἐκμελε-
 τῶμεν τὰς σωτηριώδεις ἐντολάς τῆς, καὶ νὰ φωτιζώμεθα ἀπὸ
 τὸ σωτήριο φῶς τῆς διδασκαλίας τῆς; Πλὴν ἡ θρησκεία τοῦ
 Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐν ταυτῷ διὰ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα,
 ὅτι εἶναι ὁ Ἥλιος διὰ τὸν φυσικὸν κόσμον. Ἐγὼ εἶμι τὸ φῶς
 τοῦ κόσμου, ἔλεγεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κό-
 σμον ἐλήλυθα. Καὶ δὲν ἔχομεν χρείαν νὰ ἀκούομεν πλέον
 τὴν ἀλήθειαν ταύτην, διότι τὴν βλέπομεν, καὶ οὕτως εἴ-
 πεῖν, τὴν ψηλαφῶμεν ἤδη μὲ τὰς χεῖρας μας. Περιέλθη-
 τε μετὰ τὸ ὄμμα τοῦ νοῦ σας ὅλην τὴν ὑδρόγειον σφαῖραν,
 παρατηρήσατε παντὸς τόπου τοὺς κατοίκους, ἐξετάσατε τὴν
 πολιτικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτοῦ κατάστασιν, καὶ θέλετε πληροφο-
 θῆ, ὅτι μόνον ὅπου μέχρι τοῦδε ἐπέλαμψε τοῦ Εὐαγγελίου τὸ
 φῶς, ἐκεῖ καὶ μόνον ὑπάρχει ἡ ἐξημέρωσις τῶν ἠθῶν, ἐκεῖ
 βασιλεύει τὸ αἶσθημα τῆς φιλανθρωπίας, ἐκεῖ ἡ εὐνομία καὶ ὁ
 πολιτισμὸς, ἐκεῖ ἡ ἐλευθερία, ἐκεῖ τῶν ἀνθρώπων αἱ κοινω-
 νίαι ἠδυνήθησαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον νὰ τελειοποιηθῶσιν,
 ὥστε ν' ἀπολαύωσι τὰ μέλη των τὴν εἰς τὸν λογικὸν ἀνθρω-
 πον προσήκουσαν εὐζωίαν ἐξ ἐναντίας ὅπου ὁ νοητὸς οὗτος ἡ-
 λιος τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἀνέτελεν, ἐκεῖ ἐπικρατεῖ ὁ σκοτι-
 σμὸς τοῦ νοῦ, ἐκεῖ ἡ πλάνη καταδυναστεύει, ἐκεῖ ἡ ἀνομία, ἡ
 βαρβαρότης, ἡ δουλεία καὶ τυρανία, ἐκεῖ μ' ἕνα λόγον ἡ ἀ-
 θλιότης, καὶ οὔτε τῆς γῆς ἡ δαψιλὴς εὐφορία, οὔτε τοῦ κλί-
 ματος ἡ εὐκρασία, οὔτ' ἄλλο τίποτε συμβεβηκὸς φυσικὸν ἢ
 πολιτικὸν ἐδυνήθη μέχρι τοῦδε νὰ ἀπαλλάξῃ τοὺς ἀνθρώπους
 ἀπὸ τοῦ κακοῦ, τοῦτοῦ δεσπότης. Ὁ θρίαμβος οὗτος ἀνήκει
 εἰς μόνον τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου, καθὼς τὸ πρεσβῆρον ὁ

Σωτήρ ἡμῶν εἰάν μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς· Ἰωάν. γ'. 36.

Καὶ ὅμως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου χρεωσέεται τῆς Ἑλλάδος ἡ ὑπαρξίς εἰς αὐτὴν τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν, εἰδείχθη ἔως σήμερον ἡ πλέον ἀδικαιολόγητος ἀδιαφορία εἰς αὐτήν. Δὲν θέλω νὰ εἶπω, ὅτι κἀνεὶς ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ πολέμῳ κατασκαφέντος ἱεροῦ ναοῦ δὲν ἀνηγέρθη μέχρι τοῦδε, ὅτι καὶ οἱ ὄντες εἶναι τοσοῦτον κερημελημένοι, ὥς εἰ ἀντὶ νὰ ὑπερέχουσιν ὡς μέρη καθιερωμένα εἰς τὴν παρά τῶν λογικῶν ὄντων προσφερομένην εἰς τὸν Θεὸν λατρίαν, ὁμιάζουν μᾶλλον οἱ πλειότεροι μὲ κτηνοσάσια, παρκαίπω τὴν ἀξιοθρήνητον ἐν γένει κατάσασιν τοῦ ἱεροῦ Κλήρου κερημελημένου παντάσῃ καὶ ἐξουθενημένου παρὰ τὴν ἀξίαν καὶ παρὰ τὸ δίκαιον. ἀλλ' ὅ, τι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποσιωπήσω, εἶναι τοῦτο, ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔγινε παντελὴς κατασείγησις τοῦ θεοῦ λόγου· Δὲν διδάσκεται πλέον εἰς τὴν ἐλληνικὴν ἐκκλησίαν ὁ θεῖος λόγος· ἤτις ἄλλοτε ἦτον ἡ γονιμωτέρα εἰς τοὺς ἐνδοξότερους διδασκάλους. Καὶ τίς δύναται νὰ παρασῆσῃ τὴν γονιμωμένην ἐκ τούτου εἰς ὅλον τὸ εἶμα τῆς κοινωνίας μας ἐθνικὴν βλάβην, διὰ νὰ κατανοήσωμεν τὸ μέγεθός της, πρέπει νὰ θεωρήσωμεν, τί εἶναι κυρίως ἡ Ἐκκλησία, καὶ τί εἶναι ὁ κληρὸς, ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς αὐτῶν καὶ τῶν δύο· ἐπεὶ δὲ ἐκ τούτου δύναται πᾶς τις νὰ κατανοήσῃ τὴν εἰς τὴν κοινωνίαν ἠθικὴν βλάβην ἐκ τῆς περὶ τὴν Θεοθεν ἡμῖν ἀποκαλυφθεῖσαν θρησκείαν ἀδιαφορίας.

Τί εἶναι λοιπὸν ἡ ἐκκλησία εἴτε ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ; Τόπος ἐξαίρετως ἀφωσιωμένος εἰς τὴν λατρίαν καὶ προσκύνησιν τοῦ Ἰψίστου, ἀλλ' ἐν ταύτῳ εἶναι καὶ διδασκαλεῖον, ὅπου οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ διδάσκωνται τὰς ὑψηλὰς καὶ σωτηριώδεις ἀληθείας, αἵτινες ἀποβλέπουσι τὴν ἐν Χριστῷ μέρφωσιν καὶ τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας των.

Τὸ πᾶν εἶναι ναὸς τοῦ Ἰψίστου, ὁ οὐρανὸς μοι θρόνος· λέ-

γὴ ἡ Γραφή, ἡ δὲ γῆ ὑποκίδιον τῶν ποδῶν μου, καὶ ὁ αἰχειροποίητος οὗτος ναὸς εἶναι μὲ τὰς ὡραιότατας εἰκόνας κερημενηνὸς τῆς ἰψίσου σοφίας, τῆς ἀπείρου δυνάμεως, καὶ τῆς ἀνυπερβλήτου ἀγαθότητος τοῦ Δημιουργοῦ, τῶν ὀπίων ἡ θεωρία λαλεῖ ἀμέσως εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν· εἰς ἐκείνον μὲν διαχέει φῶς, εἰς ταύτην δὲ ἐμπνέει ἀγάπην θερμωτάτην, καὶ σέβας καὶ ἐλπίδα σταθερὰν εἰς τὴν ἀγαθότητά του· καὶ διὰ τοῦτο πανταχοῦ δύναται ὁ πιστὸς νὰ προσφέρῃ τὴν λογικὴν του λατρίαν εἰς τὸν Θεόν· ἀλλ' ὅμως διὰ νὰ διδάσκηται τὰς ὑψηλὰς ἀληθείας τῆς πίστεως του, καὶ νὰ φωτίζηται ὁ νοῦς καὶ νὰ σπρίζηται εἰς τὴν εὐσέβειαν, ἀνηγέρθησαν ἀνάκαθεν οἱ θεῖοι ναοί, καὶ εἰς αὐτοὺς συνερχόμενοι οἱ πιστοὶ διὰ νὰ προσφέρωσιν ἰδιαιτέρως τὴν λατρίαν εἰς τὸν Θεόν, νὰ μαθαίνωσιν ἐν ταύτῳ καὶ τί εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Αὐτοῦ πρέπει νὰ μαθαίνῃ ἕκαστος τὸν ὑψηλὸν του προορισμὸν, ὅτι δημιουργηθεὶς κατ' εἰκόνα τοῦ πλάσαντος αὐτὸν, εἶναι τὸ ἐξαίρετον τῶν θείων δημιουργημάτων, καὶ ὅτι δὲν εἶναι γεννημένος μόνον διὰ τὴν γῆν, ἀλλὰ προωρισμένος διὰ τὸν οὐρανόν· αὐτοῦ πρέπει νὰ διδαχθῇ νὰ γνωρίσῃ ταύτην τὴν ἀλήθειαν ὡς ἐγγεγραμμένην μὲ ἀνεξαλείπτους χαρακτῆρας μέσα εἰς τὴν καρδίαν του· καὶ ἡ ὁποία ἀνυψώουσα τὸ φρόνημά του τὸν κάμνει νὰ συναισθάνηται τὴν ἀπὸ τὰ ἄλογα ζωᾶ ὑπεροχὴν του. Αὐτοῦ πρέπει νὰ μαθαίνῃ τί χρεωσέει πρὸς αὐτὸν τὸν πανάγαθον αὐτοῦ πατέρα, ὅς τις ὅχι μόνον τὸν ἐπροίκισε μὲ λογικὴν καὶ ἀθάνατον ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ ἐκπεσόντα διὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀποπλανηθέντα τῆς θείας χάριτος τὸν ἔσωσε διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ τοῦ θανάτου τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ. Αὐτοῦ λοιπὸν θέλει διδαχθῆ, ὅτι χρεωσέει νὰ τὸν λατρεύῃ αὐτὸν μόνον, καὶ νὰ τὸν ἀγκαθᾶ ἀγάπην τελείαν, καὶ νὰ συσιάζῃ διὰ τὴν δόξαν του τὰ πάθη καὶ τὰς ἀλύτους ἐπιθυμίας του πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ θείου του νόμου, ἐπεὶ δὲ εἰς τοῦτο κυρίως ὑψίζεται ἡ ἀγάπη εἰς τὸν Θεόν, κατὰ τὴν

διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος. Ὁ ἴχθυσ, λέγει, τὰς ἐντολάς μου καὶ τῆρῶν αὐτάς, ἰκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με. Οὔτε τῶν ταύρων καὶ τράγων αἱ θυαίαι, οὔτε αἱ ἑκατόμβαι, ἀλλ' ἡ καθαρότης τῆς καρδίας, ἡ ἀκνος προθυμία εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ Θεοῦ του νόμου εἶναι τὸ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας ἀπαιτούμενον πορὶ ἡμῶν θυμίαμα.

Αὐτοῦ θέλει διδαχθῆ καὶ πρέπει νὰ διδάσκηται προσέτι ὁ πιστὸς ὅτι χρεωστὲ εἰς τὸν πλησίον του, ὅτι πρέπει νὰ θεωρῆ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὡς γνησίους του ἀδελφούς, διότι ὅλοι ἔχομεν ἓνα κοινὸν πατέρα τὸν Θεὸν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐπομένως ὅτι χρεωστὲ νὰ τοὺς ἀγαπᾷ ὅλους μὲ ἀδελφικὴν ἀγάπην, καὶ ὅτι ἡ ἀγάπη αὕτη δὲν πρέπει νὰ περιορίζηται μόνον εἰς τοὺς λόγους, ἀλλὰ νὰ δηλοῦται διὰ τῶν ἔργων ὡς πρακτικὴ ἀρετὴ, δηλαδή: νὰ φεῖδῃται τῆς ζωῆς τοῦ πλησίον του οὕτως, ὡς νὰ ἀπέχη προσεκτικώτατα ἀπὸ πᾶσαν πρᾶξιν δυναμένην νὰ φέρῃ ἐμμέσως καὶ ἀμέσως βλάβην τινὰ εἰς αὐτήν, νὰ φυλάττῃ τὰς χεῖρας του καθαρὰς ἀφ' ὅσα ἀνήκουσιν εἰς τὸν πλησίον του, καὶ ἐξεναντίας νὰ ἀγωνίζηται ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ νὰ συντρέχῃ μετὰ προθυμίας εἰς χορτασμὸν τοῦ πεινῶντος, εἰς ἐνδυμασίαν τοῦ γυμνοῦ, καὶ εἰς βοήθειαν τοῦ πενημένου.

Ὅτι καὶ τὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν τοῦ πλησίον του χρεωστὲ νὰ νομίζῃ ἱερὰν, καὶ νὰ φυλάττεται ἀφ' ὅσα ἠμποροῦν νὰ φέρωσιν εἰς αὐτὴν ἀμαύρωσιν, αὐτοῦ διδάσκονται καὶ πρέπει νὰ διδάσκωνται ὅτι καὶ οἱ γονεῖς χρεωστοῦν εἰς τὰ τέκνα, καὶ πάλιν τὰ τέκνα πρὸς τοὺς γονεῖς, οἱ μὲν, ὅτι χρεωστοῦν εἰς αὐτὰ τὴν πρόνοιαν περὶ τῆς ἠθικῆς αὐτῶν μορφώσεως καὶ εὐτυχίας· διότι, εἴτις, λέγει, τῶν οἰκειῶν οὐ προνοεῖ τὴν πίσιν ἤρηται, καὶ ἔστι χείρων ἀπίστου. τὰ δὲ, ὅτι χρεωστοῦν εἰς αὐτοὺς, τιμὴν σέβας καὶ ὑπακοήν. Αὐτοῦ καὶ ὁ ὑπῆκοος μαθαίνει τι χρεωστὲ εἰς τὸν βασιλέα του, δηλαδή τὸ νὰ τὸν δωρεῖ ὡς ὑπὸ τῆς Θεῆς προνοίας ἐγκρατασμένον, διὰ νὰ ἦται

ὁ φύλαξ τῶν νόμων καὶ τὸ ἐχέγγυον τῆς εἰρηνικῆς τῶν πολιτῶν συμβιώσεως, καὶ τῆς αὐξήσεως τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας, καὶ ἐπομένως πᾶσα παράβασις καὶ παρακοή εἰς τὰς διαταγὰς του εἶναι ἀντίστασις εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· διότι «οὐκ ἔστιν ἀρχὴ εἰμὴ ἀπὸ Θεοῦ, καὶ ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκε.» Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς αὐτοῦ ἀκούει ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τί χρεωστὲ εἰς τοὺς ἰδίους ὑπηκόους, ὅτι χρεωστὲ τὴν δικαιοσύνην, τὴν προσάσιν, τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἰσυχίας των, καὶ τὴν προαγωγήν τῆς εὐδαιμονίας των. ἐν ἐνὶ λόγῳ αὐτοῦ μέσα μαθαίνει πᾶσα τάξις ἀνθρώπων ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως μέχρι τοῦ ἰσχύτου ἰδιώτου, καὶ πᾶσα ἡλικία ἀπὸ τοῦ προσβύτου μέχρι τοῦ παιδός, τί χρεωστὲ ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον, ὡς ἡ Ἐκκλησία εἶναι διδασκαλεῖον δημοσίων.

Ὁ δὲ Κληρὸς τί; Οἱ διδάσκαλοι, οἵτινες χρεωστοῦν νὰ κηρύττωσιν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ ταῦτα τὰ ῥήματα τῆς αἰωνίου ζωῆς ὡς διερμηνεῖς τοῦ Θεοῦ νόμου. «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη διδάσκατες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν.» Ἴδου τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐπέτρεψεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς μαθητάς του, ὑπάγετε νὰ διδάξητε καὶ νὰ φωτίζετε τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Τοῦτο ἔκαμαν ἔπειτα καὶ οἱ Ἀπόστολοι πρὸς τοὺς διαδόχους των. Οὕτω παρήγγειλεν ὁ Παῦλος εἰς τὸν μαθητὴν του Τιμόθεον· «Ἐἵκουσθε παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι.» Ἡ μὲν λοιπὸν ἔκκλησία εἶναι τὸ δημοσίον διδασκαλεῖον, ὁ δὲ ἱερεὺς ὁ δημοσίος διδάσκαλος τοῦ λαοῦ, καὶ ὁ ὁδηγὸς του εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀρετῆς. Ταῦτα ὑπῆρξαν τοιαῦτα ὑπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῆς συστάσεώς των, ἐνῶ οἱ πιστοὶ συνηθοῦντο εἰς τὸν γάον τοῦ Θεοῦ νὰ προσφίωσι τὴν λογικὴν λατρείαν, ἐφωτίζοντο ταυτοχρόνως καὶ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν προεστώτων των καὶ οἰκοδομοῦντο εἰς τὴν πίσιν

καὶ τὴν εὐσεβείαν· διὰ τοῦτο καὶ ἔλαμπον ὄλαι αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ μεταξὺ τῶν χριστιανῶν τοσοῦτον, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ διώκται δὲν ἠδύναντο νὰ κρῦψωσι τὸν θραυμασμὸν τῶν, ἀλλ' ἔλεγον. Ἰδοὺ πῶς ἀγχιπῶνται οἱ χριστιανοί! Ἡ φιλαριθμία, ἡ πρᾶότης, ἡ ἀνιξικακία, ἡ χρηστότης, ἡ δικαιοσύνη, ἡ τιμιότης, ἡ σωφροσύνη καὶ πᾶσα ἄλλη ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀρετὴ ἐχαρακτήριζον τοὺς χριστιανούς· ζῶντας μεταξὺ τῶν ἔθνικῶν. ὦσε καὶ οἱ ὑπεραπολογούμενοι ὑπὲρ αὐτῶν ἠδύναντο μετὰ θύβου καὶ δικαίας καυχήσεως νὰ λέγωσιν εἰς τοὺς διώκτας: διὰ ποίαν κακίαν δύνασθε νὰ μᾶς ἐλέγξητε; παρατήρησατε εἰς τὰ δεισιώτῃρια καὶ τὰς φυλακὰς σας, εἰάν εἰ. αὐτὰ εὐρισκῶνται χριστιανοί, δὲν εἶναι οὔτε διὰ κλοπῆν, οὔτε διὰ φόβον, οὔτε διὰ προδοσίαν, οὔτε διὰ κάμμίαν ἄλλην αἰσχροπυγίαν ἢ παρανομίαν· ἀλλ' εἶναι μόνον διὰ τὸ ὄνομά των. Καὶ πόθεν τοῦτο; Διότι οὕτως ἐδιδάσκοντο μέσα εἰς τοῦτο τὸ ἱερὸν διδασκαλεῖον ἀπὸ τῶν διδασκάλων.

Ἰδοὺ τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἰδοὺ τί εἶναι ὁ Κλήρος. Ὁταν λοιπὸν ἢ τὸ διδασκαλεῖον τοῦτο ἦναι παρημελημένον καὶ τόσον τινα κεκλεισμένον, μὴ φοιτῶντων εἰς αὐτὸ τῶν μαθητευομένων· ἢ οἱ διδάσκαλοι δὲν ἦναι ἱκανοὶ νὰ ἐκτελέσωσι τὰ χρέη των, ὡς μὴ ἔχοντες τὴν ἀναγκαίαν εἰς τοῦτο ἐπιστήμην. Τίς δύναται πλέον νὰ ἀμφιβάλλῃ περὶ τοῦ μεγέθους τῆς βλάβης, ἢ ὅποια προξενεῖται εἰς ὅλον τὸν λαὸν ἐκ τοῦτου; Τίς δὲν βλέπει, ὅτι ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ συμβαίῃ τούτο, τὸ ὅποσον ἤδη βλέπομεν; δηλαδὴ εἰς τὸν τύπον τῆς καθαρᾶς καὶ ἀμίμπτου παρὰ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ θρησκείας, ἐμβλίνουσαν ἢ αἰ δεισιδαιμονικαὶ πολλήψεις, ὑφ' ὧν μορξίζεται ἢ δυστυχῆς ἀνθρωπότης, ἢ ἡ παντελής ἀσέβεια καὶ ἀθεοφοβία, καὶ τὸ σμῆνος τῶν ἀγρίων παθῶν γίνεται ἢ ναυτικὴ πύξις τῆς ὅλης διαγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου; Τότε ἢ μικρὰ δυσαρῆσκεια μεταβάλλεται ἀμέσως εἰς ἀσυνείδητον δίψαν τοῦ οἴματος, ἢ δὲ πολιτικὴ ἀντιζηλία εἰς μανιώδη λύσσαν, καὶ ἢ δεισιδαιμο-

νικὴ εὐλάβεια εἰς ἐιθεομανίαν. Μὴ διδασκόμενος πλέον ὁ λαός, εἰς τί ὑφίσταται κυρίως ἢ ζωσα καὶ δικαιοῦσα πίσις, ἀγνοεῖ τί νὰ πιστεύῃ, ἢ τί νὰ πράττῃ, ἢ τί νὰ ἐλπίζῃ· φοβεῖται ὅπου δὲν εἶναι φόβος· καὶ γίνεται θρασύς, ὅπου πρέπει νὰ τρέμῃ· περιορίζει τὴν θρησκείαν του εἰς τινὰς μόνον κατὰ συνήθειαν καὶ παύτας ἐξωτερικὰς πράξεις· τὴν δὲ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκύνῃσιν καὶ λατρίαν τοῦ Θεοῦ, τὴν φωτίζουσαν τὸν νοῦν καὶ ἀγαθύνουσαν τὴν καρδίαν, ταύτην ἀγνοεῖ διόλου. Ἰδοὺ ἢ βλάβη, ἢ ἐκ τῆς ἀδιαφορίας περὶ τὴν ἱεράν μας θρησκείαν προξενουμένη!

Ἀλλὰ δῶμεν δόξαν τῷ Θεῷ! Ἰδοὺ τελειωταῖον ὅτι ἢ Κυβέρνησις τοῦ Βασιλείου μας ἤρχισεν νὰ σκέπτεται καὶ περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου πράγματος. Μετὰ τὴν σύσκειν τῆς διδασκαλικῆς ταύτης καθέδρας μᾶς ἐπελπίζει, ὅτι καὶ περὶ τῶν λοιπῶν γενήσεται φροντίς ὅσα συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ ἐξειδιάζων εἰς αὐτὴν χαρακτήρ. δηλαδὴ νὰ ἦναι διδασκαλεῖον τῶν πιστῶν· ἄς δεχθῶμεν εὐγνωμόνως τὴν πρώτην ταύτην ἀφορμὴν, τὴν ὅποιαν μᾶς χορηγεῖ πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ ἱεροῦ Κλήρου εἰς τὰς γνώσεις ἐκείνας· αἱ ὅποιαι εἶναι τόσον ἀναγκαῖαι εἰς τὸν χαρακτήρα του τὸν ἱερὸν· ἄς ὁμολογήσωμεν χάριτας καὶ εἰς τὴν θεοφιλῆ προσπάθειαν καὶ τοῦ φιλομούσου καὶ θεοσεβοῦς Γραμματέως μας, καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἣτις προνοοῦσα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κοινοῦ τῆς ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐπροκάλεσε τὴν σύστασιν τῆς θεολογικῆς ταύτης καθέδρας, καὶ τὴν χορηγίαν εἰς τοὺς σπουδάζοντας Κληρικούς. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀληθῶς λαμβάνει σήμερον τὴν πρώτην μόνον ἀρχὴν, καὶ εἶναι πολλὰ μακρὰν ἀπὸ τὸ προσδοκώμενον τέλος, τὸ ὅποισ ἀπαιτεῖ τὸν ζῆλον καὶ τὴν συνδρομὴν πολλῶν καὶ σοφῶν ἀνδρῶν. ἀλλ' εἰάν δεξωμεν προθυμίαν διὰ νὰ ὠφελθῶμεν καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀλίγου, ἀναμφιβόλως ἢ αὐτὴ εὐεργετικὴ χεὶρ τοῦ ἀγαθοῦ Βασιλέως μας θάλει φέρει κατολίγον τὴν ἀναγκαίαν συμπλήρωσιν, διὰ
Φυλλάδ. 2'. (κέλ. 3)

τῆς προσθήκης τῶν εἰς τοῦτο ἱκανῶν ἀνδρῶν· καὶ ἡ τοιαύτη πρόνοια θέλει χορηγήσει θαυμάσιον ὕλην εἰς τὴν ἰστορίαν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὅτι ἐπ' αὐτῆς ἔλαβεν ὁ ἱερεὺς Κλήριος τὰ μέσα τῆς θεολογικῆς του ἰκκαδεύσεως καὶ ἐμορφώθη, καὶ ἀνεδείχθη ἀξίος τοῦ ἱεροῦ διδασκαλείου ἥτοι τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, διὰ τὰ ὑμνηταὶ καὶ περὶ τούτου τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὰς ἀπερχομένας γενεάς.

Διὰ τὰ ὑποβάλω δὲ καὶ ἐγὼ, φίλοι σπουδασαί, τὸν θεοφιλῆ σας ζῆλον εἰς τὴν σπουδὴν ταύτην· θελω σὰς ἐκθῆσαι ἐν βραχυλογίᾳ τὴν κατεπίγουσαν τῆς σπουδῆς ταύτης ἀνάγκην. Δὲν ὀμιλῶ ἐνταῦθα περὶ τῆς ἐξωτερικῆς παιδείας, διότι εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι γνωρίζετε ἤδη τὴν ἀνάγκην ταύτην. Ἔχετε ἐμπείρους καὶ ἐπισήμονας διδασκάλους, τὸν πολυμαθίστατον καὶ ἀκάματον Γυμνασιάρχην καὶ τοὺς λοιποὺς ἀξιόους συνεργάτας του, οἵτινες ἀφοῦ μετὰ ζήλου ἀγωνίζονται νὰ σαφωτίζωσι μὲ τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις των, σὰς κάμνουν νὰ αἰσθάνεσθε καὶ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν ωφέλειαν τούτων, καὶ εἴσθε πεπεισμένοι, ὅτι ἀνευ ἐκείνης οὐδ' εἰς αὐτὴν, περὶ ἧς νῦν ὁ λόγος, εἶναι δυνατόν νὰ προοδεύσητε! ὁ λόγος μου λοιπὸν ἀποβλέπει μόνον τὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπισήμης σπουδῆν.

Ἦκούσατε πρὸ ὀλίγου, ὅτι ὁ ἱερεὺς εἶναι ὁ δημόσιος διδασκαλός, τοῦ ὁποῦ τὸ οὐσιωδέστερον καθῆκον εἶναι νὰ διδάσκη τοὺς πιστοὺς τὰ ῥήματα τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ὁ ὀρισμὸς οὗτος νομίζω, ὅτι παριστάνει ἤδη σαφῶς τὸ χρέος τοῦ ἱερέως εἰς τὸ νὰ γνωρίζῃ ὡς μαθητῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ σύστημα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς οὐρανοῦ διδασκαλίας αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐπισήμην τῶν μνησθησίων του, καὶ νὰ ἐκμελεῖται τὴν ἀγιότητα τοῦ νόμου του· ἐπειδὴ, ὅταν ὁ διδάσκαλος οὗτος ἀγοῇ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, πῶς δύναται νὰ διδάξῃ τὸν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ὁδηγίαν λαόν; Πλὴν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἔδωκεν ἕνα ἄλλον πολλὰ ὑψηλότερον ὀρισμὸν τοῦ ἱερέως, ὅςτις παριστάνων σα-

φίστατα τὴν οὐσίαν τοῦ ὑψηλοῦ τούτου χαρακτῆρος ἀποδεικνύει ἰσχυρότερον καὶ σαφέστερον ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἀπόδειξιν, τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην, εἰς τὴν ὅποιαν εὐρίσκονται ὅςτις ἡ προχειρίσθη ἢ μέλλει νὰ προχειρισθῇ εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως καὶ πνευματικοῦ ποιμένου, τοῦ νὰ σπουδάξῃ τὴν ἐπιστήμην τοῦ θεοῦ λόγου. Ποῦτος εἶναι οὗτος ὁ ὀρισμὸς; ἀκούσατέ τον· Ἔμεϊς, λέγει, ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου! Μαρτ. 5, 13 ὑμεῖς ὁ λύχνος καὶ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας! Ἦδύνατο ἄλλως πῶς νὰ μᾶς ἐμπνεύσῃ ὑψηλότεραν ἰδέαν περὶ τοῦ πράγματος τῆς ἱερωσύνης, παρὰ ὅσην μᾶς ἐνέπνευσε μὲ τὰς δύο ταύτας λέξεις ὁ Σωτὴρ; ἀλλ' ἐν ταῦτῳ, δὲν μᾶς παρέστησε δι' αὐτῶν καὶ τὸ μέγα χρέος, τοῦ νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν ἐπιστήμην τοῦ λόγου; Ἐὰν λοιπὸν τὸ φῶς τοῦτο ἦναι σκοτός, εἰάν ὁ ὀφθαλμὸς οὗτος ἦναι πονηρός, τί συμβαίνει; Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶπεν αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὅλον τὸ σῶμα μένει σκοτεινότερον. Τότε ἀπὸ διδασκάλου καὶ ποιμένου ἀναδεικνύεται ὀδηγὸς τυφλῶν τρίγων νὰ συγκατακρημυνθῇ μετὰ τῶν ὀδηγουμένων εἰς τὸ αὐτὸ βάραθρον. Ἐπειδὴ διὰ τοῦτο, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, καὶ μόνον διὰ τοῦτο συνέστησεν ὁ Σωτὴρ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του ποιμένας καὶ διδασκάλους ὅ ἐστι τοὺς ἱερεῖς, διὰ τὰ στριζῶσι διὰ τῆς διδασκαλίας εἰς τὴν εὐσέθειαν τοὺς πιστοὺς καὶ νὰ τοὺς τελειοποιῶσιν εἰς τὴν πίστιν, ἠπρὸς καταρτισμὸν τῶν ἁγίων. εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, μέχρι κατανήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ Ἐφ. δ. 11, 12. Ἐμεῖς λοιπὸν εἴμεθα ἡ Κιβωτὸς τῆς νέας Διαθήκης, οἱ ταμίαι τῶν νόμων καὶ τῶν ἐντολῶν, συστημένοι διὰ τὰ διδάσκωμεν τοὺς ἄλλους· ἀλλὰ διὰ τὰ ἐκπληρώμεν τοῦτο, πρέπει νὰ ἦμεθα ἡμεῖς πρῶτοι διδαγμένοι· διότι πῶς ἄλλως δύναται νὰ ἦναι φῶς τοῦ κόσμου; Ἡ ἱερωσύνη δὲν χωρίζει τὴν μάθησιν, ἀλλὰ τὴν προϋποθέτει ὡς ὑπάρχουσαν, ἢ τοῦλάχιστον εἶναι

σπουδαιότητα υποχρέωσις νὰ τὴν ἀποκτήσῃ· ἐπειδὴ εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνα μᾶς παραγγέλλει νὰ ἤμεθα ὀπλισμένοι μετὰ τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ. Πρέπει νὰ μελετῶμεν ἀκαταπαύτως τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ ἔχοντες αὐτὸν, καθὼς ὁ Προφητὰναξ Δαβὶδ, ὡς τροφήν τῆς ψυχῆς καὶ ὡς τερπνοτάτην ἐνασχόλησιν τῆς ζωῆς μας, καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ ἀπαρῶμεθα τὰς γνώσεις ἐκείνας, αἵτινες εἰς τὰς χεῖρας μας πρέπει νὰ γίνωνται θεραπευτικὰ μέσα, καὶ νὰ ἐφαρμόζονται εἰς τὰς πνευματικὰς ἀσθενείας τῶν ἀδελφῶν μας.

Οἱ ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ βωσαϊκοῦ νόμου, πεπεισμένοι, ὅτι τῶν ἐντολῶν καὶ προσταγμάτων αὐτοῦ τοῦ νόμου ἡ γνώσις εἶναι τὸ ἀχώριστον τῆς ἱερωσύνης προσόν, ἐσεμνύνοντο ὅτι τὰ φέρουσιν ἐξηρητημένα εἰς τὰ φορέματά των ἐκθέτοντες μὲ ἐπίδειξιν τὰ φυλακτήρια, τὰ ὅποια ἦσαν διφθέρια τινα, καθὼς λέγει ὁ Ξρυσύστομος καὶ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, ἐν οἷς ἦσαν αἱ τοῦ νόμου ἐντολαὶ γεγραμμέναι καὶ τὰ ἐκρέμων ἀπὸ τὴν δεξιάν των χεῖρα. Ἐποκρίσας ἀληθῶς γελοιάδης καὶ φαρισαϊκῆ, διὰ τὸ ὅποιον τοὺς ἰταλάνιζεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅτι πλατύνουσι τὰ φυλακτήρια αὐτῶν, καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα. Ἄλλ' ὅμως καὶ ἐκ τούτου δύναται πᾶς τις νὰ μάθῃ ὅτι ὁ ἱερεὺς δὲν πρέπει νὰ ἐμφανίζεται πούποτε, χωρὶς νὰ φέρῃ μετ' αὐτοῦ τὸν θεῖον νόμον, ὃχι βέβαια κρεμάμενον ἀπὸ τὰ φορέματά του, ἀλλ' εἰς τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ βαθείως ἐντετυπωμένον. Ἐπειδὴ, ἐὰν εὐχαριστῆται μετὰ καποῖαν ἐπιπόλαιον καὶ δημόδιον γνώσιν τῆς θρησκείας του, ἐὰν δὲ ἐμβαῖνῃ διὰ σπουδαίας καὶ ἐνδελεχοῦς μελέτης εἰς τὴν διάνοιαν καὶ τὸ βῆθος τῆς διδασκαλίας ταύτης, τῆς ὁποίας εἶναι ὁ διερμηνεὺς, πῶς δύναται νὰ ἐμβιβάσῃ τοὺς εἰς τὴν διδασκαλίαν του ἐμπεπιστευμένους· πῶς δύναται τις νὰ δώσῃ εἰς ἄλλους ὅ,τι δὲν ἔχει αὐτὸς ὁ ἴδιος; Διὰ τοῦτο καὶ κῆτος ὁ Σωτὴρ ἡμῶν παρήγγειλε νὰ ἐρευνηθῶμεν τὰς Γραφάς, ὅ

ἔστι μετὰ σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας νὰ τὰς ἐκμελετῶμεν καὶ ὁ Θεσπέσιος Πῦλος γράφων πρὸς τὸν Τίτον, λέγει, ὅτι ὁ κυριώτερος χαρακτήρ, τὸν ὅποιον πρέπει νὰ ἔχη ὁ πρεσβύτερος, εἶναι νὰ ἀντέχῃται τοῦ κατὰ τὴν διδασκαλίαν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ἦ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. (Πρὸς Τίτον 1.9.) Καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν τὸν Τιμόθεον αὐτὸ τοῦτο παρήγγειλε πολλὰκις κατ' ἐπανάληψιν, δηλαδὴ τὸ νὰ ἐνασχολῆται εἰς τὴν τοῦ θεοῦ λόγου σπουδὴν ἂν ὑποτύπωσιν, λέγει, ἔχε ὑγιαίνοντων λόγων, ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας, ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.» καὶ πάλιν «Καλὸς ἔση διάκονος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας.» καὶ μετολίγον ἐπαναλαμβάνει «Πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ, ἔσχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, ἐπίμενε τοῦτοις, τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.» Πρὸς Τιμ. Α. 4. 16.

Αἱ τοιαῦται συχαῖ καὶ ἐπαινητῆμαί τοῦ Παύλου Παραγγελλίαι περὶ τῆς σπουδῆς καὶ ἐνασχολήσεως εἰς τὴν Γραφήν, τὴν ἄλλο σημαίνουσι παρὰ, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς εἶπον, ὅτι ἡ ἱερωσύνη πρέπει νὰ ἦναι σφικτότατα συνδεδεμένη μετὰ τῆς μαθήσεως καὶ ἀχώριστος ἀπ' αὐτῆς; Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν Οἰκουμεικῶν αὐτῆς Συνόδων ἀκολουθοῦσα τὴν διάνοιαν τῶν γραφικῶν ἐνταλμάτων, μᾶλλον δὲ σαφηνίζουσα καὶ προσδιορίζουσα ταύτην διὰ καιρίων ἐθέσπισι τὸ νὰ μὴ προχερίζηται τις τὸν τῆς ἱερωσύνης βαθμὸν, ἐὰν δὲν ἦναι ἱκανὸς νὰ ἐννοῇ καὶ νὰ ἐρμηνεύῃ τὰς Ἁγίας Γραφάς. Καν. .

Καὶ ὃχι μόνον ἐθέσπισον οὕτως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πράξιν ἠκολούθει πιστῶς εἰς τὰ διατεταγμένα προχερίζουσα πάντοτε εἰς τὸν τῆς ἱερωσύνης βαθμὸν τοῦ ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ διαφέροντος, διὸ καὶ εἰς τὰ χρονικά τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπαντῶμεν ἄνδρας τοιοῦτους· οἵτινες, ὃχι μόνον ἐνῷ ἔζων, ἦσαν τὸ ἐγκαλλώπισμα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ φῶς ἐπ' ἀληθείας

τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν, καὶ μέχρι τῆς σήμερον, καὶ ἐν ὅσῳ ὑπάρχουσι χριστιανοί, καὶ ἀναγνώσκουσιν, εἶναι οἱ πρῶτοι καὶ μέγιστοι διδάσκαλοι τῆς Οἰκουμένης, καὶ τοιοῦτοι, οἷους ἄλλη τις ἐκκλησία δὲν ἔχει νὰ ἀντιπαραβῆ πρὸς αὐτούς. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Βασιλῆιοι, οἱ Γρηγόριοι, οἱ Χρυσόστομοι, οἱ Ἀθηνάσιοι, οἱ Κύρριοι, καὶ νέφος μέγα ἄλλων ἀγίων καὶ θεοφόρων ἀδελφῶν, οἵτινες ἐφώτισαν πᾶν τὸ πλῆρωμα τῶν ὀρθοδόξων, μὲ τὸ ζωοποιῶν φῶς τῆς θείας διδασκαλίας τοὺς μὲν πιστοὺς κατέχοντες, τοὺς δὲ κλονομένους στηρίζοντες εἰς τὴν εὐσέβειαν, καὶ παραμυθοῦντες μὲν τοὺς τεθλιμμένους, ἐνισχύοντες δὲ τοὺς πάντας εἰς τὸν τῆς ἀρετῆς ἀγῶνα ἐποικοδομοῦντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Προφητῶν.

Τόσον ἔμεινε πάντοτε ἡ Ἐκκλησία πιστὴ εἰς τὰς ἀρχαίς της τιμῶσα τὴν παιδείαν (καὶ συνιστῶσα αὐτήν, μᾶλλον δὲ ἀπαιτοῦσα ταύτην ἀπὸ τοὺς ὑπουργούς της ὡς πρώτην συνθήκην, διὰ νὰ δύνωνται νὰ προχειρισθῶσιν εἰς τοὺς βαθμοὺς καὶ τὰ ἀξιώματά της. Ἀλλὰ καὶ ὁ χριστιανικὸς λαὸς ἀπαιτεῖ καὶ ἀπαιτητοὶς του εἶναι δικαία καὶ νόμιμος, ὅτι, ὅσους χριστιανούς νὰ σέβεται ὡς διδασκάλους καὶ πνευματικούς ὁδηγούς, πρέπει νὰ ᾔηται ἀληθῶς καὶ ἄνδρες ἀξιοσεβαστοὶ διὰ τὰ φωτῶν των, ἀξιοσεβαστοὶ διὰ τὴν ἀρετὴν των, θείλοι, καὶ ἡ θείλησίς του εἶναι νόμιμος, νὰ ᾔηται ὁ ἱερεὺς καὶ ποιμὴν αὐτοῦ, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον παρήγγειλεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, τύπος τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν γνώσει, ἄλλῶς πῶς δύναται νὰ ἀπαιτῆ σέβας ἀπὸ τὸν λαόν, ποῖον δικαίωμα ἔχει εἰς τοῦτο; τὸν μόνον χαρακτῆρα τῆς ἱερωσύνης; ἀλλὰ οὗτος τὸν ἀποδεικνύει μᾶλλον ἀξιοκαταφρόνητον, καθὼς αὐτὸς διὰ τῆς ἀνόμου διαγωγῆς ἐξευτελίζει τὸν ἱερόν τοῦτον χαρακτῆρα. Διὰ νὰ σέβηται ὁ λαὸς τὸν ἱερέα του πρέπει νὰ τὸν γνωρίζῃ, ὅτι ἔχει τὴν ἰκανότητα νὰ οἰκοδομήσῃ τὸν πιστὸν, τὸν δὲ κλονοῦμενον εἰς τὴν πίστιν νὰ ὑποστηρίξῃ, καὶ τὸν μὲν τεθλιμμένον

νὰ παρηγορήσῃ, τὸν δὲ ἀμαθῆ νὰ φωτίσῃ· γνωρίζει, ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ ἔργον του, καὶ τὸν θέλει νὰ ᾔηται φῶς τοῦ Κόσμου καθὼς τὸν ὠνόμασεν ὁ Σωτὴρ, ὑμεῖς ἴστε τὸ φῶς τοῦ Κόσμου. Ἀλλὰ διὰ νὰ φωτίξῃ ἄλλους, πρέπει νὰ ᾔηται αὐτὸς πρῶτος φωτισμένος.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων, φίλοι μαθηταὶ νομίζω, ὅτι κατενοήσατε ὅλην τὴν ἀνάγκην, καὶ τὸ χρέος, τὰ ὅποια σᾶς ἐπιβάλλει ὁ ἱερεὺς χαρακτῆρ τὸν ὅποιον οἱ μὲν ἀνεδέχθητε, οἱ δὲ μέλλετε νὰ ἀναλάβητε, εἰς τὸ νὰ ἐνασχοληθῆτε μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας εἰς τὴν σπουδὴν τῶν θείων Γραφῶν. Ἰδοὺ σᾶς ἀνοίγεται τὸ ἔνδοξον τοῦτο στάδιον, χρεὸς ἐδικόν σας εἶναι νὰ τρέξητε προθύμως καὶ νὰ ἀγωνισθῆτε γενναίως. Τὰ ἄθλα τοῦ ἀγῶνος σας εἶναι πολύτιμα, εἶναι τὸ σέβας καὶ ἡ ἀγαθὴ ὑπόληψις παρὰ τῶν ὁμογενῶν σας, εἶναι ἡ παρὰ τοῦ Θεοῦ δόξα καὶ ἀντιμισθία, καὶ ἡ μετὰ τῶν ἐνδόξων μαθητῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ συγκαταριθμησις. Ὁ σεβαστὸς ἡμῶν Βασιλεὺς ἐξέτεινε καὶ μέχρις ἡμῶν τὴν πατρικὴν του πρόνοιαν, διὰ νὰ σᾶς ἀνοίξῃ τοῦτο τὸ στάδιον. Ἐντὸς ὀλίγου ἀνεγείρονται καὶ ἄλλαι θεολογικαὶ καθέδραι, διὰ νὰ καθίσωσιν ἐπ' αὐτῶν ἄνδρες ἔμπειροι καὶ σοφοί, διὰ νὰ συνεργασθῶμεν ὅλοι εἰς τὸν φωτισμὸν σας· δείξατε λοιπὸν προθυμίαν καὶ ἀρχίσατε ἤδη νὰ προπαρασκευάζησθε, διὰ νὰ μὴ φανῆτε μίαν ἡμέραν ἀναπολόγητοι καὶ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ὅστις μέχρι τοῦδε ἤθελε ζητεῖ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, μαρτυροῦντες καὶ συστηματικὴν σπουδὴν ὅλων τῶν θεολογικῶν ἐπιστημῶν, ἤθελε ζητεῖ ἀδύνατον καὶ ἀβίβλον ἐν ταῦτι. Ἐπειδὴ τοῦ ἔθνους ἡ κοινή δυστυχία δὲν μᾶς ἀφῆκε κ' ἀπὸ τὰ ἀπαιτούμενα εἰς τοιαύτην σπουδὴν μέσα. Ἀλλὰ σήμερον μετὰ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν μᾶς φέρει ἡ ἐλευθερία καὶ τὰ μέσα τοῦ φωτισμοῦ μας. Ἐνθυμεῖσθε, ὅτι ἀνήκετε εἰς τὸν Κλήρον τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅστις ποτὲ δὲν ἠγάπησεν ἐκ προαιρέσεως τὸ σκότος, ἀλλὰ πάντοτε ὑπῆρξε φίλος ἐλικρινῆς καὶ ὑπέρμαχος τῶν φώτων.

Ὁλος ὁ κόσμος γνωρίζει καὶ συνομολογ εἶ, ὅτι καὶ εὐτοὶ ὁ ὄλιγοι σπινθῆρες τῶν φώτων, τὰ ὅποια διατηρήθησαν ἀπὸ τὸ ναυάγιον τῆς κοινῆς δυστυχίας εἰς τὸ ἔθνος μας, διεσώθησαν ἀπὸ τὸν ἀκάμαντον ζήλον καὶ τὴν προσπάθειαν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου. Οἱ Ἀρχιερεῖς μας ἦσαν πανταχοῦ οἱ πρῶτοι συνεργοὶ καὶ συζηταί τῶν σχολείων μας, καὶ οἱ χορηγοὶ τῶν σπουδαζόντων, δι' ὧν διατηρήθη ἡ γλῶσσα τῶν προγόνων μας, καὶ δι' αὐτῆς ὁ ἐθνικός μας χαρακτήρ. Οἱ δὲ Πρασύτεροι πάλιν καὶ οἱ Μοναχοὶ ἀρκούμενοι εἰς τὴν γλίσχραν καὶ εὐτελεῆ ἀπόλαυσιν, τὴν ὁποίαν ἐσυγχώρα ἡ δυσυχῆς κατάστασις τοῦ ἔθνους νὰ ἔχουσιν, ἀνεδέχοντο τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, καὶ μετὰ Θεοῦ ζήλου ἠγωνίζοντο πάσῃ δυνάμει, διὰ νὰ μὴ ἀφήσωσι τὸν σπινθῆρα τοῦτον τῆς παιδείας νὰ ἀποσβυθῆ. Ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς αἰχμαλωσίας μας μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεώς μας ὁ Κλήρος τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἦτο τὸ ὑποσπίριγμα, ὁ προστάτης, ὁ ὁδηγός, καὶ πατήρ ὅλου τοῦ ἔθνους, καὶ ποτὲ δὲν ἐσχημάτισεν ἰδιαίτερα συμφέροντα, ἀλλὰ θεωρῶν ταῦτα μέσα εἰς τὰ γενικά τοῦ ἔθνους συμφέροντα, ἠγωνίζετο ὑπὲρ αὐτῶν γενόμενος συνεργός πρόθυμος εἰς πᾶν ὅ,τι ἀπέβλεπε τὴν κοινὴν ὠφέλειαν. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἦτο δίκαιον νὰ παραμεληθῆ τοσοῦτον καὶ νὰ ἐξουθενηθῆ τρόπον τινὰ μετὰ τὴν ἐπελευθέρωσίν μας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἔδειξε τοσοῦτον ζήλον, τόσην ἀφοσίωσιν, τόσην ἀπάρησιν, νὰ εἶπω οὕτω, τοῦ ἑαυτοῦ του, ὥστε ὄχι μόνον τιμὰς καὶ δόξας καὶ ἀπολαύσεις κατεφρόνησεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ ἴδιόν του αἷμα ἀφειδῶς ἐπέσπερην εἰς τὸ θυσιαστήριον τῆς ἀγίας ἐλευθερίας. Ναί, οἱ πρωτομάρτυρες τῆς ἐλευθερίας, καὶ κανεὶς δὲν δύναται νὰ τὸ ἀρνηθῆ, οἱ πρωτομάρτυρες τῆς ἐλευθερίας ἦσαν οἱ Προεστώτες τῆς Ἐκκλησίας, ἀρχῆς γενομένης ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀρχιεροῦ τῆς Ἐκκλησίας, αἵτινες ὡς ἀληθεῖς ποιμένες ἔθηκαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ὑπὲρ τῶν προβάτων καὶ οἱ διαφυγόντες τὴν ἐχθρικὴν μάχαιραν, συμπεριφερόμενοι ἐν μέσῳ τῶν κινδύνων

μετὰ τῶν ἀδελφῶν των, ἠγωνίζοντο νὰ τοὺς ἐπιθάρρουνσι, καὶ τοὺς παρηγορῶσι καὶ πολλάκις νὰ τοὺς ὁδηγῶσιν. Ἴδου ποῖα δικαιοῦματά ἔχει ὁ Κλήρος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐγνώμοσιν τοῦ ἔθνους του.

Σεῖς, ὦ φίλοι μαθηταί, εἶθε οἱ διάδοχοι τοῦτον, εἴτινες χρεωσθεὶς νὰ συντηρήσητε ταῦτα ὄχι πλέον με τοιοῦτας μεγάλας θυσίας, τῶν ὁποίων, χάρις εἰς τὴν ὑψίστου Προνοίαν δὲν εἶναι πλέον χρεῖα, ἀλλ' ἀγωνίζομενοι φιλοτίμως νὰ ἀναδεχθῆτε διὰ τῆς παιδείας καὶ ἀρετῆς ἱκανοὶ διδασκαλοὶ καὶ πνευματικὲ ποιμένες τοῦ λαοῦ, διὰ νὰ τὸν προάγητε εἰς τὴν ἠθικὴν του καὶ χριστιανικὴν μόρφωσιν, ἐρμηνεύοντες καὶ διδάσκοντες τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ὅστις περιέχει πάντα, ὅσα δύναται νὰ ἀποδείξουν τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπὶ γῆς ἀκόμη εὐτυχῆ καὶ μακάριον, νὰ τὸν κάμνητε νὰ αἰσθάνηται τόσον αἰέντολαί τοῦ θεοῦ νόμου εἶναι καθαροί, ἄγιοι, ἄξιοι τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου, ὅτι δὲν ὁμοιάζουσι τὰ πομπώδη τῶν φιλοσέμων δόγματα, τὰ ὅποια πληροῦσι μόνον ἀπὸ τῦφον καὶ ἀλαζονείαν, ἀλλὰ ρυθμίζουσι τὴν καρδίαν διορθοῦσαι τὰς κακὰς τῆς ἐπιθυμίας, καὶ μεταβάλλουσαι πραγματικῶς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ὅσα μᾶς παραγγέλλει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, εἶναι σύμφωνα μετὰ τὰ ἀληθινὰ συμφέροντα τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι αἱ ἄλογοι ἐπιθυμίαι, τὰς ὁποίας μᾶς ὑπαγορεύει, εἶναι τῶν δυστυχίων μας ὄλων ἡ πηγὴ, καὶ ὅσο περισσότερον ἀπομακρύνεται τις ἀπὸ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, τοσοῦτον μακρύτερα φεύγει ἀπ' αὐτὴν ἡ εἰρήνη καὶ ἡ εὐχαρίστησις, ὅτι ἐνῷ μᾶς διατάττει νὰ μὴ παραδιδώμεθα εἰς τὰ ἄγρια καὶ ἀδίκαια πάθη μας, θέλει διὰ τοῦτου νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ παραδοθῶμεν εἰς τοὺς ἰδίους τυράντους μας, καὶ εἰῶ μᾶς στερεώνει εἰς τὴν πίστιν, μᾶς ὁδηγεῖ διὰ τοῦτου εἰς τὴν εὐτυχίαν μας. Μ' ἕνα λόγον χρεός σας εἶναι νὰ ἀγωνισθῆτε, διὰ νὰ ἀναδεχθῆτε μίαν ἡμέραν ὑπηρεταί τοιοῦτοι τοῦ Θεοῦ λόγου, ὥστε, καθὼς εἰς τὰς ἡμέρας τῶν Ὀλιφῶν μας ἡ θρησκεία ἦτο τὸ ὑποσπίριγμα καὶ ἡ παρηγορία τοῦ λαοῦ, εἴτω τώρα νὰ γίνῃται διὰ

ἡμῶν ὀδηγός εἰς τὴν μετὰ συνέσεως ἀπόλαυσιν τῶν ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἀγαθῶν.

Μὴ λησμονῆτε ποτέ, ὅτι ἀνήκατε εἰς ἐκείνην τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἥτις ἀνέδειξε τοὺς πρώτους καὶ μεγίστους διδασκάλους τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῶρα πρέπει καὶ ἐλπίζεται νὰ ἀναδειχθῇ εἰς τοιοῦτους καρποὺς γονιμωτάτη. Καθότι εἶναι δίκαιον, καθὼς ἡ αἰχμαλωσία τὴν ἐβύθισεν εἰς τὴν ἀγνοίαν καὶ ἡμαύρωσε τὴν λαμπρότητα τῆς, οὕτω πάλιν ἡ ἐλευθερία νὰ τὴν κάμῃ νὰ ἀναλάμψη καὶ νὰ δοξασθῇ.

Ἄλλ' ἡ δόξα τῆς δὲν ὑφίσταται εἰς τοῦς μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, οὔτε εἰς τὰ πολυτελῆ αὐτῶν κοσμήματα. Αἱ ἀρεταὶ τῶν χριστιανῶν, ἡ καθαρότης τῆς ἠθικῆς, ἡ ἀδελφικὴ καὶ εὐκρινῆς ἀγάπη πρὸς πάντας, ἡ πνευματικὴ καὶ λογικὴ λατρεία πρὸς τὸν Θεόν, ἡ ἀνυπόκριτος θεοσεβεία, ἡ δικαιοσύνη, ἡ σωφροσύνη, ἡ καταφρόνησις τῶν παχυλῶν προλήψεων καὶ δαιμονίων, αὐταὶ αἱ ἀρεταὶ τῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ ἠράκισμα τῆς Ἐκκλησίας· τὴν δὲ ἀγάπην καὶ ἀσκήσιν τῶν ἀρετῶν τούτων εἶναι ἔργον τῶν ἱερέων νὰ ἐμπνέωσιν εἰς τὸν λαόν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ Θεοῦ λόγου.

Ἀγωνισθητε λοιπὸν μετὰ ζήλου νὰ ἀποκτήσητε τὴν ἐν Χριστῷ μόρφωσιν διὰ τῆς σπουδῆς τῶν ἁγίων Γραφῶν, διὰ νὰ συντελεσητε ἐν καιρῷ εἰς τὴν δόξαν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὴν ψυχικὴν ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν μας, ὡς κατεργασόμενοι διὰ τούτου καὶ τὴν ἰδίαν σας σωτηρίαν. Φιλοτιμηθητε νὰ ἀναδειχθῆτε ἀξιοὶ τῆς Προδοκίας, καὶ τοῦ σιβασοῦ ἡμῶν Βασιλέως καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἥτις μετὰ ζήλου Δοφίλους θέλει μᾶς γίνεσθαι ἀλείπτῃς καὶ συναρρωγῆς κατὰ τὸν ἱερόν τοῦτον ἄθωνα, ἥτις καὶ τῶρα θέλει μᾶς ἐφοδιάσει μετὰ τὴν συνοδικὴν καὶ ἀρχιερατικὴν αὐτῆς εὐλογίαν.

Ναὶ ἀγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος! εὐλογήσατε καὶ τοὺς διδάσκοντας καὶ τοὺς διδασχομένους, διὰ νὰ προβαίνωμεν διὰ τῆς πανσθενοῦς χάριτος τοῦ Θεοῦ ἀπροσκόπτως εἰς τὴν γῆσιν

τῆς ἀληθείας· Εὐχήθητε ὡς γνήσιοι καὶ ὁμόφρονες τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι ὅτι ἤρχετο ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος εἰς τοὺς πιστοὺς: τὸ «Αὐξάνετε ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.» Β. Πέτρ. γ. 17. Τοῦτο χάριν καὶ ἐγὼ κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, ἵνα δοῖ ἡ ὑμῖν κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ, δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐν ἀγάπῃ ἱερίζομενοι καὶ θεμελιωμένοι, ἵνα ἐξισχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις, τί τὸ πλάτος καὶ μήκος, καὶ βάθος καὶ ὕψος, γινώσκαι τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ. Τῷ δὲ δυναμίῳ ὑπερπάντα ποιῆσαι ὑπερακπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, εἰς πᾶσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος ἀμήν.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν ἐμπεριεχομένων εἰς τὸ 7 φυλλάδιον τῆς ΗΟΤΣ.

ΤΜΗΜΑ Α. Περὶ Παιδείας καὶ ἐνθουσιασμοῦ. 1

Περὶ Ἐνύπνιου. 33

ΤΜΗΜΑ Β.
Περὶ ἐπισημονικῶν εἰδήσεων. 40

ΑΝΑΜΙΚΤΑ. Περὶ ἀγχινοῖας τοῦ Ἰατροῦ. 44

Περὶ λαθρεμπορίας. —

Περὶ παραδόξου ἠχολογίας. 45

Περὶ γελοίων ἀντιπαθειῶν τῶν ἀνθρώπων. —

Περὶ νοσσοκομείου τῶν ζώων. 46

Περὶ Παθῶν τῆς κόμης. —

Λόγος ἐκφωνηθεὶς εἰς τὴν ἑναρξιν τῶν
θεολογικῶν μαθημάτων ὑπὸ τοῦ
καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας Κ. Μι-
σαήλ Ἀποστολίδου. 47